

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF INDIA

ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY

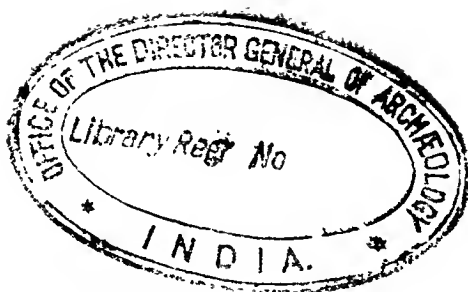

ACCESSION NO. 13138

CALL No. 915.4 / Twi

D.G.A. 79.

26
181
1941

Generale Beschrijvinge

Van

NOT TO BE ISSUED

I N D I E N.

Ende in t'besonder

Kort verhael van de Regering, Ceremonien, Handel, Vruchten en Geleghentheydt van t' Koninckrijck van Gufuratten, staende onder de beheer van de Groor-Machtighen Koninck CAJAHAN: anders genaemt den grooten

M O G O R.

Dyt Verscheyden Authheuren ende eyghen onder-bindinge vergadert ende by een ghestelt:

13138

Door

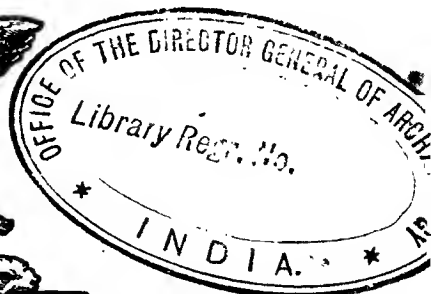
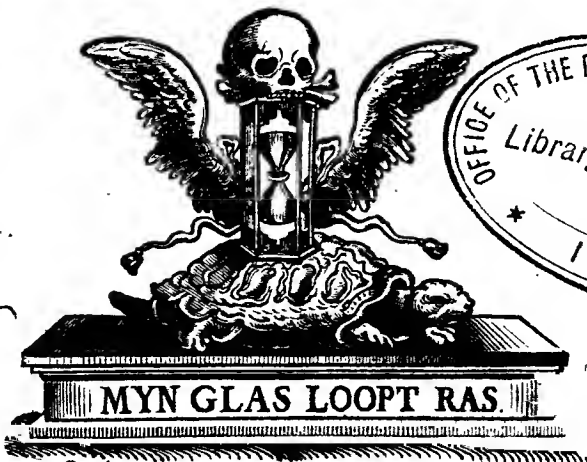
JOHAN van TWIST, Gewesen Overhoofd van de Nederlantfche Comtooren, Amadabat, Cambaya, Brodera, ende Brochia.

Hier achter is by-geboeght de antwojninge van meest alle Rusten/ Spoochtjen ende Reeden/ om door gantsch Indien te seplen.

915.4
Tw

D6380

1313835

D6380

AMSTELREDAM,

* Door: Joost Hartgerts, Boeck-verkooper in de Gasthuys-Steegh/ bezijden het Stadt-Huys / in de Boeck-winkel. 1648.

1648

REAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. .... 13138 .....

Date .... 22.5.1960 .....

Call No. .... 915-4 .....

Two

Generale Beschrijvinge

Van

I N D I E N.

Vyt de Oude Schryfvers, ende de huydendaeghsche benaminge.

Het eerste Capittel.

Ndien binnen ende buypen de Riebiere Ganges is oock beschry-
 by den ouden bekent geweest / infonderhepdt in den tij-
 den van Alexander de groote / ghelijck ons de Historien
 verseeckeren / die van treffelijcke mannen / aengaende
 dese materie geschreben zijn ; Plinius die het meeste ge-
 sien heeft dat nu vergaen is / schrijft in 't 6. Boeck in
 het 17. Capittel / dat het volck van Indien begint van
 den Zuygh van Emod, ende dat sy niet alleen leggen by
 de Zee die naer 't naeste siet / maer oock naer de Zuydt/
 welcke Zee sy de Indische noemt ; de welcke alle bep-
 den noch hedendaeghs soo van ons ghenaemt worden :

Beschry-
 vinghe
 van In-
 dien vyt
 de Oude
 ben.

Den meesten hoop rekenen dat de lenghte van Indien in 40 daghen ende nachten
 niet een beeypt daertuygh kan afghedaen worden ; maer onse boozeminghe is
 niet de beschrijvinghe van de Ouden byder hant te nemen / dewijle de Oude na-
 men van Lantschappen / Steden ende volckeren / behalven eenighe wepni-
 ghe schier 't eenemaal zijn vergaen / ende tegenwoozdigh in een heel ande-
 ren staet : Maer alleen in 't hoort te beschrijven het gebiet van den grooten Mogor
 ende de gelegentheyt van 't Koninck van Gularate ghelijck het hedendaeghs is /
 naer het schryben / 't welck die van Europa, als Portugesen, Hollanders ende En-
 gelschen hebben naer gelaten / ende dooz eygen bebindinge selber aengetekent.

India dat noemen de Persianen ende Arabiers tegenwoozdigh Indostan ; het neemt
 sijn beginsel naer het westen / van de Riebiere Indus, aen wiens Oever het Ko-
 ninckrijcke van Sindo leyt / diens inwoonders Abint genaemt worden ; ofte van
 de palen van het Koninckrijck van Maecon, 't welcke van anderen Getliche Mac-
 queronen woort / wiens Inwoonders zijn Baloches ofte Baluches, ober wiens
 in 't jaer 1613 regeerden Meleck Myra, de welcke hoe-wel sy te vooren de Per-
 sianen erkentnisse dede / hadde nu het jock van den hals ghesmeten. Dit is het
 Lantschap dat de Ouden Carmania noemden / haer haben siet Guader, leggende
 op 25 graden benoorden de Linte ; Sindo woort nu teghenwoozdigh ghenaemt
 het Koninckrijck van Diul, soo wel van de Persianen als Arabiers ; de Riebiere van
 de Ouden Indus, woort van de Persianen ende Magollen gheheten Pang-ab, dat
 is vijf waters / om dat hem teffens met 5 Riebieren in de Zee loft / van de wel-
 ke een (ghelijck Texira, wilt) Bagal is / die haren oorsprongh nemen ontrent
 Kabul ; de tweede is Chanab, de welcke van Quermier (dat andere Gallamier
 noemen) afloopt / zijnde een Lantschap 15 daghen reysens van Lahor naer het
 Noorden ; de derde is Ravy anders genaemt Ravee, die neffens Lahor loopt / en-
 de woort vertelt ver boven de Stadt

Heden-
 daeghs-
 sche be-
 nanninge.

twec

thwee Via ende Ofvid ofte Sind, **komten upt de Lantschappen byp wat verder gele-**
gen/ welcke laetste den anderen/ als in haer bloept / den naem beneemt; alle dese
Rebieren boegen haer te samen by Bakar, ontrent soo verre van Lahor, als bande
Indische zee. Ik bebinde dat van onse Hollanders is waer-genomen/ dat Raveé, Be-
gat ende Sind spzuipen upt het geberghte van Cassime, ende worden ontrent Multan
r' samen geboeght; Multan is een Stadt / die ontrent 40. Cos van Lahor leyt /
welcke thwee Cos soo veel als een Hollantsche mijl is; het is wonder dat de
Lant-schrijvers altemael / die boo; eenige jaren haerten hebben laten upt-gaen/
in het stellen bande Rebier Indus soo ghemist hebben / gelijk het nu ghenoech
blijkt dewijle die meest geselt wozt op 24. graden benoorden Aequinoctiael, aen
welcke mont de Stadt Diul (niet Divee, op dat niemant en mist) gelegen is / on-
trent 9. duptsche mijlen om hoogh van de Zee; maer wat aengaet de mont ende
legentheidt van de Rebieren / daer van sullen wy achter / inde Beschrijvinghe
van Gufuratten meer seggen.

Doordt het rijk van den grooten Mogor strecht hier seer wijt / alsoo dat het (gelijk sommige seggen) in geen 2 Jaren met een Cerravaen ofte Caffel / kan door reysen werden. Mr. Eduart Terrijs schrijft / dat dit Landschap op dese maniere be- paelt is ; naer het Oosten is het Koninkrijk Mavy , naer het Westen heeft het eenf-deels Perlien , eenf-deels de Zuyd-Zee naer het Noorden heeft het den bergh Caucasus, ende Tartarien ; naer het Zuyden Decan, ende den bocht van Bengalen, hy vertelt dat het ghedeelt wort in 17. groote provintien / de welken in vooz- tijden altemael Koninkrijken zijn geweest; wiens namen / steden/ ende Rebe- ren dese nabolgende sijn / ons begin genomen hebbende van het Westen.

1 Candabar. Candabar, hoofst-ſtad ook de ſelve naam heet / leyt tegens 't koefen ende deelt haer paelen met het Perſiaenſche Rijk ; het deel het eertijts ende noch tegenwoordigh is ; naer dat het Xa-bas den grooten Mogor wederomme ontnomen heeft.

2 Cabul, Cabul, so genaemt van sijn Principaelste Hoofd-stad / is de beste pzoibintie van dit Rijk / naer het Noorden voeght het sijn paelen aen Tartarien; hier komt de Rivier Nibab van daen / de welcke naer het zuiden toe loopt / tot dat sy haer ver-voecht op de Rivier Indus; ich twiiffel of dit de eegenste is / die slus Begat ghe-noemt hebben / welcke naer het segghen van Texecira ontrent Kabil van daen komt / ende dat is een bandt byde die inde Rivieren Indus loopt / ende voorszeker of Loafte Suastus, naer het seggen van Ptolomeus.

Multan heeft de naam van haar Hoofd-stadt / leyt naar het Westen van Perſien
ofte Candahar ; teghens 't Zuiden aan Buckar, ende ſtreckt hem langhens de Re-
vier Indus.

4 Para-
Chan.
5 Brie-
kop.

Haca-Chan ofte Hangei-Chan, strekt sich nae 't Oosten / ende de Kiezier Indus naer 't Westen aen een Provintie van Perlien , heeft gheen steden van namen; het woert mede ghevoemt het Koninkrijk Balochy; van wiens inwoonders / ende Nation wy op een ander plaetse sullen spreken Buckor ofte Buckar, wiens Hoofstoot gengermt woert Buckar-Suckor, leggende aen de Kiezier Indus, van welke dit Landschap gedeelt woert / ende wonder vrythbaer maecht; het leyt van Tatta Hoort-Hoort-Ost / naer 't Westen paelt aen de Bolaches, een weest ende strijdbaar volck.

• Tatta. Tatta van syn Principaelste Stadt soo gheheeten / woort door-loopen van de Rebiere Indus , begrypende in sich wel Eylandkens / die bermaechteliken ende seer vruchtbaer zyn / tot dat se wederom upt komt by Sindo,

een stad seer vermaert dooz de verscheppenheyt van vrabe werck-luyden.

Soret, wiens Hoofd-stadt is ghenaeint Janagaer, is wel een klepne Provintie / 7 Soret, maer rijk van volck; naer het Oosten paelt het aen Gufuratte, ende naer 't Westen aen de Zee.

Helmere, alsoo is de stad gheheeten/paelt aen de Soret, Buckor ende Tatta, van de 10 Helmere, welken het leyt naer het Oosten.

Attach, is soo ghenaeint van weghen haeren Hoofd-stadt / leyt aen de Riebies 9 Attach, Nibab, de welcke van 't Westen af-loopende/komt inde Riebies Indus, die dit Lantschap scheidt van Haca-Chan.

Pang-ab wiens boornaemste Stadt Lahor, is een treffelijke ende vruchtbaare 10 Pang-ab, Provintie / van het woert van de vijf Riebieren daer wy vooren af gheseydt hebben/bebochticht; van welken het Landt oock sinen naem voert; Ptolomeus beschrijft ons oock den loop van de Riebiere Coa-oste Suastus, want dese twee Riebieren looppen een weynigh dit Lantschap in malhanderen/Indus, Bidaspe, Ruadus ende Taradius.

Chikmeer, Quexmeer ofte/dat met onse tael best ober een stemt/Cassemeer, wiens 11 Chikmeer, Hoofd-stadt genaemt wert Syranakar, is een Provintie waer dooz dat loopt de Riebies Balar ofte Padt, ende streckt hem met wonderlijke krollen om de Eplanden tot sp inde Riebies Indus komt / ofte soo anderen waer-ghenomen hebben inde Ganges, 't welck ich minst waerscheijnlijck acht; het is een berghachtigh Landt / paelende aen Kabul, ende is seer houdt/hoe-wel ten aensien van 't Koninkrijk Tibet, dat naer 't Oosten daer aen-paelt/het gemaetsicht mach geseyt werden; acht Cos bande boornaemste stad leyt een Poel/bij Cos groot/in wiens midden een Eplandt is / daereen Koninkr paleys ofte Lust-hof op staet / bequaem om Ganzen (die daer in groote oberbloedt zijn) te vangen; ontrent de Riebies / die midden dooz dese poel loopt/naer het Westen/worden boomen ghesien / van uptnemende grootte / wiens lof schier is / ghelijck bande Castanie Boomen / maer de materie is de selfde niet: want als de Boomen aen plantchen gesaecht zijn / soo zijn met haerren gemarmelt / ende is treffelijk om haesteelen / Nupfen ende Kercken af te bouwen.

Bankisch, wiens Hoofd-stadt ghenoemt wort Beihar ofte Beishur, leyt van 12 Bankisch, Cassemeer naer het Oosten.

Jengapar ofte Jemipar, soo genaemt van weghen sinen Hoofd-stadt / leyt lan- 13 Jengapar, gens de Riebies Kaliul, tusschen Lahor ende Agra.

Jenba ofte Janba, wiens boornaemste Hoofd-stadt de epgenste naem heeft / leyd 14 Jenba van Pang-ab naer het Oosten/ende is seer Berghachtigh.

Delly, boerende de epgenste naem met sinen Hoofd-stadt / leyt tusschen Jenba 15 Delly, ende Agra: hier neemt de Riebies Jemeni of ghelijck anderen willen Semena haer oorsprongh / de welcke dooz Agra af-loopende haer in den Ganges begeeft: Delly is een seer Oude stad / eertijds gheweest het hof bande Koningen van Indien, wiens gedenck-teekenen daer noch veel ghesien worden.

Bando heeft de epgenste naem van sijn Hoofd-stadt / leyt van Agra naer het O. 16 Bando

Malway ofte Malva, is een seer vruchtbaare Provintie / wiens Hoofd-stadt Rati- 17 Malwa, pore genaemt wert/andere noemen haer principaelste stad Ugen; de welcke Thomas Rous Engelsche Ridder/de Hoofd-stadt van Malva hiet; een Cos bande Stad loopt de Riebiere Cepra, waer nevens dat leyd Calleada, eertijds het Hoff gheweest zijnde bande Koninghen van Mandoa; dese Riebies werdt gheseyt in den Anham van Cambayen te looppen.

- 3 Chitor, wiens Hooft-stad oock so hiet/is een groot ende seer out Koninkrijk : maer haer Hooft-stadt/diens besten ontrent 20. engelsche Mijlen om-grippen/is t' eenemael verballen/ soo datter nu alleen de puppen van tresselijke kercken ende huyzen overich zijn: dese Stadt heeft den Koninck Achabar de nathomelingen van Rana ontnomen ende verdestrueert/haer prins bluchtende naer het scherpsste gebergte/heeft sijnen sit plaats in Odipore genomen;ende is eerst in 't Jaer 1614. gedwongen geweest / het rijk van den grooten Mogol onderdanig te wesen; dit rijk is gelegen aen het lantschap Chandus, naer het Westen/van Gufuratten naer het Noorden.
- 19 Gufur ratter. Gufuratte, dat de Portugezen van wegen haere Coop-stadt daer sy dickmaels op handelen komen/Cambaya heeten; is een schoon ende rijk machtig Koninkrijk / haer Hooft-stadt leyt in 't midden van 't lant ende wert genaemt Hamed-Ewat; dat is de Stadt van den Koninck Hamed, diese gebout heeft; hyndendaegs wortse geheeten Amadavar, ofte Amadabat, dit seer tresselijk Koninkrijk / heeft seer schoone Rebieren ende den gantschen Inham van Cambaya, in welcke de oude Lantschijbers te vergeefs gemeent hebben/ dat de Indus haren oorspronck nam.
- 20 Candisch. Candisch, wiens Hooft-stadt is genaemt Brampour ofte Bursampour, pleech eers tijts het Hof te wesen bande Koningen van Decan, al eer het haer banden Mogor was ontnomen/het is een groot ende Volck-rijk Lantschap; 't welcke geschept den wort door de Rebiere Tabet ofte Tapte,lopende naer den Inham van Cambayen, aen dit Koninkrijk paelt Partapha, een matelijcken Prins/ ende onderdaen van den grooten Mogor; dit gebiet strecht hem meest naer 't zuiden.
- 21 Berar. Berar, wiens Hooft-stadt Shapore ofte Shaspour geheeten wort/is oock een Provintie hem naer 't Zuiden streckende / paelt aen 't Gufuratsche ende het ghebergte van Rana,
- 22 Narvar. Narvar, wiens Hooft-stadt is Gehud, het wort van een tresselijke Rebie bezocht/ die inde Ganges loopt.
- 23 Gualor. Gualor ofte Gualiar, wiens Hooft-stad met de epgenste naem beteeckent wort/ heeft een seer sterck Kasteel waer op de gebangenen ende edelen van den Koninck bewaert werden / nebens de meesten hoop van des Konincks schatten / ende een groot hoop Gout ende silber/ so gemaecht als ongemacht.
- 24 Agra. Agra, is een Lantschap so genaemt van haer principaelste Hooft-stadt/die niet seer out is; sy schijnt van anderen Purrop ofte Purber genaemt te wesen / is seer groot ende leyt in 't midden van dit lantschap tusschen Agra ende Lahor, 't welcke de voornaemste Steden zijn van het Mogolsche ghebiet/ dat men te kent te zijn 400. Engelsche Mijlen.
- 25 Sambel. Sambel ofte Sanbel, is oock de naem bande Hooft-stadt / het Lantschap wort gedeelt by de Narvar bande Rebie Jemeni, de welcke by de Stadt Haleballe inde Rebie Ganges haer verbergt/alwaer dese t' samen-loopende/dese Provintie haer na 't Westen strecht/ dit Lantschap schijnt van anderen Do-ab, (dat is tusschen Rebiere) genaemt te worden.
- 26 Bakor. Bakor, wiens Hooft-stadt ghenaemt is Bikameer, leyt aen de West-zijde banden oever/ bande Rebie Ganges.
- 27 Nagrakut. Nagrakut ofte Nakarkut, is een Bergachtig Lant/ ende 't uytterste van dit ghebiet/ sich streckende naer het Noorden/haer Hooft-stadt heeft de epgenste naem/ alwaer een kostelijke hapel gesien wort/wiens bloer ende solder met goude platen ingelept zijn;hier inne wort een beest gesien/dat sy Matta heeten/om het welcke

he te eeren / veel duysenden Indianen alle Jaren komen / ende Offeren aen dit beest sturkens/ die van haer tonge gesneden hebben: In dit lant leyt oock Kalamaka, naer welcke oock vele loopen/ van wegen eenig Gods-dienst/ alwaer upt de houde Fonteynen ende harde Klippen/ alle daegs blammen byers schijnen te komen; dooz het welck dit Barbarische volck haer neder-werpen om aen te bidden.

Siba, wiens Hooft-stadt is Hardwari, waer van daen dat geloof wozt / de Ganges haer oorspronck te hebben upt een Roese / die dit Superstitieus Volck haer in-beelden een hoepen Hooft te hebben; welcke dier sp boven alle groote Cere gen doen/ ende daerom wassen sp alle dagen hare lichamen inde baeren van dese Riviere het is Berghachtigh Landt / van Nakarkut legghende naer het Zuiden.

Kakares, wiens Principaelfte Steden zijn Dankaler ende Binsola, is een groot ende Berghachtigh Lantschap van Tartarien, met den Bergh Cucalus af-ghe-scheyden/ het meestendeel van dit Rijk leyt naer het Noorden / gelijk als oock doen Casimeere.

Gord, van sijn Hooft-stad soo genaemt / is oock een Berghachtigh lant/ in het welcke de Rivier Perseleij's groept/ ende inde Ganges loopt.

Pitan ofte Partan, wiens Hooft-stadt de eygen naem heeft/ wert van de Rivier Kanda bedout/ die in 't eynde hem met de Rivier Ganges vermengt / het is een berghachtigh Lantschap/ van Jamba hem streckende naer 't Oosten.

Kandwana, deses Hooft-stads is Krach, Katene, het wert van Pitane verdeelt dooz de Riviere Iderclij's, dit Lantschap ende Jor slupten de paelen van dit rijk naer het Noorden.

Potena, soo genaemt van haer Hooft-stad/ is een seer vruchtbaer rijk/ tusschen 4. Rivieren legghende / van de welcken de Ganges die slupt naer 't Westen/ ende Perseleij's naer het Oosten/ de andere 2. zijn Jemenij ende Candach.

Jewal, wiens Hooft-stadt is Rajapore ofte Reyapor.

Mevat, diens Hooft-stad Narnol genaemt wozt/ is een scherp bergachtig Lant. bande Ganges heerende naer 't Oosten.

Udessa ofte Udeza, wiens Hooft-stad gesept wozt Jakanat te zijn/ is 't laetste lant van dit gebiet naer 't Oosten, palende aen het Koninckrijk Mavy, dies Inwoonders seer wezet ende Babaris zijn.

Bengale is een seer groot ende vruchtbaer rijk / van de bocht Bengale naer het Zuiden geslooten/ in het welcken de Rivier Ganges met 4. monden ofte spuyten haer loft; de Principaelfte Steden zijn Raymehel ende Kaka ofte Daeeck/ Choramandel leyt daer aen naer het Z. Westen / hebbende habens die bande Portugesen ende Nederlanders worden bebaren; Philipatan ende Satigan, &c. heeft deel Probintien / onder welcken upt-munten Puncx ende Patan, van wien de machtigste Koningen haer Naem geboert hebben.

P. Texera in sijn beschrijvinge van 't Koninckrijk van Persien, tellende eenige Probintien van Indien al hoe wel veel wepniger/ als wy nu genoemt hebben/ verhaelt van een Probintie Utrat, wiens Hooft-stadt oock de eygenste naem boert/ maer seyt niet waer 't leyt; deselve schijft oock dat in 't Koninckrijk Chaeche de beste Paerden vallen; die van wegens de plaetse Chaechis genaemt zijn; dit landtschap seyt hy gelegen te zijn ontrent Cambaja, naer het Noorden/ ofte moest het selve zijn dat wy boven Candisch gheheten hebben; ghelyck ich sulcx hebbe onder-vonden.

Generale Beschrijvinge

Een andere bekennt/ dat upt de Boecken van de Koninghen/ de naemen van de Landschappen ghenomen heeft/ telt oock soo veel Provintien / ende geeft haer schier de eyghen naemen; behalven dat geen gewach en doet van Ielmeere; maer op dat hy het ghetal van 37 soude vol-maken/ so doet hy de Provintie Roch daer by/ leggende ontrent Bengale; de welcke niet een Stadt van naem heeft.

De lengte
ende bree-
te van
des Mo-
goys
Rijck.

Wat aengaet de lenghte van dese rijcken/ van het Oosten tot het Westen/ is ten minsten 1000 Cos, welcker byp soo groot zijn / als 2. ofte 2½ Engelsche Mijlen; van onse Partie wert twee Cos booz een Hollandtsche Mijl gherekent: tusschen 't Zupden ende Noorden begriipt het 400 Engelsche Mijlen; want dat deel dat meest Zupdelijchs is / lept op 20 graden; ende dat meest Noordelijchs is op 43 graden; de bree-te tusschen 't Noorden ende Zupden 1500 mijlen.

De Jesuysche Patres segghen dat het Rijck van den Inham van Cambaya naer 't Noorden begriipt 400 leucen; ende van 't Oosten tot het Westen/ van Bengale tot Sindins (dat is Indus) 600 Mijlen ofte leucens.

Dit is so veel als aengaet de groote van Indien in 't gemeen; nu sullen wy ons beredden tot onse booz gheselde materie/ namentlijche de beschrijvinghe van Gusuratte in 't gemeen/ ons begin nemende met de Generale opmerkinghe van dit treffelijck Koninckrijck/ ende daer naer van peder plaetse in 't bysonder.

Het II. Capittel.

Van 't Koninckrijcke ende 't Landt Gusuratte in 't ghemeen.

Stre-
kinge
van Gu-
suratten.

GUfuratte, dat de Portugesen verkeerdelijck noemen 't Koninckrijck van Cambayen, is een Provintie van Indien leggende aen de Zee/ wiens deel ten naesten by als een Eplandt in de Indische Zee upstreckt / hebbende aen beyde zijde eenen grooten Inham/ van de welcke d' eene / die naer 't Zupden lept in de eerste aen-komste 18 mijlen breeidt is/ ende wort allengshens nauwer/ hem streckende op de cours van N. O. en N. O. ten Noorden/ de distantie van ontrent 40 Mijlen; het eynde van dit Land streckt naer het Westen aen de Indische Zee/ na 't Noorde heeft het een bree-de kant/ ende ober die/ de Provintien van Soret ende Ielmeere ofte Bando; naer 't Oosten Chitor, ende Candisch, ende naer 't Zupden 't Koninckrijcke van Decan: Certijds hebben haer de paelen van dit Rijck wat wijder uptgehept/ want sy strechten haer van de Indische Zee/ tot Gualer, acht dagen reysen van Amadabat, ende naer het Zupden tot Daman.

Dit Rijck is seer groot/ nebens de Zee-kant 120. Mijlen lanck; Vol steden/ Dorpen/ Blercken ende Inwoonderen/ waer in 20 duysent bewoonde plaetsen getelt werden; behalven veelen/ dooz gheschessene calamiteyten t' eenemael ver-gaen/ ende tegenwoozdigh in een anderen staet.

De booznaemste Zee-steden aen beyde Inhammen zijn Suratte, Brochia, Gan-deer, Goga, Cambaya, Diu, Parepatane, Mangalor, Gondore, Naufary, Gandivi, ende Balsara ofte Bellsaca; In 't midden van 't landt wordet gebonden Hamet-Ewat; dat is de Stadt van den Koninck Hamet diese gebouwt heeft; huyden daeghs wort-se geheeten Amadavar ofte Amadabat, zijnde de Hooft-stadt van dese Provintie.

Dit seer treffelijck Koninckrijck heeft seer veel schoone Rivieren/ gelijk Nar-dabat, die booz-by Brochia loopt Tapta, Waller ende anderen; als mede twee booz-naemste Zee-habenen/ namentlijck de Com van Suhaly, ende den grooten Inham van Cambaya, van welcken in 't berholgende particulierlijck sal ghespoochen worden.

De booz-
naemste
Steden.

Rivieren
ende Zee-
habenen.

Het landt van Gufuratta is het vruchtbaerſte in geheel Indien, ende van daer plichtmen te probideren ende verſien alle de omlegghende plaetſen van alle noodzuſt ende liſtſochten; waeromme daer een grooten handel ghebreven wort/ ſoo wel van de Inwoonders als andere Indianen ende naebuere/ als oock van de Portugeſen, Engeliſchen, Nederlanders, Perſianen, Arabieren, Arminers ende meeft alle Patien van Aſien, uytgheſtomen Chineſen ende Japanen, die daer niet ghebonden worden; Edoch gelijck de erbarentheyt van alle tijden heeft gheleert/ dat gheen Koninkrijck ofte Monarchie ſoo baſt gefondeert is geweest/ ofte ſp heeft ghehadt haere veranderinghe; nu van het eene gheſlachte op het andere de ſelve komende/ nu groote verwoeſtinghe/ Peſte/ Oorloghen/ dieren-tijdt/ &c. Daer inne ontfiaende/ ende eyndelijcke van allen wech-gheſtomen wordende/ gantsch vervallende ende ondergaende: Alſoo heeft men wepnigh Jaeren verleden gheſien/ hoe dat Godt de Heere ontfien in ſijnen Rechtbaerdighen Coorn/ weghens de ſonden ende grouwelen van deſe verſchepdene Patien ende Volckeren/ heeft ghelieft ſijne plaghen ende ſtraffende-handt deſes Guldaticke landen merckelijcken te doen gheboelen; d' ſelve inden eerſten/ Anno 1630. toeſendende een ober-groote drooghte/ waer dooz het gezaepde verdozden/ ende de beeffen op de Welken verſmachten; daer naer/ Anno 1631. Soo een obermaten harden ende buyten gewoonte continuerende Reeghen/ dat de Rebieren van't opper-water ober-liepen/ de landen bedeckten/ heele landen/ Steden/ende menighe van Dozpen ter neder-ſtozten/ende het gezaepde/dat hem ſeer ſchoon vertoonde/inde aerde bergingh; t welcke cauſeerden een grooten dieren tijdt ende Abominable ſterfte / verpe onder menſchen ende Bee/ t welck kop noodelijck achten/hier kozeelijcke te verhalen/ om dat het tot onſe Hiſtorie dient.

Het III. Capittel.

Befchrijvinge van den dieren tijdt in't Lant van Gufuratten.

O van tot de Particuliere beſchrijvinge/ ende den oorzpronck van deſen dieren tijdt in de Landen van Gufuratten te komen/ ſoo dient aengemerckt dat deſe Landen hebben haeren ſeerkeren Regen-tijt/ te weten 4. maenden in 't Jaer/ die beginnen met de Maent van Junius/ wanneer de Son naer de Tropinis Cancri gaet/ ende eyndende met de Maent September; ende ſoo't buyten dien tijt Regent/ is 't extraordinaris/ ende wort dooz een aenſtaende vruchtbaer Jaer ghehouden; want in de andere 8. Maenden is het hier ſoo ſraepen ende helderen weder/ dat daer qualijcken een Volck gheſien wordt; inden voorzchreven Regen-tijdt wort het lant bearebeyt ende 't Koorn gezaept/ t welcke dooz den Reeghen beborchticht wordende/ ſoodanighen overbloedt van granen placht doozt te bzingen/ dat alle omlegghende Landen daer van gheſpijft wierden; deſen grooten ſegghen van Godt/ hebben beſe van de Inwoonders miſbzupcht/ ende zijn daer dooz in ſoodanighe bermepende ſeerkerheyt gheballen/ dat ſp des daeghs ſoo veel ghewonnen hebbende/ daer op konden leven/ niet meer ſouden ghearebeyt hebben/ om pedts ober te winnen/ om in boozraedt te vergaderen tegghen den Guden dagh eenighe ſiechte/ ofte dieren tijdt haer overballende/ ende ſchoon eenighe pedts overgegaert hadden/ ſoo verteeden ende verſlempen ſp dat op haer dupbelsche Feſt-daghen oock veel des anderen dagh: Welcke oberdaet ende alberhande ſoorten van grouwelen die konnen bedacht worden/ welcken onder die verſchepde Patien ende volckeren

Wachtbaerheyt.

Particuliere beſchrijvinge van de dieren tijdt ende calamiteiten in Gufuratten ontfien.

bolcheren van dese landen in swangh gaet / Godt den Alderhooghsten Rechter in synen rechtbaerdighen Toorn ontfceercken / dese Landen seer jammerlycke besochten ende ghestrafft heeft ; sendende in den Jare Christi 1630. Een alfulcken drooghete / dat inden tijdt van 12. Maenden niet en regenden / ofte immers soo wepnigh dat het koozn 't welcke alreede ghezaept was / tot perfectie ofte volkomen wasdom konde geraecken / ofte eenigh gras op-ghekomen is ; waer upt sulcken grooten ende lastighen dieren tijdt spzoot / dat niet alle de Beesten als Ossen / Koeppen ende Buffels (die hier in groote menigte waren) zyn ghestorben / maer oock de menschen in Steden / Dooppen / velden ende wegen / in groot getal doot bleven leggen / 't welck sulcke stanck verwechte / dat het schizckelijcken was de passagen te gebuycken.

De Koeppen sacht men dooz gebreck van Gas doode Lichamen eten / de menschen namen gebzoogde Hupden van Beesten / sommige gingen op de misshoopen soekende de beenderen die lange tijdt te boren bande Honden geknacht waeren / handende de selve op koolen ende hebben die ghegeten ; in somma de menigheit hadde hieagie die daer ghemackt wierde / soude te lanch zyn te verhalen.

Dese Hunger is dagelijck soo vermeerderd / dat veel haer Steden ende Dooppen verlaeten hebben / haetende hun eygen Hupfen als of den dieren tijdt alleenslyck by haer geregneert hadde ; ober al sacht men de mensch machteloos loopen ende rennen / haer ghebaente was breeflijck om aensien / de oogen stonden diep in 't hooft het aengesichte dick gestwollen / de lippen ende mondt bleek / de tanden van sijn / loeterende / de hupst seer hardt / dooz welcken men de beenderen sagh legghen / boozts den bupck niet anders als een ydelen sacht hangende / den grooten hongers-noot hadde de kneuckels ende schijven van de kypen doen bloot leggen / d' een kreet ende janchte van hunger / ende den andze lagh ter aerde ghestrecht gebende deerlijcke synen Beest ; werwaerts men sich wonden ofte keerden sagh men niet anders als doode lichamen legghen.

Hoe jammerlijck sacht men de mannen haer Vrouwen ende Kinderen verlaeten / de Vrouwen verhochten haer selben tot slabinnen ende lijf-eyghenen / de Moeders hare kinders / de kinderen (van haer Ouders verlaeten zijnde) haer selben om den hongher te ontgaen : Sommige hupsgesinnen hebben upt desperaetheyt Fenijn inghenomen / ende zyn soo ghelijcker-handt ghestorben ; andere willende de dootd berrassen hebben haer selve in de Rebieren ghestort ; Eenighe Moeders om de onlijdelijcke pijn van hongers-noot booz te komen / zyn met haer kinderen op de kant van de Revier gaen sitten / ende malhanderen handt aen handt ghevat hebbende / ghelijcken in 't water gheballen ende haer selben berzooncken / soo dat de Rebieren vol doode lypden dreven. Sommighe hebben doode krengghen ende Beesten gegheten ; andere de lichamen bande doode menschen op snijden / hebben 't ingewant daer upt-ghehaelt / ende 't selbighe mede ghenomen om haer hongerrige bupck te vullen ; ja veel op de straten versmacht legghende ende noch niet dootd zijnde / wierden van anderen de bupck op-ghesneden ende de Leber daer upt ghehaelt / den eenen mensch heeft den anderen lebendigh gegheten ; soo dat men qualijck verinachte alleen langhs de straten te gaen / veel min de wegen te bereypen / sonder groot ghevaer banden keel afgesneden ende ghegheten te werden ; want her is gheschiet dat in Brodera, dat een Jonghen van 7 ofte 8. Jaren op den Belar ofte mercht / van een Bedelaer by den hals ghenomen / ende den strot is af-ghesneden / meenende sijn hongher daer mede te stoppen.

Diergelijcke schrikelijcke (Tragedien sacht men dagelijks gheschieden / ende een Hebdens herte ontfettede en ontfarmde hem / wanneer men verstont / dat een Moeder haer eenighe Zoon gheslacht ende ghehzaden hadt ; veel meer sal een Christen ghemoet sich ontfetten wanneer als men hoorz dat verschepte mannen haer vrouwen / de vrouwen haer mannen / de kinderen hunne Ouders ghegeten hebben ; in somma de miserien ende doebighe spectaculen in 't bysonder te beschrijven soude te langh vallen / om alles naer de waerhepdt upt te drucken ; menich hondert duysent menschen zijnder van hongher vergaen / soo dat de aerde ober al met doode lichamen was bedeckt / die also onbegraven bleben legghen / 't welck soodanighe stanch veroorzaecken / dat de gantsche lucht daer van verbult ende gheinfecteert wiert : Eenighe van onse Nederlanders / komende van Amadabat, hebben sommighe luyden vinden sitten met een wepnigh byer booz haer / daer menschen handen ende boeren op lagen om te bzaden / een schrikelijck dinc om sien ; maer noch schrikelijcker / dat bebonden in een Doyp (Sufintra genaemt) alwaer 't menschen vleesch openbaerlijcke op de mercht verhocht wiert.

Maanc
eten de
vrouwe/
de vrou-
wen hore
kinderen/
en de kin-
ders hun
Ouders.

Mensche
vleesch o-
pendaer-
lijck ver-
hocht.

Berghe-
lijckighe
ban prijs
in 't koozn
by de goe-
den tijt.

De sware straffe ende plage Godes is meest ober armen ende ghemeene luyden / die niet in boozraet hadden / gegaen / want booz de rijcken ende die gelt hadden wafer noch koozn te koop / doch seer dier ; daer men te vooren placht 45 Ceer Cerwe / 't welck 33¹/₂ pont Hollants is / boozten Mamoe dy (doende naer onse munte / 10¹/₂ stupers) te krijghen / konde men doen booz de selvighe prijs maer 2. a. 3. Ceer ofte 2¹/₂ neerlandsehe ponden bekomen / dat een groote vershil van prijs ende ghewichte is ; Edoch Godt de Heere / heeft de vermoghenen mede wel weten te binden.

Den Regen-tijdt in 't volghende Jaer Anno 1631. liet hem in 't beginsel aensien of 't een goet koozn jaer wesen soude / het gewas stont seer schoon / maer dooz de granen wat beter koop begonnen te werden / maer (eplaes) 't en duerde niet lange / ende 't scheen de straffe noch niet ten eynde gekomen was ; want Godt de Heere sondt van den Hemel een groote menichte Spijnckhanen / Ratten / Musen ende andere ongedierten / die veel schaden in 't nieuwe ghewas deden ; doen het nu begoft te rijpen / ende insonderhepdt dooogh weder van noode hadde / vielder sulck een overbloedighen ende gheduerende Reghen / dat veel koozn op 't hest vergingh ; de Rebieren met het opper-water overladen wesende / waften soo hoogh / dat veel Steden / Doypen ende landen overbloeypden / 't welck de meeste ende grootste schade aen-bracht ; ende het koozn wederom dierder als opt te hooren dede werden ; doen sach men die genen die men rijck scharre / ende 't heele Jaer den hongers-noot ontgaen hadden / ghebreck lyden / ende sommighe van hunger vergaen : Woden dit sondt den Almogende sulcke sware siekten ende heete koozzen / dat qualijck een mensche was te binden / die met de selve niet beladen ware / dat op nieuws Milioenen van Volck wech nam ; doen sach men de ghestorbenen wederom hier ende daer op de straten legghen ; sommighe moften haer dooden 3 a 4 daghen in lups houden / om datse geen geldt hadden te geven den luyden / die ghewoon zijn de overledene wech te draghen ; anderen welcner Wet is haer af-ghestorben tot aschte te verbranden / konden gheen hout ghensegh bekomen / maer waren ghenootsaecht de Lichamen onghesbrandt in de Rebie te werpen ofte in de aerde te begraven ; Ende alsoo dese Calamiteyten de naerbolgende Jaeren hebben beginnen op te houden / ende alffer eerbare waren tot overledene prijs begonnen te wasschen / soo en zijn de tegenwoozdighe tijden ende overbloedighe lijfstoehen / by de boozledene niet.

God sanc
van den
Hemel
menichte
van
Spijnck-
haenen/
Ratten /
Musen /
ende ons
ghedierde
met groot-
ten regen:

Ende pe-
stentia-
le kooz-
zen / die
milioene
menschen
wech
neemt.

niet te gelijken; Godt Almachtig bewaere alle Christenen landen vooz dierghe-
lijke plagen/ daer van de baste gewisse/ ende seckerhe oorzaken zijn de sonden/ en-
de wil dooz syn ghenade ende miltrijcke seggen alles redresseren / en dese Gufuratti-
sche Landen/ in voortigen fleur bzingen : Ende dus deel als aengaet de particu-
liere beschrijvinge bande gewesene calamiteyten ende gelegentheyt in 't Konink-
rijk van Gufuratte in 't gemeen; Du sullen wy ons bereyden / tot de beschrijvinge
van peder plaetse in 't besonder / ons begin nemende met de steden aen de Zee
gelegen.

Het IV. Capittel.

Van de Koop-Stadt Suratte.

Suratte is een Koop-stadt die van de Nederlanders en Engelschen woort beharen/
gelegen op de Noorder bzeete van 21½ graden/gebout aen de Riebiere Tarte,
(de welcken andere noemen Tijnde) nemende haer begin van Barampour/ ende
loopt 4. mijlen beneden de Stat in Zee/ beguaem om met middelbare schepen te
gebruycken; die de Riebiere op-komen/ sien aen de rechter-hant het Kasteel met
mueren van harden steen omringt/ versien met schoon Metalen Beschut/ waer
van eenigen bande Nederlantse gestrandde Schepen Middelburg ende 't Jaecht
de Duyf gekomen zijn; aen de sincker-hant wat beneden de Stat/ leyt Remel een
vermaerde plaetse / wiens Inwoonders Naites genaemt worden/ zijnde de mee-
sten hoop barent volck/ herschepde manieren van spraek bande Mooren gebruyt-
kende, daer zijn naeuwre straten / ende hooghe huysen / van de welcken men de
meesten met trappen op-gaet.

Suratte is een machtige Stat/ in haer hebbende deel schoone huysen/ van koop-
luyden gebout/ naer de wijsse van Asia, de Stadt leyt langens de water-hant open/
ende aen de Lant-spde omgraven met een aerde Wal; heeft 3. principale Pooz-
ten/ van welcken een streckt naer Briou (een kleyn Poozt / daer die naer Brotcha,
Cambaya ende Amadabat repsen/ ober-schepen); de andere streckt naer Barampour;
ende de derde naer Nallary; 't Kasteel van Suratte, heeft maer een Poozt/ streckende
op een groot pleyn/ 't welck sy Medan noemen; buyten 't Kasteel leyt 't Huys van
den Gouverneur/ ende naest daer aen het Col-huys/ daer alle uptgaende ende in-
komende goederen/ booz gerechtigheyt betalen 3. ten hondert/ behalben Goudt
ende Silber/ dat maer 2 percento geeft; dicht by het Col-huys is de mercht van
alle koopmanschappen/ die van alle omleggende plaetsen te koop gebracht wor-
den: Buyten de Stadt werden/ behalben beele vermaerkelijke Lust-hoben ende
sraepe Begrassenissen gesien/ een staende Water ofte Tanck, van hart-steen
ghemetselt / hebbende ober de 100. hoeken / peder bzeet 28. ellen / met stee-
nen trappen neder-gaende; in 't midden staet een sepulture van den
stichter / het is een wonder-werck / soo wel dooz syn grootte als kostelijck ghe-
bout.

Omrent 1½. mijl benoorden de mont bande Riebiere van Suratte leyt een Haven
bezyt tusschen sant-platen ende 't baste Landt / daer de groote Schepen habe-
nen/ ende hare goederen lossen / die met Karren ober Lant naer Suratte geboert
worden/ zijnde de distantie ongebaer 4. Hollantse mijlen; dese Rieide wert soo
wel by de Nederlanders als Engelse genaemt de Chom van Suhaly, leyt op de noorder
bzeete van 21. graden 50. minuten/ op de Cours van N. O. ten Oosten/ en Z. W.
ten

ten Zupden/het inkommen is niet wijt/ ende op hooch water 7. ende met laeg wa-
ter 5. baden dien/ den gromt hart fant/ black afgaende/ op de fteede booz het dozz
Suhaly, daer de Schepen leggen is 't ontrent een Musquet-schoot wijt; de Zupd-
wefte winden maken de fteede onbeglig/ booz alle andere winden leght men daer
befchut/ 't meeste deel van dese banchen ballen met laeg waer dzoog / ende zijn
gheheel fteep/ soo dat op 't loot niet diende aen te gaen; oest R. R. Oflen/ ende Z.
Z. Weften Maen/ maech aldaer 't hoogste water.

Naffary ofte Naulary, Gaudui, ende Ballar, zijn dzz Stedekeus / staende onder de
jurisdictie van Suratte; te weten Naffary 6; Gaudui 9; ende Ballara 14. mijlen naer
't zupden; hier plegen groote quantitepten van groote doechen gemaecht te wer-
den; oock balt hier veel hout/ bequaem om Schepen ende huysen te bouwen; het
welcke daeromme booz geheel Gufuratte verboert wert; dese plaetsen zijn gelegen
langens de zeehant/ ontrent twee mijlen in 't lant; Gaudui heeft een kleyn Kibier-
ken/ daer men met Fussen in Zee komt.

Het V. Capittel.

Beschrijvinge van de Stadt Broichia.

B Roichia is een Stat 12. mijlen benoorden Suratte, ontrent 8. mijlen van de zee/
gelegen op de Boozder bzeete van 21. graden 56. minuten; dicht aen de kant
van een schoone Kibiere/ die van boven Decan ende Mandou af komt/ ende sich
in de Zee lost : de Stadt is van nature seer sterck / ghebout op een hooghen
bergh/ omringht met mueren van hart-steen/ soo dat van buyten de Stadt
de ghebaente van een Poort vertoont; de Stadt heeft dzz Boorten/ met haer Por-
tael ende binnen-deuren/ naer 's Lants wijse redelijck sterck gebout; behalven
twee langhens de Kibier ofte water-hant; daer daghelijcks 't water / dat inde
Stadt ghebruycht wert met Buffels wert uptghehaelt : oock lossen aen dese
Boorten (met verlof van den Tol-meester) veel Boots met houdt gheladen/
sonder wiens kennisse in groote boeten verballen soudent; inde Landt-poozt wort
ghemeenlijcke wacht ghehouden / sonder wtens consent niemant mach passe-
ren; daer legghen eenighe losse Falcoenen/ doch niet bequaem om te gebruyt-
ken; de Stadt is Kibielijcke ghepeupleert / meest met Benjanen, die met limmen
maecken groote reeringhe aenhanghen; om de Stadt legghen 2. groote booz-
steden die se Poera noemen; in haer hebbende diverse natiën ende volkeren/
welcken haer met weben ende Cattoen kroopen meest behelpen; alhier wort
ghemaecht de beste en fijnste luytwaeren an geheel Gufuratte; de kroopmanschap-
pen die hier booz passerren/ ende naer andere plaetsen verboert werden betae-
len booz Tol twee ten hondert; het landt is seer vruchtbaer van Rijs/ Carde/
Geerte ende alderhande luytsocht; oock balt hier ontrent veel Cattoen; van
niet in sulcken Abondantie als in Nederbaer, ende om-legghende con-
treen.

Broichia, heeft onder sijn gebiet 84 Bozpen/ daer van de inkomsten geniet eer-
tijts heeft haer gebiet twedert upt-gebruyt/ want het strecken noch ober dzz ande-
re steden/ die nu haer besondere obersten hebben; ontrent 4. mijlen vande Stat by
het Bozz Hantsoet, naer het zupden/ deelt de Kibier haer in twee armen / maec-
kende also een Eplant / op sommighe plaetsen; en oock; van een mijl bzeet/ booz-
steden met verschepe waterkens/ so dat men aen beyde yde in zee komen kan;
hare

Broichia
situatie
ende
bzeete.
Gebout
langens
de Kibiere
op een
bergh.

Is bot
gepeu-
pels.

Tollen
van upt
ende ui-
komende
goederen.

Heeft ge-
biet ober
84 Boz-
pen.
Kibiere
van
dan oock
hare

Hare streckinge is **O. N. Oost** ende **N. W. de gront** is meest kley / met woeynigh sant vermenght / behalven dooz de Stadt / daer heeft het meest sant-gront ; de reede van Schepen dooz de Riviere op 7. Vadem / in een open Zee / sonder beschuysel booz eenighe winden ofte hoeken van't Lant.

Het Lant ontrent Broichia is seer laegh sonder gheberghte / behalven ontrent 5 ofte 6 mijlen in't **Z. Oosten** / daer de bergen (Hindaertche genaemt) leggen / streckende een groote stuck booz by Barampour, zijnde seer bruytbaer van Hoorn ende andere granen ; de gront is kleyachtigh met swarte aerde vermenght / seer bequaem tot zaep Landt (daer toe het meest gebuyck wort.)

• Opt de berghen worden steenen gedolben / genaemt Achates, van welcken in Cambaya Rare stopen / Signetten / hechten van messen / merck-stenen / ende andere srape wercken gemaecht worden: het Landtschap rontomme Broichia gelegen is seer vermaeckelijcke / vol Doppen ende hoben / geplant met palmiten boomen / upt welcken een sap ghetapt wort geheeten Terry, dat veel hare ghe-meene dranch is. In een plaetse bupten Broichia naer Amadabat ; leyt begraven secker heyligh Mahometist / genaemt Pollemedonij, tot de welcke de moeyen upt alle quartieren loopen ; sommighe om darsc sijckdom ; eenighe dat se kinderen ende andere waer se meest begeren verhrigghen souden ; men vint inde wegh / die waere ketenen aen haer beenen hebben / ende een slot aen haer mont / dat se nimmermeer los doen / dan waer se willen eten / andere gaen op verschepde maniere gebonden ; ende als eerbiedelijck desen heyligh ghegroet hebben / dan huercken de ketenen / ende de slooten springen op ; t welcke se alsoo vals lieghen / als supersticieuselijcke gelooven.

Ianbuyar ofte lambouler is een groot Dooz / gelegen 8 mijlen van Broichia, op den wegh naer Cambaya, hier wort oock Indigo gemaecht / maer niet seer goet.

Het VI. Capittel.

Vande Vermaerde Zee-stadt Cambaya.

Cambaya is ontrent 16. mijlen noortwaerts van Broichia, gelegen aen de zee / in een grooten Inham / alwaer de Rivier May (de Stadt langhens gebout is) haeren oorspronck nemet. Teggens ober de Rivier ontrent 3. mijlen van Cambaya leyt het Dooz Sarode, wiens inwoonders dat zijn Kalbouden (een heydens geslacht / alsoo ghenaemt) die met rooben de Rivieren ende weghen seer onbevighly maechen ; de Rivier loopt met laegh-water gheheel dooog / uptgenomen 3. ofte 4. kullen die altydt water hebben / alwaer men tot aen de middel ende onder de armen dooz gaet / niet sonder perijckel ende goede Doof-man / bermits de harde stroomen ; de Rivier vloeyt met een dagelijcks tye 7 vadem op ende neder / op de maniere van de Riviere van Rowaen ; met hoogh-water komen de Schepen / dicht booz de Stadt ten ancher / daer met laegh-water gheheel dooogh vallen / de gront is sandtachtigh / met kley vermenght / soo dat de Vaertuyghen (aen de gront vast sittende) soo veel last niet liyden / dan of de gront hart sant waer.

De Stadt is eens soo groot als Suratte ; met zenderley dubbele steenen muer omringt. heeft schoone hooge huyzen / en rechte Straten / die's nachts met Doozten werden af-ghesloten. In't midden zijn dyp merckten / seer groot ende trefselijcke ghebout ; daer alderhande koopmanschappen te bekoemen zijn ; heeft 12. Doozten daer

stede-
nthept
in Cam
12/11/16
de ste-
et
Nap.

daer men in ende upt-gaet / behalven haer blijve Doozten / die menigste in ghetale zijn; de Stadt heeft in sijn ommegeen de distantie van 2. urens gaens; versien met 4. schoone Tancken ofte water-backen; daer de Burgherpe 't ghe-heele Jaer water upt bekomen; 15. tierlijcke groote ende wel gemaekte Hoven / waerinne hem een peder mach gaen vermaerken beplant met menichte van schoone Mangs, die om haer groote ende oberbloedighheyt / naer alle omleggende plaatsen verhoert worden: Onder 't resozt van de Stadt legghen eenige Doozen / daer van inkomsten ghenieten; alles alleenlijcke vande goederen / die te water in-komen 2 $\frac{1}{2}$ / ende die landewaerts verhoert werden 3 $\frac{1}{2}$ ten hondert; de Inwoonderen zijn meest Benjanen ende Heydenen / seer erbaren ende behendicht in koopmanschap / doende grooten handel op Atchin, Diu, Goa, Mecha, Persia, &c. met allerley van kleeden brengende in retour goude Ducaten / Venetiaense Realen van achten / Rupias / Dabels / ende allerhande koopmanschappen / inde doozhaelde quartieren ballende.

Het VII. Capittel.

Van de Steden Goga, Pattepatane, Mangerol, ende de Fortressen op't Eylant Diu.

Goga is een steden ofte groot Dooz / gheslophen ontrent 30. mijlen van Cambaya, aen de kant vande Zee; alwaer den Inham van Cambaya nauwer merdt ende de ghedaente van een Rivier vertoont; 't is een tamelijck Blich / wel gepropuleert / met Heydenen ende Benjanen, die met de zee-baert / ende linten reeden haer generen; heeft geen Doozten ofte wassen / van aen de Zee kant een muur van harde steen op getrocken; hier is de reede ende stendevoes-plaets vande Portugesen Fregatten / komende tot gelepde vande Cassilas, ofte koopbaerd-Schepen / (vermits de periculeuse sanden ende drooghte) alhier habenen ende vertrouwen / tot dat de Vaertuygen geladen zijn / ende in haer Compagnie naet Goa ende andere Portugeessche plaatsen weder vertresken.

De grootte van Goga.

Pattepatane ende Mangerol, zijn 2. Blichen ontrent 9. mijl by Westen Goga ghelegen daer valt veel Riatoen ende lijnwater.

Patapane ende Mangerol. De Stad Diu ende haer strecken.

Men het uiterste van dit rijk / ofte aen de uytstreckende hoeck naer het Zuiden leyd de Stadt Diu, alwaer de Portugesen by stercke Kasteelen hebben; dese Stede wordt soo wel van de Portugesen als Indianen Dive gheheeten (de laetste E, een wepnigh soet gepronuncieert zijnde) welke naem een Epland betekent; ende alsoo seggen sy Agredive by Eplanden; Naledive vier Eplanden / het welke de Portugesen Maldiva heeten / wordt om haer overtreffelijckheyt alsoo ghenaemt / om het onderschepdt van Dive-Noulaka ofte eplandt van negentig duysent; men bertelt dat een Dochter van den Heer van dese Eplanden / van haer Vader een gave eyschten / 't welke als sy haer toeliet / soo begeerden sy den Tol vande plaetse dooz enen dagh; die negentigh duysent sturckens gelt (als hier tijdt daer gangbaer waeren) bedroegh.

Het VIII. Capittel.

De vermaerde Koop-stadt Amadabat, Hooft-stadt van Gufuratte.

Amada-
bat ge-
boudt
langhens
een stree-
cken.

A Madabat, is de Hooft-stadt van de Prohibitie ende 't Koninkrijk van Gufuratten, gheleghen op 23 en een half graet Noorder breedte; het is 18 Nederlantsche Wijlen van Cambaya, ende 45 van Suratta, gheboudt op een Blachte aen den oever van een kleyn Rivierken; is een getoelidighe grootte ende neeringhachtige Stadt/ wel 6. a 7. Wijlen in 't begrip/ met haer woosteden ende aengelegene Doopen/ die veel in 't getal zijn/ ende aen de Stadt gerekent worden; de Stadt is omringht met een stercken muur/ beset met 12 schoone Poorten ende veel ronde Toorens tot sterck-weeringe; heeft breede straten/ ende menich- te van treffelijcke huysen; schoone Edistien van Moorsche ende Benjaensche Tempels/ geboudt naer de wijse van dese landen/ in 't midden van de Stadt. pt een tamelijck sterck Kasteel/ met hooge mueren versien; daer den Gouverneur Generael sijn Hof ende woon-plaets hout; de Poorten van de Stadt werden steeds met wachten beset/ sonder wiens oozlof niemant upgaen mach; dese machten werden ghehouden omme die van Baduren, legghende hier van daen 50 Cos naer het Oosten/ het rooven van de Reysende-man te verhinderen/ zijnde van natueren soo sterck/ dat den grooten Mogor haer niet kan overwinnen.

De Stadt is seer volck-rijck/ ende met alderlep natien gepuleert/ die machti- ge taessique drijven/ hier ballen alderlep soeteringhe van kleden/ soo van Syde als van Catoen/ mede eenighe goude lakenen/ Tulbanden/ ende Godels van Goudt ende Syde/ seer konstelijck ende kostelijck gheworcht/ veel Syde stoffen/ als satijnen/ concenys/ atrelap/ aleggje/ penollen/ ornys van Goudt ende Syde/ die de Vrouwen draghen/ Goude alacathjen/ abdulchanis/ ende dieverse soet- ringhe van lijnwater/ als roode ende swarte Chelas/ Berams/ Chandekins/ swarte ende witte smalle Bafas/ Chittes van alderlep soeteringe; woorders is alhier in grooten quantiteyt te bekomen/ Supcher van Candy/ Popet- Sup- ker/ Comijn/ Gommelach/ Rijngh/ Amphion/ Borax/ ghedrooghde ende Ge- consijte Gember/ alderlep soorten van Consijten ende Mirabolanen: Item/ Salpeter/ Baller-montacq ende goede quantiteyt Amil/ die naer de plaetsen (daerse meest ghewonnen wordt) ghenaeint is Indigo Chirchees; mede wort wel in dese Hooft-stadt/ eenighe Diamanten ghelofst/ die van Vilapour komen/ daer men wel gissinge maerken kan beter koop te bekomen zijn; Alle dese koop- manschappen werden verboert/ naer Europa, Persia en de omlegghende quartie- ren van Indien; waer door dese Stadt in neeringhe seer floreert. Van ghelijcken worden hier machtinghe wijselen door 't gheheele Landt ghedreven van de Ben- janen; die haer alleenlijcke daer mede ernneeren; dat een groot gerijf den koop- luden aen-bringht/ om dat men 't gelt niet sonder gebaer van d' een plaets naer d' andere kan over-boeren/ bernijts de meenighe van roovers ende die- ven/ die by troepen op de weghen onthouden/ ende de reysende luden menigh- mael af-setten.

De goederen door upt ende in-gaen betalen geen Tol/ van alleenlijcke aen de Coutewael ofte Schout/ door peder Harre een Mamoedy, doende in onse munte onghedoor 10. supber; de Inwoonders ende bzeemdelinghen woonen heel byp/ moghen koopen ende verkoopen wat haer ghelieft/ sonder

sonder eenighe schattinghe ofte chijsen te betalen; behalven eenighe verboeden waeren / als Woscrupt / Toot / ende Salpeter / 't welck met consent van de Gouverneur moet geschieden / dat met eenighe schenckaghten lichtelijcken verkreghen woort.

Onder de Jurisdicctie van Amadabat staen 25 principale Hoofst-Dozpen / ende onder desen 2998 klepne Dozpen ofte blecken / die aen de groote Dozpen / rekeninge doen / ende hare inkomsten betalen / ende de anderen wederomme aen de Stadt; de geheele inkomste van dese Stadt ende onder-hebbende plaetsen/placht dooz desen te woesen 6. milioenen Kroonen ende daer-en-boven / van zijn dooz gesesene calamiteyten / verloop ende sterfte van ontalijcke ghetal der ghemeene peupel seer vermindert; dese inkomsten ghenieten de Gouverneurs van de Koninck / om haer Soldaten te betalen / ende de landen van dieben ende onghhehoorzamen te supberen; al-hoe-wel menighmael aen de dupt selfs participeren / ofte om de roovers ende rebellen van hare Majesteit contributie ghenieten.

Heeft
onder
jaer 25
hoofst
dozpen/
ende 2998
mindere
Dozpen.

De Regeeringe van de Stadt ende omleggende Dozpen / bestaet by den Gouverneur Coutwael, ende rechter (die sy Casy noemen) hoe-wel nochtans veel meer obersten toegens den Koninck zijn / als Monster-heeren, ende de Opsieners oft ontfangers van hare Majesteits in-komen ende Dominien.

Sirkesa, ofte Sirchees is een groot Dozp / legghende van Amadabat 3 Cos, ofte 1½ duptsche Mijl / hier woort ghesien een schoone trefselijcke sepulture / in den welcken seckeren Casis begraven leyt / zijnde gheweest de Pedagog ofte Leer-meester van een Koninck van Gufuratte, die dit heele werck heeft laten maken; by selfs / met noch dyp andere Koninghen / met hare ghemalen ende kinderen / legghen in een andere Kapelle; het geheele gebouwe is van marmel-steen (insgelijck de vloer) daer zijn dyp plaetsen van welcken een heeft 440 Calommen van marmel-steen / 30 Palmen hoogh / seer fraep ghemaecht ende waerdigh om sien; aen d' een zijde staet een groot ende wel-ghedoude Tancq ofte Opber/daer men met veel Densters kan upt sien.

Den meeste hoop van de Mahumetisten / upt alle quattieren / komen jaerlijcks / op dese begraffenisfe hare gebeden doen / waer mede (verkeerdelijcke) gelooven / af-laet van haer sonden bekomen.

Zijnde
een Ma-
homet-
taensche
begrav-
nisse.

Hier van daen een Cos, ofte halve Nederlantsche mijl leyt een fraepen chupn / met een hups / 't welcke Chou-Chimauw, een van de trefselijckste Magollen, heeft laten maken; die op dese plaets den laetsten Koninck van Gufuratte in eenen strijd heeft oberwonnen; ende alsoo 't Koninckrijck van Gufuratte, den grooten Mogol onderdanigh ghemaecht.

In 't Dozp Circhees, woort veel Indigo ghemaecht / die naer de plaetse alsoo geheeten is; mede, woenen daer om de goede gelegensheyt van de plaetse veel arbeiders die haer met betwen van lijnwaten genereren.

Ontrent een leuca van Amadabat, wert gesien een andere begraffenisfe / van een machtigh Moosz koopman genaemt Hajom Mojom, die een Dochter hadde van upnemende schoonheyt / soo dat tegen de selve met onbehoorlijcke liefde ontfceken woort; ende om sijn horribel booznemen met eenigh schijn te bedecken / ginck by den Casie, die alle trouw / ende hoop-brieven van hupsen ende landen &c. onvertcekent / als van den Koninck dooz sijne geleertheyt daer toe volmachtright / bzagende by gelijkenisse; daer was een acker die schoone bzuichten boozt-bzacht soude den eghenaar de bzuichten niet vermoogen bzpelijcke te nuttigen / ende booz hem selven houden / den Casie antwoozden ja; waer op den gemelde koopman

Begrav-
enisfe
Betpe-
huit/ende
waerom
also ge-
naemt.

repliecerden/ich hebbe een schoonen Rieker/geeft mijn een schrift/dat hi de brucht
alleenlijck gebzupchen mach / 't welck hem den Casie sonder achterdencken toe-
stont; hy daer mede ten bollen menende verseekert te wesen/ heeft sijnen Dochter
genoechsaem tegen haren danch (als wel komende bebroeden/dat sulcke abomi-
nable sonden van Godt ende de menschen verbloecht was) beslapen ende bleef-
schelijcke bekent / die 't selve haer moeder en andere vrouwen heeft geopenbaert
sulcx dat het eyndelijck ter ooren van den Koninck Soltan Mahomet Begeram (die
in die tijt Gufuratte beheerschte) gekomen is/ die hem/ niet tegen-staende met des
hoofz Riechers schrift te beweeren/openbaerlijcke dede onthalsen/ ende leyt in
Sepulture met sijn vrouwe ende dochter (die naer hem zijn overleden) begraven;
waer van de begraeffnisse tot gedachtenisse van een soo schrikelijcken daet/
wozt gheheeten Bety-Chuit; dat is (onder eerbiedinge gesproocken) in onse tale
te seggen/ U Dochters schaemelheyt.

Niet verre van Amadabat beginnen de Bergen Marva, welcken een hoop
lant begripen/want so strecken haer wel 150. Cos langens den wegh van Agra,
ende naer Ouyen ontrent 200. Cos, die men niet kan passeeren van 't hooch ghe-
berchte; op wiens tot een onwijnbaer Kasteel gebout is Gurchitto genaemt/ zijn-
de de sit-plaets van Rana, een van de treffelijckste Radiaes ofte Koninckens / die
eertijts de Koningen van Pettan, nochte den grooten Mogel, niet en heeft konnen
dwingen; dewijle de Indianen 't welcke al te samen heydenen zijn / eertijts (ende
noch tegenwoordigh) dese Prinzen so veel eere bewijzen/ als die van Romen ha-
ren Paus / sijn heerschappye is ober al geslooten door het gebergte/ daer men
qualijck op-komen kan/ ofte so daer noch eenigen toe-gangh was/ dat is door de
konst-sterck/ ende genoechsaem onwijnbaer gemaecht; desen Radia seght men in
hozen tijt 120 duysent paerden te helde hengen kan.

Tusschen de Stad Amadabat ende Trappen woont oock een Radia in 't geberg-
te/ wiens ondersaten/ Coelijs gegeten worden/ woonen inde wildernissen/welcke
haer beziyden van het gebiet van den grooten Mogor; aen de rechte sijde van
dit lant is gelegen 't Lantschap van Ider, staende onder Gufuratte, ende al hoe veel
dat desen Radia ofte Koninck is een bassael van den grooten Mogor, soo wep-
gert hy hem dickmael schattinge te geben.

Het IX. Capittel.

Van de steden *Bysantagra, Pettan, Cheyte-
pour* ende *Messana,*

Bysantagan is een groote Stadt/ gelegen in 't midden van Gufuratte, bewoont
van heydensche Sette, Bamans, de welcken wy ende de Portugesen Bramenes
noemen/ de stad is wel 20000. huysen groot/ seer tierlijcke met stape To-
rens ende Kercken gebout; in 't midden staet een grooten Tancq ofte Cisterne/
daer de Inwoonders/so wel mannen als vrouwen / haer dagelijckx baden; het
was eertijts een arm Doorp/ maer is door Lantbouwinghe ende veel bee aen te
doeden soo rijck ende machtygh geworpen; de waren die daer ballen/ zijn Cat-
toene garenen ende lijnwaeten oock alderhande lijstrochten / als Cartw /
Boter / Rijs/ &c.

Pettan is een groote stat/wel 12. Cos, ofte 6. duysche mijlen in 't ronde gebout/
met huysen van harde steen/ leggende rontomme in sijn muren; die tot 3 berfchep-
de

de tijden zijn ingezwooren / wanneer de stad door Calamiteiten in neeringhe ende populatie heeft beginnen te declineren; aen de Oost-Zijde van de Stadt/ leyd een groot kasteel / omringht met hooghe mueren / ende sterke ghemetfelde Coorens; daer den Gouverneur sijn residentie houdt; de Inwoonders zijn meest Benjaenen, haer gheneerende met het maechen van alderley spde stofsen / in dese Landen ghebruickelijcke; mede ballen hier schoone Pettolen of te spde Chindes / mitsgaders eenighe groove lijnwaaten / als Westernaels ofte neusdoecken van dieverle sozteringen / Culbanden / Sgaderberael / Longis / Allegiens / Ec. In 't midden van de Stadt leyd een Nachumetaensche Kercke / eer-tijds van de heydenen gemaecht / zijnde een schoon ende kostelijck werck gesticht op 1050. pplaren van marber ende andere steenen heeft noch diversche andere gebouwen ende edisities; als meer bukten de Stadt veel schoone ende vermaeckelijcke Hoven; waer van 't meerendeel zijn verballen / ende de pupnen daer een alleen oer eynde staende; dese stad wert seer gequelt van de Coules) zijnde seerke Roovers / upt een Lantschap daer ontrent gheleeghen) die de inwoonders menichmael beroooven ende swaren Col af-nemen; waer door de stad in neeringe ende prosperiteyt dagelicks seer af-neemt.

Chetepour, is een stedeken ofte blecke ghelegen 12. Cos van Pettan ende 45. van Amadabat, ghebout aen de kant van een loopende Kiebiere; hier valt veel Katoene gaeren / ende eetbaere waeren / waer by de stad booznamelijck bestaet; de Inwoonders zijn meest Benjanen ende Heydenen; daer is een Gouverneur met ontrent 150. Soldaten/om de wegen ende de Cassillas, die hier door na Agra ofte Amadabat repsen/door de roovers te beschermen.

Messana, is een open blecke / ofte groot Dozp / 15 Cos van Chyepour, versien met een ont verballen kasteel / daer de Gouverneur met 200. Ruyters haer woninghe hebben; dese plaetse bestaet meest in Lantbouwwerpe / mede valt hier veel Katoen / ende eenige sozteringe van Lijnwaaten.

Het X. Capittel.

Wegh van Amadabat naer Suratte.

Kerende wederom van Amadabat naer Suratte sullen in 't volgende de booznaemste Steden ende Dozpen aenroeren.

Van Amadabat tot Issempour, een schoon Dozp / met een groote Sarij of hupsinge door de repfende luyden 1½ Cos: Batova een groot Dozp / met een schoone Tancq 3. Cos, Canis gelegen ontrent een Kiebiere / mede alsoo genaemt / 2½ Cos; ende van daer tot Mamadabat 3. Cos.

Mamadabat, is een fraep ende seer vermaeckelijck Stedeken / ghebout langens den Oeber van een tarmelijcke groote ende seer Wis-rijcke Kiebiere / ghesticht door 2 Gehroeders / die aen 't Noort eynde van de Stadt een troffelijck ende konincklijck Valleys gebout hebben, de Inwoonders zijn meest Benjanen; daer vallen eenige Lijnwaaten ende veel gaeren / daer by de plaetse meestendeel bestaet.

Nariaedt ofte so anderen schryben Niriaud; is een tarmelijck Stedeken / met fraepe Hupsen ende Heydensche Tempelen gebout / leggende van Amadabat 28. en van Brodra 18 Cos, ofte 14 ende 18. Hollantsche mylen; hier valt veel Lijnwaet / als mede eenige Indigo, doch niet in quantiteyt.

Van Nariet tot Waffet, zijn 15. Cos, onderwegen passeert men de Dozpen

Sciuntra ende Amennoygij, leggende 7 ende 5 Cos van den anderen verscheppen.

Wasset is een out ende verballen Kasteel/ gebout op een hoogen Bergh; aen de hoek van de Kiebt die in de Inham van Cambayaapt komt; de plaetse is ordinaris beset met ontrent 100. Rupters die wacht houden; ende de Cassilas die hier dooz passeren dooz Tol van den Koninck bestelt 1; Ropia de Kasse afvozeren.

Het XI. Capittel.

Vande Stadt Brodera en de omleggende Dorpen.

Brodera is gelegen tusschen Amadabat ende Brotcha, te weten 42 Cos aen de Oostzijde van Amadabat, ende 30. Cos bewesten Brotcha, dese stad is ghebout van een heyden / ghenaemt Rafia c'ghie, Sone van Sultan Mamod Begeran, den laetsten Koninck van Gufuratte. Is gelegghen ontrent 1; mijl van out Brodera, doen der tijt genaemt Radiapora, wiens stad dooz haer stichtinge heeft niet gemaecht / ende de Inwoonders allenghs aen hem getrocken.

Brodera is een Lant-stadt/ gelegen op een blacke ende sandige plaetse/ dicht by een kleyn Kiebtieken Wasset genaemt; behalven dit Kiebtieken heeft her aen de Oost-Zijde/ recht dooz de poort/ die naer Brdchia leyt/ noch een grooten Tancq, ofte staende waeter / rebelijch diep/ ende ontrent een Pistool-schoot wijt / aen d' eene Zijde met een muur van steen op ghemesselt / daer d' Inwoonders water upt haelen: De Stadt leyt rontom in sijn mueren/ ende Solwercken/ ofte rondeelen/ van halch ende steen op-gemaecht: heeft 5. Poorten waer van een is toe-gemesselt / alsoo daer geen wegh aen leyt / heeft een groote Dooz-stad aen de West-Zijde/ meest betwoont van Werwers/ ende arbeys-luden/ die het Linen bereyden/ daer mede de Inwoonders (zijnde meest Banianen, Ketterijs, ende wepnigh Mooren) haer meest generen; t Lant rontom de stad/ en de omleggende Dorpen is seer vruchtbaer van Koozn/ Ceerst/ Rijs/ &c. mede waest hier veel Catoen; dat dooz de beste van dese quartieren ghehouden word. Onder t gebiet hande Stadt staen 210. Dorpen/ waer van den Gouverneur de incomsten van 75. geniet/ tot onderhout van sijne Rupteren / ende Soldaten; de andere 145. Dorpen/ worden van den Koninck aen verschepte Capiteynen dooz eenige gedane diensfen/ ende tot onderhout van haer hofch in vergeldinge gegeven.

Heeft 210 Dorpen onder haer gebiedt.

Ook frappe Hoben ende begrafften.

In t Cicrutt/ ofte ronde van dese stad/ legghen 10 schoone Rupsen/ Cupnen/ ende begrafften waerdigh om sien; waer van een seer frap ende kostelijke gemaecht / gelegen is in t midden van een Boomgaert / daer een machtigh Heer met sijn Familie begraven leyt; behalven dese begrafften zijnder noch 5 schoone lust-hooven / beplant met diversche frupt-boomen ende moeskrupden/ daer een peder in mach gaen sijn vermaeck nemen.

In ende bukten de stad Brodera, en de omleggende Dorpen woonen (gelijch boeten gheseyt is) veel Webers / die jaerlijck groote quantiteyt van alderley Lijwaen maechen / t welcke om sijn deught ende sijne naer alle quateren van Inden verhoert wort; dit Lijwaer half beet dichter / ende vaster / dan dat van Brotchia, doch hojter / ende een wepnigh smadter / waer aen het wel te kennen is: de sozteeringe die hier gemaecht worden / zijn smallen/ ende breezen Bastas/ Picquamas/ Madasoens/ Kannehijns/ swarte Chetas/ blauwe Assamanis/ Derams/ Cirandia &c.

Aen de Oost-Zijde ontrent 16. Cos, van Brodera leyt een Hoofst Dooz/ genaemt

Sindickera, al waer upt het gheberghte jaerlijck 20. a 25. Dufsent ponden Gommelaqua te haelen is.

Westwaerts van Brodera, ontrent 10. a. 15. Cos, leggen 8. ofte 10. Dorpen/ die onder des selfs ghebiet staen hier woxt jaerlijck een partij Indigo gezaept / die gebuyckht woxt tot berwen van lijnwaeten.

Van Brodera, tot Brochia, zijn 30. Cos, onderweeghen passeertmen Carawaen, Cabol, ende andere Dorpen/ daer de Wachters tol van de reysende Luyden/ ende haere goederen af bozderen.

Van Brochia tot Suratten, zijn 24. Cos, ofte 12. Nederlantsche mijlen; Brochia
van Sur
ratten 24
Cos. ober de Rehier geseheeft zijnde/ reysmen dooz Eckliffen, een tamelijck Dozp / Cos bande Rehier: Cattodera, een verballen plaets / leggende aen een Rehier / die de selve naem boert / 10. Cos, tot Briauw, 8. Cos, van daer tot Suratte 2. Cos, ofte een Hollant sche mijl. Ende dus veel kortelijcke bande situatie ende ghelegenheden / bande booznaemste steden ende plaetsen van Gufuratta.

Het XI. Capittel.

Afcomste vande groote Mogoren, ende haere waerdigheden.

De groote Mogollen, ofte de tegengwoordighe monarchen van Indien, beroe- Afskomste
ende ghe-
acht-ve-
keninghe
van den
grooten
Mogol. minen haer afkomstigh te wesen van den vermaerden Tartarischen Keeser Tamirlaen, (welcke wy geboozchten Tamberlaen noemen) sommige heeten hem Tamirlancque, 't welck beter is / om dat Tamir sijn eggen naem geweest is / ende Lanque betreecht kreupel (gelijck hy doch was) die geboortigh was upt het gheslachte van Chinguykan, Koninck van Tertarien, niet van een gheringhe afkomste (gelijck sommige onwaerachtigh beschrijven; sijn daden/ die hy ghedaen heeft / sijn ghenoeghsaem bekenit; en wat graet Tamirlaen van Chuguykan, ende den grooten Mogol van hem afkomstigh zijn / dat beschrijft Petrus Texera, in sijn beschrijvinge van Persia, daer toe wy den curieuken leser wijsen.

Den Koninck is een absoluut Heer / niemant onderwoopen ofte subjeet; hier zijn geen geschreben wetten/ als alleenlijcke den wil van den Prins/ die ontweerspreckelijcke wert aenghenomen / eens inde weerch sit den Koninck inde Wierschael/ hoorende met lanchmoedigheden alle burgerlijcke vercessillen/ ende halsfaecten/ spreckende daer ober sijn Gozdeel/ op welcke geen Appel/ ofte rebisse en valt; de straffe die den hals verdient hebben/ geschiet bestrydts in sijn teghenwoordighheyt / met groote woertheyt.

Den Koninck laet hem dickmael van 't Volck sien / eens naer het op-gaen bande Son in een Vernster / 't welcke sy Jarneo heeten / streckende naer het Oosten / boven de principale Doozen alwaer hy van het volck met dese woozden Pathia salammiet (dat is lang lebet den Koninck) gegroet wert; ten tweeden des middaghs / dan komt hy aen het selve venster / om het ghebecht van de Olpphanten ende andere wilde Beesten te sien; ten derden / een wepnigh booz Sornen onder-gangh / aen een venster dat naer het Westen strecht / 't welck sy Durbar heeten/ als de Son onder is/ gaet hy wech met groot geraes van Trommelen ende andere Instrumenten / nebens een Generale acclamatie van het volck/ op alle dese tijden soo permant een Request ober lebert/ die krijght ghehoorzabonts van seben tot negen uren/ raetslaeght hy heymelijcke met sijn grooten in een sael/ die sy Gaselean heeten; de booznaemste dienaers van het Hof en-

de Rijck/sien den Tresorier ende oberste bande Besnedenen (die oock Hof-meester is) den opperste schrijver, den Obersten van de Olpphanten; ende de bewaerders bande Centen/kleederen ende Juweelen; hy heeft oock een oberste ober de wacht/ de welcke Coetwael genaemt is; sodanigen zijn in alle steden/ die het ampt van Schout upt voeren; Cadee, zijn wachters en opsenders van het gebangen-huys/ welcke alle schuldigen/ die niet können betalen vast-sluften/ ende verkoopen haer goederen/ wijf ende kinderen/ ofte maken die tot Slaven van den schult-epscher.

Andere Princen handelen alle saecken van het rijck in 't secrete/ maer hier worden alle Konings geheymenissen in 't openbaer gebacht/ ende blijft niet ver-
 Zorgen/ dooz de geen die Curieus is in 't ondersoeken/ gebende maer een schent-
 kagie aen de schrijvers.

Niemant wozt tot den Koninck toe-ghelaeten/ om wat van hem te begeeren/ sonder gheschenken die dickmaels (wanneer de giste hem mishaegt) te rugghe souben senden/ om haer pers grooter ofte beters upt te persen.

Erp-
 npe in 't
 Rijck.

Woorts is sijn Rijck vol Erpanne/ want dewijle den Koninck alleen Heer is/ so neemt ende geeft hy naer sijn belieben 't Lant aen sijn Onderdanen; hy dwingt oock de grooten dickmaels van plaatsen ende Landen/ die haer tot in-komsten ghegeven heeft te veranderen/ want of de Koning neemtse naer hem / ende stelt haer-stimmer in haer plaats/ ofte dat hy den eenen ontnomen heeft/ geeft hy den anderen; waer dooz komt dat het Lant naer sijn epsch niet behout wozt.

Alle den Adel van dit Rijck wast ende groept dooz gonste van den Koninck: haer macht ende inkomste wozt dooz de Paerden onderschepden; zijnde de groot-
 ste Heere ober 12. dupsent Paerden / sommige zijnder 4. behalven des Koninck
 Sonen en sijn Hupszoude/ die ober 12. ofte 15. dupsent gebiet hebben; niet datse
 so veel Paerden gestadig behoeven te onderhouden / maer de Koninck geeftse so
 veel Lants tot haer inkomsten/ om soo den noot verepschte/ soo veel paerden en-
 de Rupteren/ daer op können te velde hzengen/ rekenende dooz peder paert ende
 Rupter jaerlijchs twee hondert Ropias, 't welcke ober de 7378. Hertogen/ ende
 1967. Dupsent paer/ die de gewesene Coninghen ordinaris in haeren dienst on-
 derhouden hebben/ een ongelooflijke somme bedzaegt: Maer wanneer dese E-
 delen sterben/ soo komt alle het geene/ so wel dat van den Koninck gehat/ als dat
 sy selfs gewonnen hebben/ wederomme aen sijn Majesteit/ eben ghelijck de Re-
 bieren haer inde Zee lossen/ meesten tijt laet den Koninck aen de naergelaten we-
 duwen de Paerden ende Hupstaet/ ende geeft de kinderen eenige waerdighejdt/
 want soo de Vader een Heer geweest is/ ober 5. dupsent Paerden / soo sal hy den
 Soon 1000. ofte 1500. geven / doende naerderhandt daer meer ofte minder by/
 naer sy het verdienen: sy en können niet geen dinck meerder gunste van den Ko-
 ninck/ als met kostelijke geschenken/ 't welck peder op het meeste geeft/ om in
 synen behagen te komen.

Groot
 getal van
 Rijghs-
 Obersten
 en Hups-
 zeren,

Het XIII. Capittel.

Krijghs-macht van den tegenwoordigen Koninck.

De Krijghs-macht van den Koninck was inden jare 1630. Wanneer hy met 't leger in persoon selver te velde was/ om den gebluchten hartoch Chaan-ghaan te vervolgen/ bestont in 144500. Paerden/ behalven noch groote menichte van Olpphanten/ Kameelen/ Rupt-Ofels ende last drazende heesten; ghelijck by de naerbolgende verclaringhe van peder regement/ de namen van de hoofden/ ende getal van de Paerden te sien is.

Koninckrijcke Gufuratte

21

Het eerste regiment / onder de	
vlagge van Schaaff-chan, zijnde de	
Soon van Affaph-chan. Paerd.	5000
Sijn Vaders Raspoeten	5000
Sadoch-Chan	3000
Mierfayedt Madaffer	3000
Giafer Chan	2500
Godia Saber	2000
Saydt Jaffer	2100
Jaffer-chan	1000
Matemet-chan	1000
Alabirdie-chan	2000
Saldel-chan Badary	700
Mirfaleer Zayedt	500
Baecker-chan	500
Noch 4600 Ruyters, waer onder	
veele van 400. 300. 200. ende 100.	
Paerden, Maniebdaren genaemt	4600
Somma bedragen Paerden	32000
t Tweede Regiment / onder	
de vlagge van Eradet-Chan.	
Sijn Troupe was Paerden	4000
Rau-douda	1000
Dorcadas	1200
Kerous	1200
Ramtcheud Harrau	1200
Moffaffa chan	1000
Jakout chan	2000
Somma Paerden	11600

Transport Paerden	11600
Killofy	3000
Sidi Fackier	1000
Ecka Berckendas	2000
Jogi Rage, Soon van Lalaberting	7000
Teluck t' Chaud	400
Jakoet Beeck	400
Noch dry Heeren yeder 200	600
Aganour, Chabonechan, Babou-	
chan, Zaydtcameel, Sidiali ende	
Sadaed-chan, yeder van 500 Paerd.	3000
Komt t' samen Paerden	28000

Het derde Regiment / onder	
Raja-gedding, sijne troepe was	3000
Raja Bidel-das	3000
Oderam	3000
Raja Biemfoor	2000
Madofing soon van Ram Rattung	1000
Raja roos afs-fou	1000
Badouria, Raja Bhoozo	1000
Raja Kristensingh	1000
Raja Sour	1000
Raja t' Chetterfingh	500
Wauroup	500
Raja Odafing	500
Diversche andere kleyne Rajas]	4500
Somma Paerden	22000

**Noch bleben in Barampour tot berseeheringh van den Koninck / de naer-
volgende Heeren ende Ruyteren / namentlych:**

Haddis en Bercken-Dasse Paerd.	15000	Serieff Chan	Paerd.	1000
Asap Chan	5000	Sayedt Allem		1000
Rauratti	4000	Amirae		1000
Wafier Chan	3000	Raja Ramdas		1000
Mabot Chans Soon	3000	Torck taes Chan		1000
Godia Abdul Heffen	3000	Mier Jemla		1000
Aftel Chan	2000	Mirfa Abdulhack		500
Seerdaer Chan	2000	Mootmet Chan		500
Raja Jeffingh	2000	Mirfa Maant cheer		500
Feddey Chan	2000	Ghawaes Chan		1000
Jeffer	1000	Moried Chan		1000
Mocklies Chans Soon	1000	Diversche kleyne Ommerauwen		10000
Somma Paerden	4300	Somma Paerden		19500

Bedraecht t getal van de boorz troupen Paerden

144500.

Het XIV. Capittel.

Van het Konings hof, ende 't Kasteel Agra.

Beschry-
vinghe
van het
Kasteel
Agra.

Het Kasteel van Agra, daer de Koninck sijn hof/ ofte Paleys hout/ is een
 booztreffelijck werck/ ende onder alle gebouten van Oosten wel het Prin-
 cipaelste/ het leyt aenden oever van de Rivier Jemeni 3. ofte 4. mijlen in 't
 rondt ghebout/ met stercke mueren / van roode ghehouden steen/ ende wijde
 Grachten/ met stercke bal-bruggen; heeft 4. Poozen daer men in-gaet/ van de
 welcken den eene siet naer 't Poozen / die met groote wercken is sterck ghe-
 maecht: de andere siet naer 't Westen / alwaer de Marcht is/ die sy Bazaer noe-
 men; dese Poozt wozt genaemt Cidery, ende staet hier binnen des Koninck Bier-
 schaer / alwaer sy alle verschillen plegt te hooren; hier achter is een Konincks
 Saet / alwaer de Principaelste Visier sit / die alle schattinge/ ende Placcaten
 uyt geeft/ ende de exemplaten bewaert; alsin dese Poozt in-gaet/ so komt men
 op een straet/ rontomme met hupsen / ende stercken beset/ ontrant een quartier
 van een mijl lauch; ende hier van daen komt men aen de derde Poozt / die welcke
 naer des Koninck Dierbaer hof/ ofte Paleys toe-loopt; dese is alijt met ketenen
 geslooten/ ende hier mach niemant te pade in komen / behalven de Koninck/
 ende sijne kinderen; die poozt strecht naer het Zupden/ ende wozt genaemt Acha-
 baerke-deriwagie; dat is de poozt van den Koninck Achabaer; hier binnen is het
 hups van de hoeren; daer van eenige honderden / die van den Koninck onder-
 houden werden/ woenen; dese zijn met secker beurtten vaerdigh (ofte soo dick-
 wils sy van den Koninck/ ofte sijnen vrouwen gheroepen werden) op dat sy met
 danffen / ende singhen des Koninck Rupsghesin vermaecken souden: de vierde
 poozt strecht na de Rivier/ ende wozt Erasme genaemt/ die leyt u op een treffelij-
 ke plaetse langens een oever van de Rivier; hier siet den Koninck alle dagen upt/
 om de Son te groeten alle sy eerst op-gaet: hier komen de booznaemsten van dit
 Rijk/ op dat sy den Koninck groeten / ende staen op een plaets eenichsints ver-
 heben; de andere Hadijs (dat zijn de obersten van de Rupteren) met den gemeene-
 man/ blijft op de plaets/ sonder verber te mogen komen/ ten ware sy gheroepen
 wierden; hier siet sy oock des middaegs upt / naer het gebercht vande Oliphan-
 ten / Leruben / Buffels / ende andere wilde beesten; dit gheschiedt alle da-
 ghen / behalven op den Sondagh: de derde poozt strecht naer een groote plaetse
 van alle kanten met opene Saelen verciert; in welcken de Capiteynen ende
 andere obersten van de Soldaten met beurtten weechelijcke wacht houden/ dese
 salen heeten sy Artelanna, ende de beurtten om te waerken Siocks; een weynigh
 doozder gaetmen naer een silver heck / op een binne plaetse / alwaer niemant
 mach binnen komen/ van den Adel van de Prins/ ende eenige mannen van staet;
 heeghemeene volck worden van de poztier met stocken van daer gedreven; bin-
 nen dit heck zijnde/ soo komt men daetelijcke aen des Koninck Derbare; ofte Ko-
 nincklijcke Thoon/ booz de welcke een klippe plaetse is / rontomme met
 Gonde trallen omringet/ ende boven met Capitten oberderst/ op dat het de stra-
 ten van de Sonne soude weeren; boven dit isser een Galerpe / alwaer des Ko-
 ninck Jacht/ ofte sit-plaetse is/ al te samen verciert met Gout/ Diamanten/ Peer-
 ken/ en alderley Gesceenten/ kostelijckheit / en boven maten rijckelijcken gewocht;
 tot dese plaetse wozt niemant toegelaten / dan geroeven zijnde/ behalven 's Ko-
 ninck Soonen/ die hem met wapen vercriffen (dat sy Panck hama noemen) ende de
 vliegen

bliegen wech jagen / ende den oppersten Visier binnen dese trallen komen alleenlijcken Ommarauden, ende groote Heeren ; tegen ober dese plaats hangen Gonde Kilochjens / de welcke gemen luden / die eenigh ongelick geleden hebben / ende worden so toegelaten den Koninck te spreken / ende haer klachten upt te kloppen / doch en geschiede niet sonder groot psychel / by alden haer saechen niet rechtbaerdig zijn : Tot dese plaats komt den Koninck alle daegs 's achtermiddagst / tusschen 3. ende 4. uren / ende veel duysenden komen op dese plaats / ende nemen haer seede naer haere bedieninge ofte waerdigheyt ; hier blijft hy tot sabons toe ende hoozt alle verschillen / ende brieven van andere provincien gekomen / die sijn Visier ofte opperste Secretaris leest ; de Daerden ende Staphanden worden hier boozt hem ghebracht / ende van seckere dienaers beproeft ; in 't binnenste van 't Kasteel / sijn twee hooge Toorens / die men van verre sien kan / met lower Gout bedeckt / een staet op het voutwen Rups / ende de andere op de plaats daer sijn schatten bewaert worden.

Inde binnen Salern van het Konincklijcke hof / en komen geen menschen / van de besnedenen Kameringen / die sy Godia noemen / hier hebben sijn voutwen haer Kamers / ende alderleef vermaeckelijckheyt ; desen doen onder malckanderen oock recht wanneer sy verbeuren.

Het XV. Capittel.

Van de voornaemste Feesten van 't Hof.

Twee booztrefselijcke Feesten worden der alle Jaeren met groote pompe in 't Hof gehouden ; het Nieuwe Jaer / en den Schoon dag van den Prins ; het eerste Feest gheschiede op de eerste Nieuwe Maen / die in het nieuwe Jaer komt / de welcke in Maert begint ; sy noemen het Nourous , ofte Norous , op de maniet van de Persiaen / welck woort neghen daghen berekent / hoe wel het tegenwoordig wel 18. duert ; in 't middel van de plaats / boozt des Konincks Eerbaer ofte Choon / wert een stellagie gemaect 14. voeten hoog boven de aerde / die van alle kanten met kostelijcke Capijten woort toegheslooten / soo dat het begrijpt 56. voeten inde langte / ende dry-en-beertigh voeten inde breedte / ende daer-en-hoben met Kanaeken ofte schutsels omcingelt / de bloer is oock met gelijcke Persiaense Capijten bedeckt / hier binnen hangen 7. van de groote Mannen van Staet / de andere booznaemste Dieners van 't Hof in enen anderen Choon beslooten zijnde ; ese Choonen zijn bierkant / wel gemaect van hout / ende met fraep Parlemoen-werck in-gelept / haer behangsel zijn seer rijckelijcken / aen de eynden met schoone fransjen verciert / alwaer kostelijcke Peerlen zijn in-gevoecht / ende Appelen en Peerlen van goud aenhangen ; Den Koninck sit op kussens met Peerlen ende kostelijcke Gesceenten gebozuert / rondom de plaats staen de Tenten vande grooten / de welken onder haer als om ghyt schijnen te verbeuten met rijckdom en magnificentie ; want brengen in desen Feest alles boozt den dag / dat sy kostelijcks ende trefselijcks hebben ; den Koninck plecht om peder van dese Tenten te komen / ende te nemen wat hem best om sijn / nu blijft hy sitten verwachende van peder sijne gifte / dat een groote schat beloopt.

Daer zijn oock gemaecte stellagien boozt de Koninginne / van de welken sy sien waer omme gaet / sonder van permans horen beooght te worden : Op desen dag komt den Koninck oock boozt het gemeene volck upt sijn Choon / ende

neemt van peder geschencken; ten laetsten op't eynde van de Feest/ soo deelt hy stadelijcke gheschencken upt / aen sijn Hobelingen die haer wel gebzagghen hebben; ende vermeerdert oock sommighen haer inkomsten ende waerdigheden.

Dieringe
des Ghe-
boort-
daeghs
van den
Prince.

Sijn Gheboort-dagh viert de Prince op dese maniere; Maer dat in 't Paleys een groot stuck van den dagh met speelen en alderhande vernaeckelijckheyt is dooz gebzacht; soo gaet hy naer sijn Moeders Paleys (soo die noch leeft) ende de grooten bzenghen peder geschencken aende Moeder / naer haer qualiteyt; daer naer weder-keerende ende de maeltijdt ghedaen zijnde / soo gaet den Prins sitten in een kostelijcke Kamer / en daer weeghet sy hem in een goude Schael / tegghen Goudt / Silber / Ghesteenten / en alderley Kroon ende diergelijcke dinghen meer / ende het ghewicht wozt naerstelijck op-gheteckent / om te sien hoe veel met de boozgaende Jaren verscheelen / daer se groote superstittien hebben; 's anderen daeghs soo wozt alle dit goet den Armen ghegeven / maer hy krijght veel grooter gheschencken van de sijnen.

Thomas Rous Ridder van den Koninck van Groot Britannien, Ambassadeur aen desen Prins / beschijft de maniere van dat wegen op dese wijsse. Ich ben (seyt hy) gelept in een fraven ende grooten Hof / in wiens midden een Tente stont / in de welcken goude Schalen hinghen / ende groote goude Ketenen / waer mede sy bast gemaeckt waren / aen de kant beset met kostelijcke Diamanten; in't ront saten de Edelluyden op kostelijcke Tapijten den Koninck verwachende; hy komt met veel Gesenteen en Juweelen (meer oberlaeden dan vertiert) ende sedt hem in een bande Schalen / sittende niet de boeten van malkanderen / ende hier waren eerst in een anderen Schael eenighe sacken met geldt ghesedt / sijn ghewichte was 9000. Ropien, 't welck schier 1000. ponden sterclinc bedragen; daer naer met eenighe sacken Gout ende Ghesteenten (soo sy seiden;) ende ten derden met verscheide goude Laechenen / Spden / Caroenen / Linen / Speerpen ende andere kroopmanschappen in packen ghedaen; daer naer met Kroon / Botter en alderley groente; ende alle dit voetsel / gelijck oock het Linen wozt de Benjanen gegeven / al-hoe-wel ich (seyt den Schijber) sulcx niet gesien hebbe. Het gelt wozt altemael bewaert / tot behoef van de Armen / 'twelcke van den Prins / insonderheyt 's abonds wozt uptghebeelt; den Koninck dus behangen zijnde / gaet op sijn Thoon / ende stroyt onder sijn grooten / Moeten / Amandels / ende andere bzuchten van Goudt / soo subtyl en konstigh gewoacht / datter 1000 van desen geen 60 Ropias en kosten; secker het gewichte van 20 Ropias ('t welck ich selver waer genomen hebbe) volde een heele schotel van dese goude Fruytagen / soo dat ich vastelijcke geloofte / dat hy geen 100. pont sterclinghs onder sijne grooten ghewozen heeft / daer naer bzenght hy den heelen nacht met sijn Adel met suppen dooz; dus herre Thomas Rous.

Mooren
Feest
Janze en
Jauwzee
en waer-
om alsoo
genaemt.

Behalven dese twee Triumphen van 't Hof / woorden noch eenighe andere Feesten hy de Mooren jaarlijck gecelebreert als het Feest van Janze ende Jauwzee, ter gedachtenisse van twee Ghebzoeders alsoo ghenaemt / Dienaers van Mahomet Haly; die naer de kust van Choromandel, om bebaert te doen / ende aflaeten te verbienen gherepft zijnde / van meenichte Heydenen / Gentiven ende Brame-nes zijn om-ringelt / ende in een sterckte (daer sy op gebuicht waren) beleegert / ende hun water dooz een Aggedisse (dat de Mooren booz een seer onreyn Dier achten) besmet wierdt / hebben sy haer met een mannelijcke couragie onder de Heydenen vermenght / omhzenghende veel met de scherpte des swaerts / tot dat se eyndelijcke van de meenichte zijn oberballen / ende doot-geflagen / wiens doot

doot desen dagh (beginnende 10. dagen naer de Nieuwen/die inde Maent Julio komt) beschreyen/ dzaghende langens de straten doot-baeren/ in ghebachte van Lijcken/met Pijlen/Boogen/Swaerden/Tulshanden/ende beel kostelijcke spede Klederen tierelijcken behangen/ die van beel Mooren te voet gaende/woorden bergeselschap/ met slaeg-liederen te singhen/ danssen ende scherpen met bloote Degens groote rumoer maeckende/ sommighe doot-snijden met messen ofte Swaerden haer lichamen op diverse plaetsen / datter het bloedt upt vloeyt/ welck bloet sp ober haer Klederen strijcken/ dat een breekt spectacul is om aen te sien: s abonts werden op de Medan ofte Mercht op een verheben plaetse/ gepresenteert sommighe mannen van strop ghemaecht/ daer mede noterende doo3 moordenaren / die sp naer beel ceremonien ende batament-speelen / met meenichte van Pijlen doot-schieten/ ende ten laetsten tot asche verbranden/ wil- lende daer mede betoonen/ de straffe die de Heydenen/ met het ombzengen van de- se twee Heylige Mannen ende Gebroeders lanze ende lauwee verdient hebben; jaet dat meer is/ werden op desen Feest sodanigh tot medogentheyt/ ofte waech- gierigheyt opgheweicht/ dat de Jentiven, Benjanen ende andere Heydenen/ niet doo3 een quadt op den dag / derben op straet komen / maer met opgheslooten deuren in haer hupsen sitten/ ofte loopen groot perijckel / van de Mooren / tot een weder-waechte bande overledenen/ al t' samen gemassacreert ofte doot ghe- slagen te werden.

Noch een Feest onderhouden de Mooren/ter ghebachtenisse van de willige of- ferhande van Abrahams aen synen Soon Isaac/ slachtende ten deser tijt (die oz- derhaerelijcke komt inde maent Junij / naer de conjuncture van dese Maen) beel. Boeken/die sp (naer dat sp haer gebeden in de Tempels upt-gestort hebben) met malkanderen op eten/ de reste van den dagh met speelen ende banquetteren doo3- hngende.

Het XVI. Capittel.

Rijckdommen vande Indostaense Koningen.

De Rijckdommen van dese Indostaense Koningen/ komen geschat werdtⁿ upt de heerlijcheden ende schatten die sp besitten / de welcken soo men daer op wil acht slaen/ soo sal men bevinden/ dat sp grooter zijn/ dan van de Persianen, ende doo3 den Turk, ofte Chinees niet bejooft te wijcken.

Ten tweeden/ oock daer upt/ dat niemant in 't Rijck (bestaende in 37. Pro- vintien/ ende Koninkrijcken) pets besit/ dan doo3 haer mildigheyt / ende dat soo lange als het haer geliest: mede dat sp niet alleen bande grootten/ maer oock bande laegste van staet erfgenaem zijn/ ende nemen bande overgeblevene / ofte naerghelaten goederen soo beel als 't haer selfs goet dunckt.

Ten verden/ upt de groote geschenken/ die hem niet alleen van sijn ondersa- ten gegeven worden/ maer oock van upt-heemsche Princen; waer van Thomas Rous, den doo3-noemde Engelschen Ridder/ een Fray exempel vertelt; want doen hy in Ambassaetschap was / aen desen Prins / van weghen den Koninck van Groot Britannien soo wiert desen Mogor van den Koninck van Bissampour ofte Villampour doo3 sijnen Ambassadeur toegesonden 30. Ollyphanten/ van de welc- ken twee met Goude ketenen/ swaer wesende 400. pont: twee met Silbere ke- tenen/ ende de reste met koperen behanghen waren; 50 Paerden schoon ver- ciert; tenlaetsten groote partje van Diamanten / Perlen ende Robijnen/ in

Ghe-
schencken
van den
Koninck
van Dis-
sampur
aen den
Mogor.

Somma

Somma daer en mach niemandt sonder schenckagie by hem komen.

De schatten naer gelaeten by den Koninck Achabaer, Groot-vader van den tegenwoordigen regerende Koninck Chia Ziahan, soo aen contante gelden / als Goude Feraften ofte mooren / Silbere Ropien, ende koper munt; als mede gwercht Gout / Silber / ende koper / gesteenten / Porceleynen / Boechen / Tenten ende sijn toebehooren / Ammonitie van Oozlogen / met 't ghevolgh van dien; Goude / ende Silbere Laechens / Linnen van alle Landen / Sabels van Gout / Silber / ende andere soorten / beloopten / als in des Konincks Boechen seer distinctielijcke was gespecificeert / de Somma van 34. Carroras, 82 Lacq. 26. dup-

tent ende 386 Ropias ofte 348226386 Ropias, te weten.

Gemunt
Gout.

Voort eerst aen Goud had den Koninck laten slaen eenige munt van 100 Tolen, of 1150 Massa, eenige van 50 en 25 Tolen, t'samē in Massa gerekent / bedragt 6970000 Massa; doende peder Massa 14 Ropias, bedragen in alles

Ropias 97580000
100000000

Ropias
ofte Sil-
ber gelt.

Aen Ropias Achabar genaemt

Het ghetal van Peysen was 230000000. gherekent 30 Peys hoog een Ropia, soo komt het effen te bedragen / de Somme van

766666½

Aen Diamanten / Robijnen / Esmeralden / Saffieren / Perlen / ende andere ghesteenten

60520521

Ghes-
maecht
Gout-
werck.

Aen ghemaecht Goudt / te weten alderhande Beelden / van Olifphanten / Kameelen / Paerden / ende andere rariteiten / seer konstigh / ende van vermaerde werck-meesters gheschopt

19006785

Aen Gouden hupfraedt / soo van Schootels / Baten / Lampetten / Coppen / &c.

11733790½

Aen koper-werck / soo aen baten als hupfraet

51225

Aen Porceleyn ende aerde-werck

2507747

Aen Goude Laechen / soo upt Persien, Turckyen, Europa, als Gufuratta, oock van spide ende Catoenen

15509979

Aen wolle Lakenen so van Europa, Persia als Tertarien

503252

Aen Tenten / Tapijten / Caraetsaen / ende al wat meer van nooden is tot curagie ende behoefstighheyt van het hups ende de keuse

9925545

Aen Boechen van treffelijcke mammen geschreven / ende in kostelijcke ommefflagen ghebonden / waren in getal 24000 waerdigh

6463731

Aen geschut / Ammonitie van oozloge / Roegels en krupt

8575971

Aen Schilden / Swaerden / Boogen / Pijlen / Piercken ende alderley handt-ghe-weer

7555525

Aen Zadelen / Gouden ende Silberē Coomen / ende wat tot Paerden vercietsel behoort

2525648

Aen Paerden kleeden / met Goudt / ende Silber gheboorduert / als oock alderley Siagels

5000000

Gerebu-
reert in
Hollands
gelt.

Bedraeght te samen dese schat

Ropias 348226386

I. Indien men alle dese Rijckdom soudē willen reekenen naer onse wijze / reducerende de Ropie tot vier-en-twintigh stuivers Hollants; soude bedragen

417. Mil-

417. Millioenen 871. dupfent ende 663. Carolus Guldens ofte 417871663 :-:-

Het moet niemandt wonder geben / dat dese Koninghen fultche fchatten be-
fitten / om dat alle de Rijckdommen van de Princen / die ober langhen tijdt
in Indien gheregeert hebben/ van haere booz-ouderen zijn ghekomen/ ende heb-
ben die haere nacomelingen naergelaeten/ welcke fchatten / noch dagelijcx feer
vermeerderen; want al hoe-wel hier noch Gout/nochte Silber mijnen te binden
zijn/ foo woxt het met groote menichte/ vande upt-lander s haer toegevoert/ die
het niet weder mogen upt-boeren.

Op bevinden hy des Konincks boecken/ dat de Landen/ ende de Rijcken van Generael
van des
Koninck
Landen
en Rijck-
ken.
k'Handary, k'Habovc, Caffamier, Ghafame ende Bannazaed, Goulerat, 'tSinde ofte
'tHatta, Ganday ende Barampour, Bengale, Orix-no, Odillo, Maloveagra, met fijn om-
leggende plaetsen/ Dilley ende fijn omftrechinge / jaerlijcx plegen op te brengen/
6. Areb ende 98. Carroras; de welcke naer dese Lants Calculatie bedraegt 174.
Caroor 45. Lacq, Ropias, ofte 174. millioenen ende 500. dupfent Ropias: komt de
Ropias gereekent tot 24. flupbers Hollants/ 209. negen millioenen / ende 400.
dupfent Guldens/ ofte 209400000 :-:-

Ende dus beel kortelijcken/wat aengaet de regeeringe/macht/ende rijckdom-
men deser Koningen; nu fullen weder heeren / tot de befchrijbinge van 't Ko-
ninckrijck Gufuratte, in 't befonder.

Het XVII. Capittel.

Verhael hoe 't Koninckrijck van Gufuratten aen den grooten Mogor gekomen is.

Het Koninckrijck van Gufuratte, heeft noch ober 62. Jaeren verleden/ ghe-
hadt haer eyghen Koningen; waer van de laefte was gheheeten Sultan Ma-
moet, dese kerwendeliet achter een Soon genaemt Madofher, maer 11. ofte
12. Jaeren out/ stellende ober hem als Namber/ eeren Ehamet Chan; de welcke
als hy fach dat de grooten hem wepnich onderdanich waren; breefde booz fijn
vertrouden vriendt / (sonder Vader) ende fijn eyghen leven; foo heeft hy
heymelijcke aen den Koninck van India (die doen binnen Agra was) gheschre-
ven / in wat prijkel hy / ende den jonghen Koninck stont / biddende dat
hem wilde te hulpe komen/ belovende Amadabat die Dooft-ftadt is van het Ko-
ninckrijcke/ hem tot een reucken van getrouwfcheyt ober te leveren: Achabaer so
een onderwaachte gelegenhcyt ghekregeen hebbende / quam haefelijcke met een
groot leger in Gufuratte. ende de Dooft-ftat/ met andere Steden bekomen / ende
met fijn welck beset hebbende, leyde de jonghen Koninck Madofher / met fijnen
Dooght gebangeljcken naer Agra: Madofchar nu 30. jaeren oudt geworden zijnde
kreegh tegenheydt inde gebangenisse/ende bledende van de gheenen die hem be-
waarden / quam tot eeren Razia, die meest paelden aen fijn Vaderlijck Rijcke/
dooz fijn hulp/ werckelijckende beel Steden ende Dorpen die achter aen laghen;
maer eer hy hem in 't Rijck konde dast stellen / was des Koninck Achabars bel-
overften Chan Channa, met fijn legheer op fijn hielcn; die met wepnich moeyten/
in korten tijdt wederom upt het Rijck (waer in hy naulijcx een jaer gewoest had-
de) gejaeght heeft; ende belettende fijn blucht/ heeft hem weder gebangen gefelt:
Madofher ober fiende den Toon des Koninck/ ober fijnen misdact/ oock ten laet-
ften niet langer konnende lijden de fchande/ die hem aengedaen wiert/ heeft hem
gelaeten op 't fcreet te gaen/daer hy hem felven met een fchaer-mes de keel afge-
fleden heeft / ende heeft also het Rijck van Gufuratte gherustelijcke den grooten
Mogor gelaten. Het

Het XVIII. Capittel.

Door wien't Koninkrijk van Gufuratte bestiert wert.

Koninkrijk Gufuratte wort beheerst van eenen Gouverneur Generael/ onder wien alle andere Gouverneurs staen/ ende de selbige moeten reet-kenninghe gheben/ houdende sijne residentie binnen Amadabat, welcke de Hoofst-stadt is van dit Rijk; de Gouverneuren worden dickmaels berandert/ ende en dueren niet langer/ dan 't den Konink gheleest/ ofte naer dat hy de per-soonen ghesint heeft; sulchs dat dese Gouverneurs geen seckere blif-plaetse en hebben/ meer soeckende haere saken te bullen/ als het gemeene Landts welbaeren te behoorden; want soo waerneer sy verstaen/ dat een ander op de komste is/ soo sullen deel van de boornaemste Kooplsuden/ met balsehe beschuldighen/ in groote Somme van gelden condemnneeren/ naer dat sy weten die van macht/ ende vermogen te zijn/ waer tegens de aengeklaegdens niet hebben te seggen/ dan de opgelepde Somme op te brenghen/ ofte worden in de gevangenisse gewoopen/ ende soo lange geslagen/ ende gepijnicht/ tot dat sy de ge-epste Somme voldoen.

De Gou-
berneurs
heerlijcke
staet ende
hof-hou-
dinge.

In dese staet hout hem den Gouverneur Generael seer magnifich; wanneer hy upt-rijdt wert bergheselschap/ met alle den Adel/ ende groote meenichte van Ruyteren/ booz hem gaen sijn Olpphanten/ met kostelijcke kleeden/ blaggen/ ende de alderlep Trompetten/ Schalmacen/ ende Crommels versien; binnen sijn Paleys wort Koninklijcken ghedient/ ende wordet niemant toeghelaeten niet hem te spreken sonder consent; eens ter weerde sit hy ter openbaere Audien-rie/ op des Koninkhs sit-plaetse/ om recht te doen/ daer een peder toeghelaten wort/ sijn klachten upt te storren; heeft geen Raetsluden ofte Riechteren van den Konink gheordonneert; dan in sware saeken roept eenighe van de grooten by hem/ nochtans soo/ dat hy alles naer sijn sin bestiert/ sonder datter pement Appel berleent wordet; waer door de anderen/ die als Raetsluden ghebeycht/ ofte gheroepen werden/ wepnigh hebben te seggen: alle boeten/ schattinghen/ ende chynsen komen ten proffyte van de Gouverneurs/ dat jaerlijchs een ongheloofijcke Somme geits op-brenghet: dese Gouverneurs Generaels/ ofte Vice-Koninkhen zijn ghemeenlijcken Hartoghen ofte Omme-rauwen/ ende Heeren van; tot s dupsent Paerden/ daer van 't inkomen van den Konink treken; al-hoe wel sy ordenaerlijcken maer 1. a 2. dupsent onderhouden/ de rest ghenieten tot hare staet/ ende Woorfschen overdadighen pracht; dese inkomsten komen meest van de Landen/ want van het ghezaepde gheniet den Konink een derde/ ende het resterende blifft booz den Bezaepder.

Jaerlij-
ke inkom-
sten van
Gufu-
ratten.

De inkomsten van Gufuratten plachten booz desen te wesen 150 tonnen Gouds/ dan zijn booz de ghewesene sterften/ ende meserien alhandts by wat vermindert; de Collen van Brochia bezoegeghen te dier tijden 126 dupsent Mamoedy, dat is naer onse wijse te rekenen 10; stupber booz een Mamoedy, 67200 Carolus Guldens; ende de Collen van Brodera brachten op 400000 Mamoedy, makende 2133333:6:10; Carolus Guldens.

Het XIX. Capittel.

Wat Vyanden Gufuratten heeft.

Indt van Gufuratta heeft geene openbaeren / ofte wettighe Vyanden / daer booz hem behoeft te Wapenen; alleenelijken woonen in 't gebergte eenige Raydas ofte Koninckrijgens / die op den roof leven / ende de Dozpen / beiden / ende repende Caffilas dickmaels berooben / sonder dat die van den grooten Mogor kommen overheert worden / alsoo dooz den banch beter Soldaten zijn / dan de Mogollen; daer zijn sommighe van dese Raydas ofte Koninckrijgens / die 3. a. 4. duysent Mannen soo te Vaert / als te voet / onder haer ghebiedt hebben; ende wanneer met ghewelt van de eene plaetse worden bezeten / bluchten naer een andere schupl-plaetse / daer van de weghen de partypen onbekent zijn: behalven dese vyanden / so zijnder menighe van slupp-dieben ofte haesaert loopers / die de repende luden in de weghen menighmael af-setten / ende doot-slaen / 't en ware dat sy hoop hadden eenigh rantsoen te krijghen / wanneer sy de Persoonen gebangen met haer voeren; sy houden met troupen op de boornaemste passagien / sommijds 20. 40. 50. 100. jaer oock wel 4. ofte 500. so te Vaert als te voet sterck; sulckx dat men niet / van wel gewapent / ende met Soldaten wel versien / dese Landen bereysen mach.

Het XX. Capittel.

Hoe, ende by wien de Justitie in Civile, en Criminele saecken wort bedient.

Alle kliepne / ende civile saecken worden by den Coutewael ofte Schout afgedaen / ende gebeurt ghemeenlijche / dat die eerst komt klagghen boben leyt / schoon in sijn saecken ongelijck bevonden wert; want by haer is een spreect-woort / Eerst slaen, daer naer reden verstaen; soo dat een Persoon die met pemaent in verschil gekomen is / ende sijn klachten eerst doet / het meeste gelijck heeft / alwaert hy sijn weder-partyt grootelijcks te kort gedaen hadde / dat soo by haer wert geobsereert; sonder naer eenige politie / oft gheschzeven rechten haer te schikken.

Den Schout doet alle kliepne saeken af.

De Criminele delicten / ofte half-saecten / werden by de Gouverneurs bande Steden / ende eenighe van de aensienlijcksten onder haer (die den boozs Gouverneur daer toe begeert te roepen) asghedaen / ende by de Coutewael, ofte Schouten ter executie gestelt: Van so de deliquanten van vermeugen zijn / worden met geldt-boeten by ghelaten; welcke boeten (als mede alle confiscatiën van goederen / komen ten profijte van de gemelde Gouverneurs / waer dooz selden gebeurt / dat pemaent van vermogen (hoe groot hare misdaden mochten wesen) aen de lijbe / ofte metter doot gestraft werden: de armen / ende kliepne dieben / worden met een grooten sweep (Siamback genaemt) ettelijcke daghen naer den anderen gheslagghen; hups-bzaethe / ende groote Dief-stal / wordt met handen / ende boeten af te kappen / ghehanghen / ofte onthalt te worden / ghestraft: ten ware met gelt haer konde by maecten: Soo eenighe roovers gekregghen worden (die geen rantsoen konden op-brengen / worden het hooft af-gheslagghen / ende met het lijff op staecten langes de weghen ghestelt; Doot-slaggh houden wel booz de swarste dilect / daer de strenghte straffe ober doen; daer naer ober spel (insonderhepdt soo by pemaents Wouls van staet gebeurt waer) om welck.

De Gouverneurs alle Criminele half-saecten.

welck te vermijden / in alle steden openbare hoeren geleden worden; de welcken aen de Schout hare contributie op-bringen; dese machinen byzelycken ontbieden/ ofte in haer wooningen gaen; 't welcke eer boozt Eer/ dan schande onder haer gerekent wort; Wanneer eenige Feesten houden/ meenen niet byzelyck geweest te zijn/ by aldien soodanige Hoeren (om te dansen/ ende singen) by haer niet gehabt hebben.

Het XX. Capittel.

Hare voornaemste Wapenen ten Oorloge.

Hare
Wape-
nen.

Here voornaemste Wapenen ten Oorloghe zijn beelderhande footen van Mont-roers/(van byer-slooten/ ofte Snaphanen weten niet) die hier te lande ghemaecht / ende op Persia ghebracht worden; boozts pylen/ ende Booghen / daer mede sy meesterlyck omgaen / ende baerdich schieten: de Ruyters voeren gemeentlyck een Boogh/ ende een Koocher met 40. ofte 50. Pylen/ boozder een Schilt om de hals/ ende een Piechjen in de hant / die sy naer haer partye werpen/ boozt hebben op haer spde een Sabel ende op haer ander spde / een Ponjaert/ die sy Ginder ofte Cattary noemen: de Ruyters die van vermogen zijn/ voeren ring-colders/ ofte malie-rocken/ tot haer knieden streckende; seer wepntich hebben stozm-hoeden / also vermits de hette van de landen/ te swaer om dragen ballen: De Soldaten te voet/ die geen roers hebben, voeren een Boog ende Pylen/ met een Spies van 10. ofte 12. voeten in haer hant/ die sy aldooren na haer Wanden werpen / alsoo de Boogghen ghebruycken; want hebben de erbarentheyt niet/ de piecken tegens den inval vande ruyterpe te stellen / ghelyck in onse landen in gewoonte is; oock houden sy in 't velt geen vaste geleederen/ maer soopen met bollen toom overhoop/ op/en doozt maekenderen/ hare troupen ofte regimenten verdelende in 3. ofte 4. partypen sonder de Booztocht/ Battalie ofte Achter-wacht te weten; in 't gevecht ghebruycken veel Olpphanten/ op haer ruggen hebbende biertante hupshens / daer inne leggen 2. ofte 3. Paacken/ ofte Wassen/ met pennen (gelijck de Steen-strucken op de Boots ende Chaloupen) in de booznoemde hupshens vast gemaecht/ met 3. ofte 4. Mannen daer by/ om de selve te lossen/ laden/ ende goubeneren: met dese Olpphanten gaen sy gemeenelycke in de Battalie/ om haer te dienen tot Boosfweeringen; dan gebeurt dickmaels dat de boozschreben Olpphanten / doozt byer-wercken (diese gelijck in Nederlandt/ van beelderhanden slach ghebruycken) van partypen/ soodanigh werden beschadicht/ dat se op de loop komen / ende groote schade onder haer eygen volck veroorzaken; doozt dien haer opfitters die niet moghelycken zijn te bestieren: sy ghebruycken veel Gheschuts / ende eenighe van opnemende groote / welcken de Olpphanten boozt-trekken/ ende schijnen ober langhen jaeren ghemaecte te zijn; maschen oock goet Bosse-krupdt / doch niet soo krachtigh / als van onse landen; sy hebben oock koopere Trommels en Trompetten / waer mede sy de Soldaten tot den strijdt verwecken: wanneer de Koninck ofte eenige Krijgs-Oversten te Velde legghen / beslaet het Leegher een groote plaetse / ende dat wonder is / reysen niet meer als 4. ofte 5. van dese landts mylen op een dagh wanneer sy het Legher op-slaen / soo stellen sy haer Tenten / dat het de manier van een Stadt ghelijckt / want 't wort met Straten onder-scheppen / in de welcken alle dinghen / die tot des menschen onderhoudt noodt

Houden
geen slag-
opere in
't velt-
ten.

Olyp-
bruycken
Olyp-
phanten
inden
Oorloge.

nodig zijn / verhoft worden; ende wiert dit Leger met sodanige goede ordere
opgeflaghen/ dat ieder weet hoe verde / ende naer by/ by zijn Tente van des Ko-
ninck/ ofte opperste Welt-obersteus Tente setten mach/ also niemant op een mis-
quet- schoot daer ontreng mach by komen.

Het XXII. Capittel.

Vande Inwoonderen van Gufuratten.

De Inwoonderen / ende ingeboornen van Gufuratta plegen eerstijts Heyde- De Inwoonderen eerstijts genoemd.
nen te wesen/ met de ghemeene naem Hindoy genaemt; maer naer dat sy
van Tammerlaen overheert zijn gewoest/ soo zijnde ten deelen Mahometisten
geworden; daer en boven zijn hier voorts Perlianen, Tarters, Arabiers ende Armi-
niers, ende schier van alle Natien upt Asia, ende Europa, behalven Chinesen, Jap-
panders, ende Joden, die om veracksaemheyt daer wepnich ghebonden worden;
de resten Inwoonderen van 't Koninckrijk van Gufuratte, worden met de ghe-
meene naem van Benjanen genaemt; de welcke de Portugesen (geboochten) Ban-
dan heeten van wiens gedaente/ Seeden / Kleedingen/ ende Manieren/ top hier
onder een wepnich willen spreken.

Het XXIII. Capittel.

Vande Gedaente ende Kleedinge der Benjanen van Gufuratto.

De Benjanen ende Gufuratten, zijn van coleur geelachtig ende sommige wat
witter/ men vint houbden onder haet/ die in witsheyt/ ende schoonheyt de
Portugese houbden te boven gaen / en voer de Nederlantse niet be-
hoeven te wijcken; zijn gesatfoneert van aengesichte/lijf/ ende leeden in alles ge-
lijck die van Europa/ uptghenomen de Coleur; haere kleedinge is een witte en-
kelde roek op 't bloote lijf/ van den hals af slijcht/ ende enkel om 't lijf/ tot bene-
den toe (t welcke sy Cabaya heeten) ende inde syde / onder den slincher arm/ met
banden toe gheboonden; de Schoenen van root/ ofte swart leer / voer scherp/
ende omghekront; de haert afgeschooren als de Turcken / behoudende alleen
de kneukels, draeghen op 't hooft/ ghelijck de Moeren / ende alle Indische volcke-
ren/ Culbanden van syn Lijnwaet/ ofte andere syde stoffen geinckerht/ die sy veel-
maels om 't hooft winde/ recht onder 't hooft/ aē de sterre van 't voer- hooft/ strij-
ken alle morgen een wepnich Sandelhout met water gemalen/ ende daer 4. ofte
5. greynkens Rijns op geklopt/ het welcke de Bramens, ofte Papen doen/ zijnde
een secker supersitie van haer wet/ ende betekent/ datse dien dag haer gewassen
hebben; want zijn van nature so reyn ende puntig/ datse/ wanneer haer ghevoegh
doen/ ofte water maechen/ aler sy eten/ haer altyt washen; hebben ghemeenlic-
ke het naechte lijf besmeert met Sandale ende ander wel- riechende krupden/
daerse wonderde goede vrienden van zijn / gelijck alle de Indianen; haer Vrouwen
gaen met ongedekte aensichten langhens de straten / ten waere vermooghen-
de luyden / die haer Vrouwen in karren ofte Pallancys ghebraghen worden; sy
eten ghelijck de Mahometisten / ende andere Indiaensche Natien op der aerden
neder; in haer Rupsen/ ende vergaderinghen sitten altoos op matten/ ofte Tap-
pyten op der aerden ghespreydt / naer peder vermooghen / ende laeten altoos
haer

haer schoenen dooz bedent/ soen/ soo dat se dat doer in haer hupfen gaen/ want
om gemeneijche de schoenen de haelen niet- haeken/ om de moeyten te sparen/
van t eichens upt/ ende aen te doen. De Benjanen, ende de Benjanen sijn
hebben maer een doech om t lijf als se upt- gaen/ die haer bedechs dan dat den t
hoofd/ tot de knie toe/ sommighe draaghen kleine lijfciens/ die effen onder de
men/ ende hoghen komen/ die se met banden toe binden/ ende doozs bande boz-
sten tot de nabel altes bloot/ hebben ringen dooz de neus/ om de beenen/ teenen
ende den hals/ oech den eich een arm ende beyde de handen/ ofte 8 ringen ofte
Manikua sommighe van silber ende gont/ ofte van minsten ber gult die t beemogen/
het gemeen volch van glas/ t welcke is te gemeen docht van alle Indische
brantken/ haer hinderen loopen altemet toe 1. 2. 3. 4. 5. Jaeren naer het loopen een-
ghe schaemte/ soo wel de hupfen als de inneren.

Het XXIV. Capittel.

Vander Benjanen handelinge, ende verlicheyde gebruycken.

Benja-
nen sijn
kloerich
ende sub-
tyle van
belactse.

De Benjanen drijven veecken handelinge ende trafficking in alle koopman-
schappen/ als klossen/ kartoene/ Lijfciens/ Anil/ ende ander reukmen/
prijspeeliche in alle edele gheschenten/ doerse wonder op geslagen sijn. se
sijn wittermaten subel/ ende scherpzinnig in alle rekeninghe/ en schijben/ so dat se
hier in niet alleen alle andere kadenen, ende handelgheende naticen te boven gaen/
maer ooch als de pruzingen/ Engelchen/ ende Westindiers/ die hebben haer
hoofdeel hebben; maerom de de kadenen haer doerscheijde gekocht te hebben.
Onder de Benjanen sijn veel onderscheyden/ seer gelyckelijc ende sacht in koop-
verhoopen/ ende niet te traag te hangen den haer te de lide/ sijn want den kadenen
te bedrieghen/ die niet den handel niet den kadenen; gheweren haer niet traag te
houden van alderley koopmanschappen/ ende eerbare waeren/ welcke se niet
bleefden/ ofte pees dat leuen ontvingen heeft; hebben dooz een ghebruyck/ dat
nietmen sijn niet sijnge kadenen der anderen; dan belgen alse die kadenen
haer onders/ ende trouwen onder haer niet dochters van de lide kadenen
ken/ meeringhe ofte ambachten; dan t geduer somtijts inel/ dat een kadenen
ende dochter/ die beyde haer vaders onderen onderen sijn/ men kadenen kadenen
kaden/ die dan upt haer geslachte gekooten worden/ met haer kadenen kaden
ofte geslachte op haer selgen maechen; om dese reden gelyc hier het haer kadenen
(doch kadenen) kadenen sijn/ die onder haer geslachte geen dochter met haer
weijgeballen kadenen binden/ engetrouwen bliuen.

27 Ge-
sachten
des onder
mathe-
ken niet
wegen
kadenen
gebruycken.

Onder de Benjanen sijn behaluen dese onderscheydene soorten van nietmen
ende kadenen/ noch 27 geslachten/ die haer onder matheken niet meeninge
bevingen; welckende in kadenen de anders van de kadenen/ men de dochters
kaden/ ende kadenen een sijnre sijnre geirs dooz de dochter/ tot doch
matheken verbaerden sijn/ want men niet de dochters selden kadenen
geirs goet heeft/ van allen sijnre sommighe kadenen als goude Bascelken/ Oer-
ende arm- ringen/ ende kadenen kadenen/ als een kadenen ofte kadenen/ met haer
beyde/ ende kadenen/ kadenen/ kadenen ende kadenen/ naer kadenen kadenen/ se ge-
ben de kinderen seir kadenen van matheken/ hem 4. 5. 6. 7. ende ocht Jaeren/ so
dat een dochter ghebruycken sijnre tot 10. ofte 12. Jaeren/ dat den rechten tse te/
om bequamen te sijn/ tot het werck des houder/ ende kinder- teelinghe (al hoe wel
dan

von 2,5 bis 3,5 %
In den Jahren 1990
1991

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

zum 1.1.1990
1991 / 1992
1993

beufelingen/ ende grillen diers van haer Religie ende superstition / ende de ghe-
meene man ghelooft haer als Propheten ; het geene haer des morgens eerst in 't
gesichte komt / dat aen-bidden sp den gheheelen dagh ; dese Bramenes onderhou-
den oock seckere vastendaghen in 't jaer / ende dat met soo groote abstinentie/
dat somtijts 3 of 4 dagen zijn sonder eten ; hebben oock Pagodes, ende Afgoden/
wiens dienaers sp zijn/ daer sp wondere Historien / ende Miraculen van vertel-
len/ ende segghen dat dese Pagodes, ende Afgoden menschen by haer zijn geweest/
ende dooz haer hepligh leven / ende goede wercken in dese Werelt gedaen/ zijn
dooz haer verdiensten in 't ander leven heplighen gheworzen / alse met miraculen
dooz den Dupbel geopenbaert hebben ; ende dooz haer hebel hare Figuren afge-
maecht / in de leijckste/ en gronwelyckste soome/ die men soude mogen versieren ;
dese bidden sp aen/ en doen haer offerhanden met veel Dupbelsche superstition/ en
gelooben vastelijcken/ dat het haer Advocaten/ ende dooz spraken by God zijn/ ge-
looben oock datter een God is/ die 't alles regeert / ende dat de zielen onsterflich
datse van het eene lijf/ in 't ander loopen/ soo wel van beesten als van menschen/
zijn/maer naer hare verdienste / na de wet van Pythagoras , wiens Discipulen sp
seggen te wesen: Als een Bramenes sterft/ so vergaderen alle de vrienden/ ende ma-
ken een Put in de aerde/ daer sp veel hout/ en goet in smijte/ ende wesende gemaect
van macht/ wel-riechende Sandalen-hout/ ende andere krupden/ Rijjs/ Koozn/
ende andere spijs/ Meel/ veel Olve/ om dat het byer te beter byanden soude/ ende
alsoo smijtense den dooden Bramenes daer in/ ende dan komt sijn Vrouw/ ghelept
met veel pezel-lupden/ ende haer naeste vrienden/ al singende reinghe liebekens/
ofte lof-sangen van hare Mans leven/ ende de vrienden geven haer eenen moet/
ende verscherkinghe/ datse haren man getrouwelycke wijs gaen volghen in de an-
dere Werelt soo neemt sp van hare Jubweelen af/ ende deeltse haer maeght-
schap/ ende sprincht al blydelich/ ende lachende in het byer/ ende wozt terstont
van de ommestanders met hout/ ende Olve verstopen ende versmoort/ ende alsoo
met hare Man tot asche verbrandt ; ende soo 't saecke ware/ ghelych nu da-
ghelychs veel meer als in voozleden tijden ghebeurt / datse haer niet met ha-
ren man willen laten verbranden/ soo sijt men haer hoer tot de gront af/ ende
mach haer leven-daghen geen klenodien / ende Jubweelen meer draghen ; daer
veel Mooren zijn/ wozt het verbranden van de Vrouwen met hare Mannen
niet toegelaten/ als strydende tegens hare Wet ; niet teghenstaende hoopen dick-
maels de Gouverneurs met gelt om/ ghelych ick ghesien hebbe in de Stadt
Brodera van een Jonge Vrouw / die haer selven levendigh met haren dooden
Man verbande/ naer dat den Gouverneur met 200 Ropias tot consent daer toe
bewillicht hadde/ waer van de Historie albus is.

Het XXVI. Capittel.

*Historie van een Benjaense Vrouwe , die haer met des selfs afge-
storvene Man , levendigh verbrande.*

Benjaen-
se vrouwe
verbrant
haer le-
vendigh
met hare
afgestor-
ven man,

En Benjanen, schryber van den Gouverneur Fasol Chan, van sijn Heer upt-
ghesonden zijnde op de naest-gheliegene Dorpen/ om de pachtinge in te vooz-
deren ; wozt op den wegh van sommige dieben/ ende strupch-roovers over-
vallen ende vermoozt ; waer ober sijn huys- vrouwe sodanige droefdepdt maecht-
te / datse enchel met haren dooden Man begeerden te sterben / niet teghen-
staen.

staende hare Vrienden sulchs sochten te verhinderen / ofte haer van ghedachten te doen veranderen; dan siende dat onmogelijke was / haer hoozmeinen om-te setten/hebben consent van den Gouverneur versocht / ende met een schenckagie verkreghen; maeckende buyten de Stadt onttrent de kant van de Rebie / een ront hupshen van dzooghe tacken van boomen/ ende andere licht-bzandende materie; in dit hupshen wiert den oberledenen gelept op een groote hoop hout; alwaer de Vrouw bergeselschapt wiert/ met een bly/ende bzolijch gelaet/ gaende aen de kant van de rebiere / om haer te wasschen / daer een kleedt aen trock / met Safferaen / ende andere krupden besmeert; hare halfbant / Arm ende goude Oor-ringhen/ hare Vrienden omdeelende/ gaende naer het hupshen / alwaer sp eenmael contomme gingh/ met een onbertsaeght aenghesichte/ van haer Vrienden oozlof nemende / is in 't hupshen gaen sitten / steckende met haer eyghen handt den bzandt op diuersche plaetsen aen/ die van de vrienden / met gieten van eenighe potten Olyfsoodanigh wiert berandert/ dat in wepnigh tijds tot asche verbyant was: Soo haest als de bzandt verghief / namen de vrienden/ ende ommeesters / soo Mannen / als Vrouwen / malkanderen in den arm / ende maectten soodanigh gheschrey/ dat men geen herten / ofte schreeuwen van de bzandende Vrouw hooren konden; het was een vrouwe-persoon/ van aensien 22 ofte 23 jaren oudt/ ende liet een kindt van ongevaer 3 maenden achter.

Het XXVII. Capittel.

Verscheyde gheloof, ende Gods-diensten der Benjanen, ende van de eerste Secte Ceurawach.

De Benjanen hebben onder haer 83 groote/ ende menighe van klepne Secten/ soo dat schier peder gheslacht/ ofte hupsgesin een besonderen Godts dienst heeft; niet te min woedender nochtans hier de doornaemste gheselt/ als Ceurawach, Samaraet, d' Goegy ende Bishou: Wy sullen van peder haer Religie/ coustume/ ende maniere/ soo veel kortelijche beschrijven / als tot onser kennisse/ ende erbaretheit ghekomen is.

De eerste Secte ghenaemt Ceurawach, sullen geen dinck ter Werelt dooden/ dat leven ontfangen heeft; ende op dat niet onbersiens eenigh ghedierten / als Vliegen/ Wormen/ Muggen/ &c. souden ombrzenghen ofte overtreden/ soo dzaeghen hare Leeraers/ ofte Papen een doech booz haer mont / ende een besempjen in haer hant/ waer mede ober straet gaende / de weeghen beeghen / al eerste daer ober goen sullen; mede wanneer sp gaen sitten / maken de plaets eerst wel schoon/ op datter geen gebierte onder haer lijf soude verplettert ofte gedoot werden; dese Papen hare kleedinge/ is een enkel kleetjen aen haer lijf gebonden/ ende het bovenste lijf naecht / daer sp een stuck laechen / van een Schapen bacht gewoeven/ om-gheslaghen hebben; haer eene arm is bloot daerse een houten gedzaepden pot aen dzagen/ wantse koochen booz haer selben niet/ nochte dzincken geen hout water/ van dzeese daer eenige klepne ghedierten in wesen mochten / die sp (als booren gemelt) om 't leven bzenghen souden; om welck booz te komen/ maecten haer dzinck-water ober 't byer eerst warm/ dat in de andere Benjaensche hupsen van hare Setten gedaen wort / alsof geen byer / oft licht in hare hupsen moghen ghebruycken; sp gaen oock by nachte niet upt hare hupsen/ nochte mach niemant van hare geloobe by nacht eten / en dit alles upt dzeese

daer eenige gebierte dooden mochten: De papen gaen bloots- hoofts/ ende barre-
 boets/ met een swart/ ofte wit stockken inde handt/ 't welck haer teecken is/
 waer aen mensche kan kennen/ want daer is onderschept tusschen de swart/ en de
 witte- stockken/ als mede inde kleedinge/ ende Ceremonien/ sulchs peder particu-
 lierlijcke te beschrijven/ te langh/ ende verdzietigh ballen soude; in't gemeen
 gheloooven niet/ datter een Godt is/ maer segghen/ dat alle dinghen dooz ghe-
 luck/ ende ongeballen geregeert woorden/ ende dat die wel ontfanghen sal; wan-
 neer men haer bzaeght/ wat wel- doen is/ soo segghen sp/ beel vasten/ ende Mel-
 moessen te geben; sp bidden aen een Sanct/ ofte hepligh/ die sp Tiel Thencker
 noemen/ die haer dese Wet gheleert heeft; als men haer bzaeght/ wie de goede
 wercken als vasten/ ende Helmoessen te gheben/ wederom beloonen/ ende de on-
 deughdige wercken straffen sal/ soo antwoorden sp/ dat het geluck/ ofte de For-
 tynne/ die weder vergelden/ ofte naer verdiensten straffen sal/ in teghendeel/
 dat die beel ramps op der Aerde ontmoet hebben/ oock beel onghelucks hier naer
 weder- baren sal; wyders gheloooven dat de Lucht/ Wokken/ Aerde/ Sonne/
 Maen/ Sterren/ Waeter/ Dee/ Boomen/ Metalen/ ende alles wat in Hemel
 ende op der Aerde ban sich selven is/ sonder pemaents toe- doen/ ofte hulpe ghe-
 maect is/ mede datter twee Sonnen ende twee Maenen sijn/ die dagh ende
 nacht malkanderen verhangen/ ende verpoosen; dat de Windt ban sich selven
 waepdt/ ende dat de Reghen/ Donner/ ende Blixem/ naer haer wel- gheballen/
 hart ende sacht voort- komen; sp gheloooven oock niet datter een Hemel/ ofte
 Hel is/ maer dat boven haer Hoofst/ Lucht/ Sterre/ Son ende Maen/ op de
 maniere als een Hemel ober een bedt- steede ghehanghen is/ dat wanneer de
 Mensch komt te sterben/ de ziele datelijcke in een ander Mensch/ ofte Beest
 oberbaert/ naer sp met goede wercken/ ende devotighe ghebeden aen haer hepli-
 ghen verdient hebben; wanneer nu dese zielen ban de overleedenen in een ander
 Mensch/ ofte Beest/ hoe verachtelijck het soude mogen wesen/ verhuyst/ soo baert
 de selbige altijd in een Wijshen/ ofte dat ban feminine geslachte sp/ ende woort
 bandte selbe wederomme geboren/ ende ter Werelt gebacht/ wanneer sich dan
 ban nieu- op aen de Fortyn/ ofte noot- ghebal moet onderwerpen; in Somma
 gheloooven dat alles dooz de Fortyn/ de ghenaeinde Tiel Thencker, om haer te
 dienen gestelt is.

Wozden
 han de
 andere
 Setten
 beracht.

Dese Sette woort ban alle de andere Benjaense- Casten seer veracht/ ende dooz
 een verdoemde Sette gehonden/ hare gemeente dagelijcks vermanende/ dooz de
 selbe haer te wachten; moghen in geener maniere met dese Ceuralwaechse eten/
 dzincken/ nochte met haer voeten in hups treden/ jae altoer het om haer ep-
 ghen lijf te berghen/ bp aldien een wilt- gebierte haer verflinden/ ofte pemaent
 haer vermoorden wilde/ ende dat met in haer hupsen te gaen/ de doodt ont-
 kommen mochten; wanneer eenighe bande dyp anderen Secten bp ongeluck aen
 haer lijf wamen/ soude sijn gantschelichaem/ ende alle kleederen moeten laten
 wasschen/ ende eenige daghen penitentie met vasten/ ende bidden moeten doen/ al
 eer sp wederomme inde menighe mochte werden aengenomen.

't Pat-
 som ha-
 rer Tem-
 pelen.

Hare Kercken/ en Tempels (die sp de Rale heeten) sijn in't vierkant gebouwt/
 sijn boven plat/ in het oost- eynde in het midden met een vierkant gat gemetselt/
 waer onder haer autaren/ ende afgoden hupfheens staen/ vertoonende de gedaente
 ban een Piramide/ met trappen ontrents ellen hoogh opgaende; op welcke trap-
 pen beel beeldenisse ban haerder verstorben Woorlaten hoogh boven den anderen
 staen/ oer naer dat sp goet gheluck binnen sijn leben gehad heeft; dese hepligen
 sijn

zijn van hout/steen/papier/ &c. ghemaecht/ende op sit-plaetsen met veel lampen om-hanghen/ die sy op den about op-steken om te lichten; sy houden booz een vande booznaemste stukken haerder Wet/ 's mozzhens booz datse haer ghewoef-schen hebben / in dese Tempels te gaen; de maent Augusti is hare grootste/ ende besondere maent van heplijge Feesten / ende vasten daghen / waer booz blinde-lijche ghelooben van alle hare sonden ghesupbert te worden; daer zijnder onder haer die buben de nature 20. 30. ja 40. dagen naer den anderen konnen vasten / sonder eenighe spijs te nuttigen / allenelijck dzincken weynigh / met eenigh ge-bzeben hout dat bitter is / vermenght / 't welcke 't lichaem boersel geeft/ ghelijck sommighe ghesien hebben / die booz de waerheyt verclaerden in 15. 20. ende 30. daghen geen spijs dan 't booz-sepde water ghenutticht te hebben; in 't midden van dese maent Augusti/ komen de gantsche menichste in haere Tempe-len by den anderen/discoureren van hare afgestorven Hepligen / ende hoe sy haer in't leven hebben aengefelt; de Papen/ ende Pzisters in't midden onder den hoop sittende/ met doercken booz de mondt/ om dat (gelijck vooren gemelt is) gee-nige lebendige gebierten dooden soudon; sy en gebzupchen geen boercken / om de ghemeente pedts booz lesen / dan allenelijche de legende vande afghestorven Heplighen teghens malhanderen te verhaelen; wie in dese Kercken komt/ moet Almoessen gheben/ in een groote Kopere-becken / dat daer booz de Godt staet / ghegheben hebbende / worden met ghezeben Sandelhout / ende andere welriechende krupden ober 't lijf / ende klederen befreerken / dat een groote eer aen haer is; onderusschen by den anderen sittende (dat gemeenelijche 3. ofte 4. uren aen loopt) danffen/ende singen eenige Speelders/ die daer toe zijn gewaert ende upt de bekommen Almoessen betaelt worden: Hare dooden verbzanden sy / behalven een kindt / dat noch gheen dyp Jaren oudt is / datse inde Aerde begraven; de Vrouwen naer 't overlijden van de Mannen / moghen niet wederom trouwen / maer moeten inde weduwlijken staet haer leven eyndigen; wat haer trouwen / bzuploften ende andere ceremonien aen-gaet / konnen met de andere geslachten meest ober een; peder een doende/ naer sijn staet / ende vermo-gen han lijden.

Dese secte/ moghen alle die begeeren Papen ende Pzisters worden/ wanneer maer haere kledinge aen trecken/ ende hun hepligh leven naer volgen; waer upt licht te bemercken staet / dat de geleertheit by haer niet seer groot moet wesen; de Vrouwen werden van het Pzisters-ampt niet geslooten / maer moeten ober de 20. jaren out wesen / daer de Maans-persoonen van 7. 8. ende 9. jaren inge-laten worden; de Papen houden geen gemeenschap met Vrouwen / alsoofse rep-nigheyt aen de Goden van 't geluck belooft hebben / eben ghelijck de Bagijnen aen 't Klooster; Wanneer een ghetrouwt Man / ofte Vrouw-persoon ghescheijck worden wil / soo moghense hare gheselschap verlaten / sonder dat de verlatene een ander te trouwen geoozloft wozt / maer moeten haer leven alsoo in eensaem-heyt eyndighen; mede zijnder getrouwen / die himmen haer leven malhanderen repnigheyt loben/ende hun alsoo de plicht des Houwelijck ontfouden; maer dit siet men meer onder de Buben / dan jonghen / ende nieuwe ghetrouwen Lieden gheschieden / en dat booznamentlijck van sodanighe Persoonen / die booz hare-joogen ouderdom/ de wereltliche lusten meer afgestorven sijn/ dan dat sy upt haer selven / daer van afkeer hebben soudon: Ende dus veel aengaende de Religie / Godts-dienst / en gebzupch van de eerste Benjaens secten / ghenagmt Ceura-wach,

Neder tot het Pzisters ampt toe-gela-ten.

Sama-
raeth/ en
eten niet
dat leven
ontfaan-
gen heeft.

Dese tweede Benjaense Sette is ghenaemt Samaraeth, desen sullen insghe-
lijck geen ghedierten dooden/ dat leven op der Aerde/ oft in de Zee ontfan-
ghen heeft; behalven Smits/ Timmer-lupden/ Snijders/ Schoen-
maeckers/ Swaert-begers/ en diergheleyke Ambachten/ soo zijn mede
onder haer/ Soldaten/ Schrijvers/ en alle die onder dienst zijn; want alderlep
Officien onder dese Sette gebonden worden; hare Feest-daghen/ Wyploften/
Trouwen/ ende andere Ceremonien/ komen meest met de boozgaende ober een;
uytgesondert in de Religie/ want ghelooben datter een is/ die alle dinghen ge-
maecht/ ende dagelijcks naer sijn onberanderlijcke wille noch onderhout/ re-
geert/ ende gebiet/ die sy in hare Tale Permifeer noemen; nebens desen Permifeer,
hebben noch dyp anderen Afgoden/ die mede in groote aensien houden/ ende een
bedieninghe in den Hemel toe-schrijven: dese eerste wordt gheheten Brama, heeft
macht ober alle de zielen/ die sy in sijn hant heeft/ en deelt se uyt aen sulcken/ als
Permifeer hem bebeurt/ t sy aen menschen ofte beesten: de andere Buffiuna, leert
ende onderwijst de werelt naer Godes ofte Permifeers geboden (die in vier Boec-
ken beschreuen sijn) te leven; versorght het volck van daghelijckse spijse/ en
dranch/ geeft het koozn en andere Wuchten haer ghewas/ wanneer den eersten
Brama, het leven daer in geschapen heeft/ dat aen hem staet: de derde heeft macht
ober de dooden/ en wort Mais gendemt; dese gebodt hebbende/ komen de Zielen
by den Secretaris van Permifeer, om reekeninge te ontfangen/ van alle goede/
ende quade werken/ dies sy op der Aerden gedaen hebben/ welcke werken ober-
sien wiesende/ worden booz Permifeer ghebracht/ om gheoordeelt te werden; die
dan aen sodanigs Ziel gebiedt/ in sulcke Mensch/ ofte Beest te baren/ naer dat
sy heeft verdient/ om aldaer (gelijck in 't Paepsche Wagedyck) van haere
sonden gerepnyght te worden; die in een koe baren houden haer geluchigh/ en-
de een teeken van wepnigh schults; waeromme de koe-beesten by naer als ha-
re Goden in waerden houden; maer diens in Oliphanten/ Camelen/ Bussels/
Wochen/ Lupaerden/ Ezels/ Warchens/ Slangen/ ofte andere onreynne gedier-
te ghedoemt worden/ achten booz rampsaligh/ ende gantsch ongheluchigh; de
Ziele gherepnyght zijnde/ worden weder booz Permifeer ghebracht/ ende in sijn
geselschap/ als een dienaar aengenomen/ t en sy het beest/ daer de Ziel in gebaren
was/ booz/ ende alleer volkomelijcke van alle misdaden gesupbert ware/ quame
te sterben/ wanneer sodanige Zielen in een ander animael geschicht worden/ om
tot de laetste quadzant penningh te betaelen: Desen hebben oock booz een ghe-
bruyck/ haer dooden te verbranden/ behalven (ghelijck booren) de Jonghe
kinderen/ van 2. ofte 3. Jaeren; welck branden ghemeenelijck gheschiet aen
de hant van een Rebiet/ ofte loopt water/ daer sy de Krancken binnen
sijn leven bzenghen/ wanneer se vernemen sijnns lebens draet verlopen is: On-
der dese Sette bint men veel Vrouwen/ die haer selben/ mer haer dooden Man
levendigh verbranden/ springhen met groote lust/ ende couragie in 't byer/
t welck haer booz groote eere/ ende een teeken van sonderlinge liefde tot haren
verleden Man gherekent wort/ want sy gelooben/ dat Permifeer in synen Wet/
booz Bissman gegeven) belooft heeft/ soo een Vrouw ter liefde van haren Man/
met den selven mede verbrant/ dat sodanige Vrouw met haren Man/ in de sel-

„be maniere/gelijck booz desen gheleest hebben/ hier naer sebtmael langer met „den selfden leben ende omme gaen sal: t welcke een groote pzelckinge/ende aen- lockinge de Vrouwen aenbringt/dat booz een korten doot wederomme so lange leben te verwachten hebben; het is seker(al-hoe-wel t onghelooftich schijnt) dat de Mannen so wel als de Vrouwen hier inne baselicken haer vertronwen stellen.

Wanneer de Vrouwen in de kraem leggen/ stellen sy by het nieuw-ghebo ren kindt/ een Inet-pot/ Schryf-pennen/ Papier/ Boogh/ ende Dijen booz/ waer mede te kinnen geven willen/dat met het schryf gereetschap/Bissina, haer hint de wetten/ ende gebuycken in't hooft schryben wil / op dat in de Werelt geluckigh wesen mach met de Boogh/ ende Oozloghs gereetschap gheben te verstaen/ dat het hint in den Oozlogh groot worden sal.

Onder dese Sette is mede een Gheslachte/ die men Ralbouten noemt; welcke haer Vrouwen met de overledene Mannen gelijckelijcken verbranden; dit gheschiet niet alleen aen de Vrouwen/ maer de groote Heeren overlijdende/ so moeten alle haer Kinderen/ende Hupsgefin van selber in t byer spzingen/ ofte soo onwilligh waren/worden met gewelt daer in gedreven; Doch gebeurt wel/dat een Vrouw booz t Houwelijck besprecht/ datse met haren dooden Man niet en begeert te sterben/ t welcke dan wert achter-blocht: sy gheloooven dat die geene/ welcke met hare Mannen/ofte Heer verbranden/ naermaels sebt-mael langer/ met den selben/ aen een ander Oort van de Werelt/ onkenbaer (want gheloooven van nieus sullen gheboren werden) leben sullen; ende dat een Vrouw/ alsoo sesmael naer den anderen herboren wesende/ de ziel/ als booz t byer ghesupbert/ by Permiseer, om hem te dienen gaet: Wel-verstaende/ dat om het gheslachte niet eenemael van der Werde te verbellige/hupden-daegs niet de Kinderen/en Vrienden (gelijck in booz-tijden) maer alleen de Vrouw/ endienaren verbrant worden.

Dese Ralbouten, worden gehouden booz de beste Soldaten van Gufuratta, want sijn soo moedig: datse liever sterben/ dan datse booz pemant wijcken/ ofte onrecht lijden soudent: Men vertelt booz waerachtigh/ dat bys van dese Ralbouten, vermoep zijnde van rijden/ in een Boeren hups gingen sitten / om haer te rusten; ende dat mid'ler-tijdt den brandt in t Oorp gekomen was/ sulcx dat peder haer waerschouden den brandt (die het dach van het strop-hupflien alreede onstecken hadt) te ontgaen; waer op een van haer allen antwoorde/ wy hebben noyt booz pemant gheweerken/ die ons met ghewelt aengquam/ sullen wy dan booz den brandt bluchten dat sy verbe/ by mach booz ons wijcken/ met diergelijcke betemetele propoosten in substantie, de anderen van sijne Compagions/ siende dat het byer vermeerderde/ ende hart begost te naederen/ wilden uptgaen/ dan wierden met schoone woorden van den eene opgehouden/ tot dat den brandt haer lichaem raecte/ wanneer een van dese Ralbouten bukten sprongh/ nemende met ghewelt noch een van sijne Maets/ die naemaels hem noch beslaeghde/ ende leetschap toonde/ dat sy met sijn andere Maets niet mede verbrant was.

Van gelijcken verhaelt men dat by Rupters/ met den andere ober t Welt rijdende; den eene by ongebal gemoete een ouden verballen Put / daer sijn Daert booz staen bleef/waer ober verstoort woordende/sepden tegens t Daert/breest ghy daer ick niet en breese/oft sult ghy booz pets inde Werelt wijcken/gebende misdien sijn Daert den sweep/ dat naer langhe aenpoztvinghe mepnde ober de Put te spzingen/ sijn Meester/ende hem selben daer inne versmoorde/ twelcke booz hem een groote eere was: dese/ ende andere Historien bertelt men van de mannelijckheyt/ ende onbertsaeghtheyt van de Ralbouten gebeurt te zyn: doch soo veel isser

Ghes-
bapck
aen haer
reest-ghes-
boren
kinders.

Historie
der Kasa-
bouten
onber-
saeght
hepdt.

ban/ dat het een strijbaer / ende bequaem Volck is ten Oorloge gantsch ontber-
tsaegt/ ende booz geen partpen wijchende.

Ware
mildhe-
digheyt
aen de
Vogelen.

Op haer Feest-dagen geven veelijcs spijsse aen de Vogels/ die sp op haer daken
setten/ waer mede verheerdelijche ghelooven / wercken van barmhertighheyt te
doen/ ende in vergeldinge van dien/ naer maels weder goede belooninge ghenie-
ten sullen; hebben mede 12. dagen/ naer 't oberlijden van haer Ouders / ende
Vrienden/ ofte Bloet-verwanden / booz gebuyck het boozsz ghebogelte daghe-
lijck op haer huppen eten / ende soete-melck te drincken geben/ welcke gewoonte/
alle die van vermogen zijn / jaerlijck op de selve daghen seer onder-houden; waer
mede gelooven/ de zielen bande afgestoven / by haeren Godt des onghenamer
zijn/ende dat sp hier booz op der Aerde te meer sullen gesegent worden/ te meer sp
vastelijche vertrouwen/ in dit gebogelte eenige haer der vrienden zielen te leven/
diese niet spijsinge onderhouden/ ende boeden: onder haer zijnder beele / die niet
sullen eten/ booz/ een al-eer van haer spijsse diese begeeren te eten/ een wepnich aen
't gebogelte gegeven hebben; gheijck van dit gheboelen noch verschepte andere
secten zijn.

Het XXIX. Capittel.

vande derde Benjaense Sesse Bijnouw.

Bijnous
Sesse
blijven
ende
Maent
Augustij.

De derde Hooft Sesse wort Bijnouw genaemt desen sullen als de boozgaen-
de/ geener dinck nuttigen/ ofte dooden/ dat leven ontfanghen heeft; blyven
mede in de maent Augustij veertig dagen naer den anderen in haer Tem-
pelen ofte Agogen; hebben oock eenighe besonderen daghen in 't Jaer/ die sp die-
ren ende heyligen/ singende eenige liederkens ter eeren haere Afgodt / diese Kam-
ram noemen; hem biddende dat hy haer wil geben/ 't geene sp begeeren/ als Rijc-
dom/ kinderen / schoonheyt/ &c. ende gebuycken de Psalmen in gelijcken graet/
als by ons/ de Psalmen Davids; want seggen/ dat om haren booznoemde Af-
godts eere te verheypden/ alleen gemaecht zijn; op dese Feest-dagen hebben in ha-
re Tempels veel danssers ende speelaers/ die booz haere steene Afgoden / met
Trommelen / Fluyten / Koperen bechens speelen/ ende de selven met veel ruyt-
kende bloemen vertieren/ syn Wouto mede van steen gehouden/ is niet Gou-
de ketenen/ Paerlen/ ende Tutveelen kostelijche omhanghen/ rontsom hun han-
gen sp veel haerfens ende Lampjens; desen Afgodt heeft boozder geen dienaers
by hem/ gelijck de hoorige secten/ want dat strijt tegens de Wet ende geboden van
desen haren Ram-ram ofte Afgodt; wanneer dese eten/ moeten alle die secte van Sa-
maraet haer geheel lichaem waschen; de spijsse diese nuttigen/ wort van Woutwen
ofte Papen gehoocht / 't welcke ongekleet moet geschieden / behalven de Wou-
wen ende jonghe kinderen van 6. Jaeren / die de kleederen aen te houden is
toe-gelaten; hare spijsse hoerken sp veel by Koe-misse/ 't welcke booz repnder ende
beter achten als hout; alsoo in 't hout eenighe Wozmen ofte gebierten mochten
wesen / die sp souden dooden; ende daer booz schroomen sp hout te ghebuyck-
ken soo langhe sp Koe-mis bekomen konnen; tot dien eynde vintmen het
Koe-mis (dat aen kleyne koreliens ghehapt / met stroo vermenghet / ende
van de Son hart ghebachten) by haer te hoep / gelijck by ons de Turf in Hol-
landt: haer spijsse is veel groente / onghesoute Worter gesmolten ofte onghes-
molten (daer toe seer genegen zijn) soete ende gestremde-melck/ gesouten aerst-
aerts (gemaecht van groene gember) Mangels/ Linsen/ &c. booz haer dranch
gebuyck-

gebzupcken water/ende die van vermogen zijn/ gheharnde melck.

Dese sette geneert haer meest met koopmanschappen en Factorien/ook die-
nen de Mooren ende bzeemdelinghen vooz Maechelaers ende Tolcken / als
zijnde inden handel wel erbaren/ ende seer subtiel in hare Politien/ omme-ganch
ende Ceremonien/ zijnde de andere Benjaensche Casten meest gelijk/ behalven dat
de Vrouwen niet vozt toe-gelaten/ met haer Mannen te verhzanden / schoon, si
sulcx ernstelijcke begerden: So yemant op de wegh ofte op Zee komt te oberlij-
den/daer geen gelegentheyt en hebben/om te dooden te verhzanden/vermogen de
sulcken in de aerde te begraven / ofte in de Zee te werpen; naer dat den Man o-
ber-leden is/ moghen de Vrouwen binnen haer leben / gheen anderen trouwen/
schoon dat van de eerste noyt waren beslaepen; dit geslachte placht in doortijden
een gebzupck te hebben/ dat de Broeders / wiens Vrouwen geen kinderen van
haer man behouden hadden/ des selfs hups-vrouwe/ naer sijns Broeders doot/
ten houwoelijcke nam/ om also haer Broeders zaet te verwoecken/ende Sir naer
te laten/ dan is dese gewoonte in haer Wet naer maels afgeschast/ende geboden
dat de vrouwen naer der mannen af-sterben/ in de weduwolijcken staet hunne da-
gen eyndigen moeten.

Hebben (gelijck andere Benjaense setten) vooz een ghebzupck/ des mozgens
hzoeg inde Hebiere haer te gaen wasschen/ soo wel de Vrouwen/ kinderen / als
Mans personen; in het water gebzupcken veel Ceremonien/ met onder te dyp-
ken/ haer te wonden/ende te dypben/ binnens-monts te mompelen/ ende dierge-
lijcke beuselingen: Haere Bramans ofte papen/sitten op 't strant met een kraemp-
jen van verschepte sineeringen/ende bidden vooz de Personen/ met hare handen
smijtende ende roepende/dat de geenen/ welcken in 't water staen met haer was-
schen vooz de Sou/ ende Maen so mogen gerepnigt ende van haer misdaden ge-
supbert woorden; upt het water komende/ halen hunne kleederen by den Bramans,
diese soo lange in bewaringe hebben/ gekleet zijnde/woorden van dese Papen met
root/ geel/ ofte andere Coleuren gesmeert (gemaecht van Sandel/ende wel riet-
kent hout) vooz het vooz-hoof/ neus ende ooren/ tot een teken datse dien dagh ge-
wasschen zijn / ende gaen alsoo weder naer hups / vooz welke salbinge sy die
Bramans geven een wepnich Carwe/ Rijjs/ ofte andere granen: ende dit is so deel
de derde sette vande Benjanen; nu sullen een wepnigh van de laeste hoof-sette
d' Gongy) sehziiben.

Het XXX. Capittel.

Vande vierde Benjaense sette, geheeten d' Goegy

DEse d' Goegy sullen van gelijcken geenes dincx dooden/ deel min nuttigen/
dat leven ontfangen heeft doen mede geenige koopmanschappen/ noch te
hant-wercken/maer leben in haer eenfaemheyt bupten de Steden/ in vooz-
pen/ ende verballen hupsen/daer sy haeren Afgodt Brun, ende naest hem/ een hep-
ligh (Mecis ghenamt) als hare Wet-ghebbers eeren en/ aen-bidden: dese
d' Goegys hebben gheen Tempels/ ofte Godts-hupsen / maer gaen meest
in de Kercken van de Sette Samaraecht; niet soo seer om daer te bid-
den / maer om by nachte in dese Kercken te slapen / alsoo volghens haer
wet gheen eyghen hupsen / ofte Tempels hebben mooghen: dese Casten
houden haer seer afkeerich van Menschen / ende alle menscheijcke omme-
gang/

Van d'
Goegys
ende haer
eenfaem
leven.

gang/ ebens ghelijck in boozijden de Heremijten / ende slupfenaers; gaen veel naecht/ alleenelijck met een stuckjen Timen booz haer schaemelijck bedeckt; hare geheelen Lichamen bescrijcken met asche/ ende waer sp sitten/ hebben gemeenelijck affche om/ ende ontrent haer/ daer sp met de handen meest algt in doende zijn; 't hapt laten op 't Hooft wasschen/ ende zijden 't so hol affchen dat het een lange riemen booz malkanderen gebachen/ by het hooft neder- hangt; mede hebben sommigen een beyde de zijden van 't hooft bleugelē van 't booz; hooft- hapt/ aen den anderen vast- ghepapt/ ende achter met een platte strooch by haer rugge neder- hanghen; aldus sitten sp ter aerde neder / sonder wie booz- by gaet aen te spreken/ schoon van permant woorden aen- gesproochen/ sullen den ghemeene Man qualijcke antwoorden/ want sp seggen datse zijn H. van haren Bruyn, ende te repen is om den gemeene man aen te spreken: So wanneer se in de Steden komen/ sullen maer dwars daer booz passerē/ sonder (gelijck boren verhaelt) met permant te spreken/ ofte van hare gemeente pets te begeeren/ al waer 't schoon den noot haer daer toe drongh/ ende grootten honger leden / maer geeft men haer pets upt goeder wille / dat nemen sp aen; anders behelpen haer met groente/ en Hert- bzychten/ die by de wegen wassen.

Van dit geslachte zijn sommige die 2. ofte 3. dienaers by haer hebben/ die upt goede ghenegenshepdt/ ende een vast betrouwen op haer heplighhepdt de selve bywillig dienen; geloovende daer booz salighhepdt verkriggen sullen/ arme blint- hepdt dese die Dienaers hebben/ sullen haer geenigh dinc / dat tot onderhout van 't leven streckt bevelen/ maer doen 't upt haer selven/ ofte hongeren solange/ tot permant haer wat geeft: Sp repen meesten tijdt booz de Lantschappen/ ende onthouden haer in woeste/ en verballē plaetsen/ schouwende soo veel 't mogelijck is het geselschap van 't volck: de Benjaense Setten in 't gemeen/ houden veel van dese d' Goegijs, ende achten de selve booz H. Verspoonen/ waeromme haer groote reere bewijzen/ uptgenomen/ welken van Suweraets geboelen houden/ die van haer geen werck maeken/ maer als onrepe menschen mijden.

Onder haer/ al hoe- wel den eenen geleerder ende hepliger als d' ander gescht woert / soo hebben sp nochtans ober den anderen geen jurisdictie / ofte Opper- macht/ maer worden in een graet booz malkanderen gerekent; de slechten/ ofte Kecken so veel gebiet/ ende autoritepdt gebuychende/ als die van meerder aensien/ en geleerthept: Sp en hebben geen Vrouwen/ nochte by- wijven die dat konnen vernemen/ jae sullen geen Vrouwen- personen aen- raken/ ofte gedogen/ dat van de selve aengestaft werden: wanneer de gemeene luyden haer komen begroeten; soo bidden sp/ datse hem in de gebeden willen gedencen/ ende den Afgodt Bruyn booz haer bidden/ raechen als van hare voeten/ ende leggen de handen op 't hooft; waer mede bzojichen/ ende als van hare sonden ontslagen wese/ de- com naer hups betrecken.

Dese Goegijs gelooven datter een is/ die alle dingen geschapen heeft/ en in alle gedierten/ Menschen ende Dee regentwoordigh is/ noch wanneer begeert/ alles wederom kan wech- nemen/ en verbyken; die noemen sp in haer tale Bruyn, seggende dat geen sozme heeft van een Mensch/ ofte Dee/ maer dat sijne tegenwoordighhepdt te klart is/ (soo dat gheen crature sijn oogen op hem houden/ ofte sijn heerlijckhepdt beooghen kan dat hy de Sonne/ de Maen / de Sterren het licht ghegheven heeft / ende ghelijck men de Sonne niet kan aenschouwen / veel minder hem (die het licht ghegheven heeft) met oogen aensien kan; wanneer permant van haer gheloove komt te sterben/ dat reghel- recht (als met Kon-
sen

Het XXXI. Cappittel.

Vande Herkomfte der *Perfen* in *Gufuratta* woonende.

De Gufurattische Per-
fianen/
zijn ge-
bluchten
upt Per-
fien.

De herkomfte bande *Perfianen* in *Gufuratta* woonachtigh / is upt het rijk *Perfien*, als *Isphahan*, *Feram*, *Charazon*, en de omleggende landtschappen / want naer dat de *Perfische Machumet* (inden Jaere Christi. 1624. naer op ghesaen) eerst dooz bedriegelijckhepdt / ende daer naer met ghemeldt van *Maepenen* veel *Doctheren* bedroogghen / ende menighte van landen onder sijne ghehoorfaemhepdt ghebracht hadde ; soe heeft hy dooz sijn *Welt-obersten Abbobacker*, der *Perfischen* *Koninck* (hoe-wel ongetich / in ghetal / ende menighte van *Krijghsvoelck stercker)* in diverse *Welt-slaghen* overwoonnen / ende 't rijk hem onderdanigh ghemaecht : Den *Koninck* siende gheen middel / om sijne landen wederomme upt de handen bande *Machumetisten* te bekomen / nam dooz / niet *Schepen* die in *Gamron* ende *Ormos* laghen / naer *Gufuratta* te bluchten ; alwaer van den *Koninck* van *Cambaya* (dat een *Kindou* was) wel ontfanghen / ende bypdom om in sijn *Landt* breebelijcke te leven / ghegheben wiert ; tot erkenninghe van sodanige welbaet / ende een teecken van vertrouwen / bereerde hem den *Perfischen* ghebluchte *Koninck* de *Schepen* daer mede onghedaer sterck 18 bypseut / soe *Wannen* / *Wrouwen* / als *Kinderen* upt *Perfien* ghekomen was ; t sebert dien tijt hebben verscheppen *Perfianen* haer van langer hant / langhes de *Zee* hant beginnen te verspeeden / alwaer se ghelijck andere inwoonders / gheustelijcke leven / doende sodanighe handel / *ambacht* / ofte *hanteeringhe* / als haren staet / ofte *hanteeringhe* vermacht ; de meeste menighte ghenieren haer met landt-bouwerij / ende *Tawach* / ofte *Wijn* de *Palm* / upt de *Boomen* te tappen / die se verkoopen / alsoe 't in haer *Wet* verboden is / stercken dranch te drincken ; Dooz ghenieren haer eenighe met *Koopmanschappen* / *Wisse* len te sluyten / *Winckel* te houden / ende alderleij hant-werck te doen / behalven *Smeeden* ; want moeghen geen *Oper* met water blusschen / nochte laten uptgaen / ghelijck als hier naer op sijn plaats is / het langhe verhaelt sal woorden.

Maer ge-
woelen
van God.

Deze *Perfianen* gheloooven datter een *Godt* is / die ober-al-teghenwoordigh is / ende alles naer sijn welgeballen regeert / sonder dat pemaenden hulpe van woorden heeft ; maer dat benevens hem heeft sefen *Wieners* / van hy naer gelijck maer-dighheyt / die pedet en bedieninge in den *Hemel* hebben / tot hare laste / ende verantwoordinge : Den ersten *Hamada* ghenaemt / gouberneert den *Aerischen* / dat se alles goets doen. Den tweeden *Bhaman*, regeert alle het *Wet* / ende ghediet op der *Aerde* ; misgaders de *wateren* inde *Zee*. Den derden *Arad* besth, behaert het *Oper* / ende verhindert / dat het niet woort upt-geblust. Sarywaer de *Aerde* / heeft in sijn ghewelt alle de *Metalen* / ende *mineralen* ; beklaecht oock die *groenen* / die de selven niet schoon maecten / ofte naer behooren onderhouden ; 't welcke hy daer dooz een doodt-soude gheacht woort ; Den vyfde *Espander* heeft de opfichte op de *Aerde* / ende het landt / dat het niet dupl gehouden / geslagen / ofte enige oberlast gedaen woort. Auwardaech de seste / behaert het water / datter geen duplighet

duppligheyt in-ghewoonen / ofte onreynne dinghen in ghewassen worden. De laetste is Ammadach, dese heeft het ghebiedt ober de Boomen/ Fruyten / ende alle groepende kruppen van der Aerden; dese alle te samen zijn meer opsienders ende regeerders / sonder in haer vermoghen staet pedts te dooden / veel min herlehen te gheben / maer zijn allenelijcke gheozdoneert / om aen den oppersten Godt / van haere bedieninghe / reekeninghe te gheben / ende die gheene te beklaghen / welck pers dat onder haer bewaaringhe staende veronghelijck heeft.

Behalven dese seiven / so zijnder noch ses-en-twintigh minder Dienaren/die elck haer bedieninghe in't besonder waer nemen; daer van de eerste Saroch ghe-naemt wort; dese bringt de Zielen/wanneerse upt de Lichamen geschepten zijn/ by de geozdoneerde Rechteren / als daer zijn Meer-Refas, ende Saros, om ghe-examineert te worden / van al het geene sy op der Aerden bedreben hebben / ende soo de goede wercken meerder loeghen als de misdaden / soo haren de Zielen in den Hemel/ ofte anderszins woondense vande Suphelen (die by de schale staen/daer der berispinghen misdaden / teghens de verdiensten ghewoogen worden) aengegrepen/ende inde helle gebacht/om aldaer van veelderlep geberften/ende wilde Beesten/ofte in een ebenstadtigh brandende byer/ soo lange gepijnicht te worden/ tot dat de Werelt noch eenmael vergaet (dat gelooben/ ober dupsem Jaren te gescheeden) haer) ende een nieuwe Werelt komen sal/ wanneer sodanige verdoemde zielen/ wederom berloft/ ende op Aerde sullen leuen: Die in den Hemel by Godt gaen sullen (soo sy gelooben) niet weder in dese nieuwe Wereldt komen/maer in een schoone plasante plaats/alwaerse met Vrouwen/Kinderen ende Vrienden/naer haeren lust/ende volkomen begaeren/ eeuwigelijcke leuen sullen.

De tierde van dese / is regender vande Oorloghen / gebende oertwintinge/ wie't hem belieft / ende wort gheheeten Beram: Carrada de vijfde / is de Son: de sesse wort ghenemt Aua, 't welcke is het water / dat hy gebiedt: Ader de sevendis / regeert het byer / ende begeert dat het goedt ghebaen wort: Moho is de achste / ende bekleert de Maene / is selber mede in hem: den neghende is Tiera, is den reghen: Cos regeert / ende bewaert het Dee / maer is niet inde Beesten/ ende dese is de tiende: Ferwardy de elfde / bewaert de Zielen die in den Hemel zijn: de thaelfste is ghenemt Aram, welcke de Werelt gheeft vreughde/ ende verderf/ alle dzyt / ende onghenuchte: Goada de dertiende/ Gouderneert de windt / maer is selbe de windt niet: Dien is de veertihende / onderwijst haer de Wetten / ende geestse ghenegentheyt / om de selbe te onderhouden/ ende naer te volghen: Apherlanich de vyfthiende/geest rijkdom in dese werelt: Den sefthiende Astaet geest verstandt / ende memorie aen alle Menschen. De sevendhiende is gheheeten Allaman, is gheselbt ober alle Koopmanschappen: d' Gumingaet is de achthiende / ende regeert de Aerde: Den negenthende is Maripan, de goetheyt/ die hy alle de gheene mede-deeldt/ welken haer ooghen op hem slaen: Amiera is de twintighste / is de oberste / die het gelde te ghebieuen heeft: de een-en-twintighste wort ghenemt Hoem, welcke de Vrouwen / niet toedoen harer Mannen swaanghet / ende de vzychten het leuen gheeft: Dimma ende Berse, zijnde de twee ende dzy-en-twintighsten/ staende ten dienste / van diese van nooden heeft: De andere dzy laetste als Dephader Dephemer ende Dephdijn, slaen ten beeele van Godt / ende zijn dadelijcken gereedt te doen/ dat hy gebiedt: de Namen vande boozberhaelde 26. Dienaren / worden met den Tijtel van Gelhoo bereert/ 't welcke soo veel als Heer te seggen is.

De Perſianen gheloooven / dat die voorszgelde Dienaers macht hebben ober al 't gheene / daer ſp als ghebieders / ende regeerders ober gheſtelt zijn : waeromme ſp de ſelvighe aenbidden / wanneer ſp haer hulpe van nooden hebben / baſtelijche vertrouwenwende / dat deſe zijn booz ſpzaecke by Godt; die 't haer om deſe booz bidders wille mildelijche ſal toe ſtaen.

Haere Leeraren houden in waerden / doch niet in ſodanighe aenſien / als wel de Mahumatſten doen; worden van de gemeente rijchelijken / met Vrouwen / ende Kinderen onderhouden / ende van koſt / kleederen / ende wat tot de huſfhou-dinge behoort verſien; ſp oeffenen haer niet School te houden / ende de Kinderen te leeren leſen / ende ſchrijven; daer zijnder oock eenige die koopmanſchap / ende andere hanteeringe doen / doch worden ſoo veel niet gheacht / als anderen / die in 't onderſoecken van hare Wer hun oeffenen / al hoe wel niet geheel perſijflijche in hunne Wetten verboden is / koopmanſchappen te doen.

Sp en hebben geen publijche Kercken / ofte Gods-huſen / gelijk als andere Secten doen / maer hebben de Leeraers in hunne huſen / eenige beſondere kamers / om haeren Gods-dienſt te plegen / die al ſittende ſonder ſuppen / ende moghen / (ghelijch de Mooren, ende Benjanen) gheſchiedt; ſp houden gheen Sondaggen / maer hebben den eerſten / ende twintichſten dagh van de maent Heiligen dagh / die ſp vieren; Haer jaer heeft 365. ende de maendt 30. da-ggen / ſoo dat 't eynde van 't jaer / ofte de laetſte Maent 5. daggen overſchieten: In 't beginſel van 't nieuwe Jaer / komen al te ſamen by den anderen / alwaer de Papen / wyt haer Wet boeck / de gemeente booz leſen dat ghemeene-lijche 12 uren duert; 't welcke ghedaen zijnde / gaet eders ſyns weghe: ſp hebben gantsch gheen Figuren ofte Beelden in hare Tempels / jae hebben daer van geen afkeer; der Priesters kleederen zijn als de gemeene luden / ſonder eenige uptmuntinge / ofte cieraet.

Haere kleederen zijn meest ghelijch de ſnwoonderen van 't ſant / behalven datſe om haer lijf draghen / een gheblochten lint van Hemels-haer / ofte Scha-pen wolle / gaende twee-mael om 't lijf / ende achter op de rugghe niet twee kno-pen baſt ghemaect; 't welcke ſp dragen tot een ſichtbaer teekenen van haer ghe-loobe; eben gelijk by ons den H. Doop / ende by de Mahumatſten, ende Joden de beſnijdeniſſe; ende wanneer eenigen by ongebal deſe banden / ofte knoopen verlooren hebben / mogen niet ſeten / drincken / werken / ſpreken / nochte van hare plaetſe gaen / booz / ende al eer weder een der ſelver banden bekomen hebben / die ſp by haer Papen te hoop binden; deſe rochjens / ofte banden / moeten de Vrouwen ſoo wel / als de Mans perſoonen draghen / van dat ſp 12. Jaren out zijn / ende niet eerder / gelijk haer wet bermelt.

Haere huſen zijn ſeer doncker / ende niet weynigh huſf-raet verſien; woonen alle by den anderen in een quartier / ofte gedeelte / ſonder datmen hare wooningen onder andere Patien onderschepden kan: ſp hebben gheen Oberighept onder haer / ten ſp haer bande Mooren eenigh bevoindt ghegeven word; van hebben in ghehuſpcken / ofte twee bande aenſienlijckſten onder haer niet ghemeene konſent / ende toefſtemminge van de geſeele Gemeente / booz Hoofden / ende ghebieders te kieſſen / om by booz-ballende verſchillen / aen de Regeerders van de plaetſen haerder reſidentie / te ſpreken.

Onder alles wat ſp beſitten / houden niets ſoo ſeer in waerden / dan het byer / daer haer ghelooſ op ſaet; want ſeggghen dat het byer meest Godt ghelijch is / ofte ſeer weynigh verſcheelt / der-halven altijd byer in haer huſen houden / ſonder

sonder te laten uptgaen; sullen in geenderley maniere een licht / Lampe ofte haerfe upt' blasen / ofte een byer met water blusschen / alwaer 't haer hupsen in byant storden / maer sullen 't met aerde trachten te smoozen : Also het vooz een groot ongesack / ende teercken / dat Godt op haer verstoort is / achten / wanneer 't byer in haer hupsen upt gaet / en wederom bupten hups / ander byer halen moeten.

In haer trouwen gebuycken meest deselve Ceremonien van de Mooren en benjanen / waer van hier na der / op zijn behooflijcke plaetse sal gesprooken worden / want geven de kinderen met wille / en toestemminge / van haer bepde Guder / jonck aen malcanderen ; die van Payen getrouwt werden ; doch laten pder by sijne Guderen woonen / tot dat tot den Guderdom van 15 ofte 16 jaren gecomen sijn / en het plicht des Houijer volbrenghen connen ; de Dochters / wanneer hare Mannen overleden sijn / vermogen andermael te hertrouwen / daer inne meer byshepdt als de Benjanen genietende ; men siet onder haer meest kupshept / als in alle andere Natien / so wel van de Mannen / als Vrouwen / personen / niet tegenstaende een gelt-gierige Natie is : houden het overspel / ende woerterse vooz doot sonder / die volgens haer Wet / met de doot behoofde gheschraft te worden / alhoewel in dese Landen / daer onder de Wetten vande Mozen staen / deselve niet konnen naer volgen.

Wanneer pemaent sieck / ofte in doot / noot is / leggen hem van sijn slaep-plaetse op ter aerde / op een beddeken van 't lant / ofte santachtighe aerde gemaect / ofte overliden zijnde / worden van 6. ofte 7. Mannen (die daer alleenlijck / gelijk de graefmaeckers in ons lant / toe gehouden worden) van d' aerde / ofte gemaecte sant-bedde / opgenomen / in een kleet ghewonden / ende op een psere rooster (gelijck een doot-bare gemaect) gelept / want naer dat overliden sijn / mach nieuwt / als dese grave-maekers de doode lichamen aentassen / waer mede datelijcken naer de begraef-plaetse gaen : dese plaetsen staen ghemeenlijck een nyl / ofte meer bupten de Steden / ofte Vozen / gemaect van steen / ontrent dyp Vadem hoog / int middel hol / ende boven met een gat / daer de doode lichamen op psere tralien gelept / en alsoo vande Daghelen / ende Vozen verteert worden ; de ghebeenten vooz de psere talien in een groote put vallende ; dese begraeffenissen sijn in dyp plaetsen verschepden / een vooz de Wang / d' andere vooz de Vrouwen / ende de laetste vooz de kinderen : ober 't affsterben van hare byunden / bethoonen met kichten / rasen / upterlijcke droefshept : Wanneer de verstorvene lichamen naer de begraef-plaetsen ghebzagen worden ; blyven haer gheslachte een stuck-weegs vande begraeffenisse staen / tot dat den dooden op den rooster gelept is / ende de begraver / weder comen / die naer een ghebedt ghesprooken hebben / wederom te hups keeren ; ende woedt het sant / ofte gemaecht beddeken / daer den overliden op gestozen is 30. ofte 40. dage daer naer / upt den hups gebzagen / by de plaetse daer het lichaem begraven leyt 13 ende 14 dagen / naer den overlebens doot / worden aen de naeste Driemaent maeltijden gegeven / ter gedachtenisse vande afgestozenen / en dat soo alle maenten / een heel jaer durende / de dooden lichamen worden by haer ontrepen / en verachtelijcker / als het eenig ghebedt gehouden / en de geraemte / wanneer het vlees daer af is / noch veel onrepper / want sullen gheen doot beenderen aentassen / ende die by ghevalle aen haer lichaem raec-

Hare Ceremonien in 't trouwen.

De Vrouwen maegen hertrouwen.

Hare maniere van dooden te begraven.

Ouden in hare graven.

Houden hare Kijcken maeltijden.

kende/moeten alle haer Cleederen/ ende wat om't lijf hebben/ als onreyn
 mech werpen / en naer dat ghewasschen zijn / andere Cleederen aen doen/
 ende tot penitentie negen dagen sonder uptgaen / ofte pets te handelen/in
 Hups blijven/sonder dat Vrouw / ofte kinderen by haer comen/ ofte haer
 aenraken mogen/voorz dat de negen dagen ober-streken/ende dooz vasten/
 ende bidden wederomme ghereynicht zijn : Ghelooven mede wanneer de
 doodt-beenderen in't water comen:dat soodanighe Menschen verdoemt
 zijn/ende de Ziel van sulche lichamen vele doodelijke sonden op dese We-
 relt gedaen hebben/ende meer diergelicke dubbelsche superstition/daerinne
 haer den Satan versierckt hout.

Byeemt
 geboorten
 hāde doot-
 beenderen.

Almogē
 niet eten
 dat leven
 ontfangen
 is etc.

In hare Wet is verboden/ niet te eten dat leven ontfanghen heeft / ten
 ware by noot/ ofte in den Oozloge; wanneer vermogen Schapen/ Wocken/
 Hertzen/ Hoenderen/ ende Viscy te slachten/ ende te nuttigen/ behalven Os-
 sen/ Koeven/ Paerden/ Cameelen/ Olyphanten/ Hasen / ende dierghelijcke
 Beesten meer/ datse vooz doodt sonden te slachten houden / insonderhepdt
 Koeven/ ende Ossē-blecs ; seggende liever haren Vaders ende Moeders
 vleesch te nullen eten/ dan van een Osse/ ofte Koe-beest / daer inne met de
 benjaensche Secte wel over een comen.

Haren
 drank.

Haren drank is meest water/ alsoo in hare Wet het nuttighen van alle
 dranken/diese dooz't byer maecken verboden is/ dan den Wijn upt Druy-
 ven gheperst / ende alle dranken die upt Boomen comen / moghen se wel
 drincken/sonder nochtans dooz onmatig gebruik/ daer van droncken te
 werden/ t welck nochtans onder haer menigmael gheschiedt; dan aen den
 dach comende / werden soo wel de Mannen / als de Vrouwen daer ober
 hooghlijcken bestraft / ende soose gheen leedt-wesen / ende beternisse be-
 toonen/upt haer Wet verstootten / ende eenwighlijcken van hare Geslachte
 gebannen.

Haer fat-
 soen enve
 gustate-
 wisse.

Haer stature is doorgaens van middelbare lengte / dooz den banch veel
 blancher/als andere Hier-landtsche Natien / insonderhepdt de Vrouwen/
 die alle andere Vrouwen/van dese Landen in wittighepdt en schoonhepdt
 te boven gaen; de Mans persoonen / draghen groote ronde bacden/heb-
 ben sommighe lanck / ende andere wederom kort hanz op 't hooft ; die
 kort hanz draghen / laten op de kripue van 't hooft een lock / ofte bos-
 sen hanz blijven / datse soo in ghebruyck naer volghen ; men bindt onder
 haer weynigh / die andere Natien dienen / ofte worden van haer Secte
 vooz onreyn gehouden/ende als een/sonder gheloove gheacht; want seg-
 ghen soodese in dienst van andere comt te ober-lyden / dat swaerlijcke
 by Godt (als tegghens sijn gheboden ghedaen hebbende) in de Hemel co-
 men sal.

Is een
 gierige
 Natie.
 So: h ge-
 meen in
 den om-
 wansgang.

Wet is in't generael een vast-houdende/ende gierige Natie (de Chinesen
 ende Benjanen niet ongelijck) in't coopen en vercoopen seer bedriegelijcke/
 dan niet diefachtig/nochte hoerachtig/ghelijck de Woopen; haren ommen-
 ganck is gemeen en medogende / als zijnde meesten deel van een gedweege
 conditie/en nature. Ende dus veel/belangende het hercomen/Religie/Ce-
 remonien / en gebruycken vande Persianen upt Persia bluchtig/en in Gularate
 woonachtig/ende vande hyndendaechsche Persianen in't Landt van Persien
 verscheyden; op dat hem niemant misgrype / ende myn van onwaerheden
 beschuldighe.

Het xxxij. Capittel.

Van't Geloove, Afcomfte ende oorspronck des valschen machomet.

DEn machometisten, ofte Mooren, gelooven in een God/den Schepper des Hemels/ende der Werden/die sy willen dienen; doch kennen hem sodanig niet/als God hem in sijn woort geopenbaert heeft/namentlycke Vader Doon / ende H. Geest/maer op een ongerijnde wyse want wat haren valschen Leeraer mahomet vertiert heeft/staen daer op so vast/dat se volcomentelycke vertrouwen/bupten dieng geen Salicheyt te becomen is.

Der Mahometisten ofte Mooren ghe-loof.

Desen machomet, sijnde van gheboorte een arabier. wert anno Christi 623. ofte gelijc andere schryven 624. van een Coopman/ een valschen Propheet/ ende eyndelijcke Hopman/ ofte Hoofst/ ende leyder van een deel dieben ende roovers: Hy met eenen Monich sergius genaemt/raepden by een den Alcoraen (eenen Boeck also genaemt/den welcken de Mooren (gelijck de Joden) haeren Wet Boeck/ ghehoorjamen.

Afcomfte ende Oorspronck van Mahomet.

In den boorz Alcoraen wert eerstelijcke gheboden / dat alle die van dese Secten sijn/ sullen besneden werden; dat sy haer moeten onthouden van Wercken vlees/en Wijn; Item dat seckere Maenden in't jaer sullen vasten: den selven Alcoraen verbiet gelt/ ofte ettelijcke waren te nemen/om ymant's saken in't gerichte te verbedigen: Item geen Vrouwen te trouwen/die van een andere Religie sijn/ ofte Dochters ten houwelijcke te geven aen Mannen/die een andere Religie houden/ten ware sy haer bekeerde: en alhoewel den boorjhaelden Alcoraen hen geboden is / alle die haer Wet tegenspreken/ niet te dulden/ so en dwingen sy nochtans niemant/ die een andere Religie houdt van de hare/die te versaken:hy bekeert oock / dat de Vrouwen hare kinderen sullen soogen/ende op voeden / ende dat den tijdt van twee Jaeren:daer wort oock geboden dat sy hare Religie/ dooz Wapenen/ ende ghe-welt sullen beschermen/ende met gewapender handt de Joden, en Christenen dwingen/het selve toe te staen: Het is een peder toegelaten ghehangen te nemen/ende doot te slaen de geenen/ die bekent sijn angeloobigen/en Ket-teren te wesen.

Verhael dars Alcoraens.

Sy gelooven de opstandinge der dooden/en maechen in hare Testamen-ten vele/ende groote Almessen/ende gelijck sy in vier Secten verdeelt sijn/ also hebben sy oock vier verscheyden opinien aengaende de salicheydt der zielen. 1. Hunne Priesters gelooven dat niemant salig wort/dan dooz macho-mets Wet. 2. Eenige van hare Regieusen meenen / dat de Wet niet nut is/maer dat een peder Mensch dooz Godes ghenaden sal behouden worden/dewelcke alleen genoeg'aem is ter Salicheyt/ sonder de Wet/ en verdien-ten. 3. De Gheestelicken/ende opgetoogen onder hun/ gheboelen dat een peder dooz sijn eggen wercken/ende verdiensten sonder ghenade / ofte oock de Wet/sal behouden worden 4. Andere segghen/ dat een peder in sijn Reli-gie/oft Wet sal salich worden/Daer Christus niet bekendt en wort, is alle Religie onsecker,ende ydel.

Wat van de Opstan-dinghe der dooden ge-looft wt zt.

Daer sal-lichteijde der Zelen.

Opende Iesum Christum, sy bekennen hem van macht gebooren te wesen/ hem houdende booz een ware / en uptmuntende Propheet/van stellen tot sijn Mede-ghefellen Moisi, ende machomet: ende maechen oock in haeren

Watse van Iesum Christum houden.

Alcor ten mentie van de **Maget Maria**/ende haer **Maegschap**/van **Joannes den Dooper**/ende **syn Vader Zacharias**: in het derde **Capittel** wordt **God** ingeboert/sprekende met **Christe**/noemende hem **syne ziele**/ghebende hem oock **syne kracht** ende **mogentheyt**: **Capit. 11.** noemen sy hem de **Gentante Godes**. den **geest Godes**. en het **Woort** van boven tot **Mariam** gesondē: sy ver-
wijten de **Christenen**/ofte **Papisten**/dat sy eenige anderen/nebens **God** al-
leen aenbidden/te weten de **Maget Maria**/ende de **Beelden der Hepligen**.

Sp hebben oock bevel om haer dagelijck te wasschen / ja oock haer schamelheden/naer dat sy hun geboegh gebaen/ ofte by hunne **Drouwen** gesla-
pen hebben; hun is oock geboden **Bedebaerden** te doen/ in sekerre plaetsen/
daer sommige hare **Hepligen** begraven leggen; die sy haer selve/ende hare
Beesten bevelen/ waer van den **Alcoraen** groote **Miraculen** verhaelt. Sp
hebben hunne **Priesters** ende **Religieusen**; van de welken sommighen al-
leen wonen/en niet en doeren van bidden/ende merideren; ende desen wo-
den meest geacht/ende zijn by **peder** (soo wel de groote/als gemeene **kynde**)
in groot aensien; Op den **Oydbagh** houden sy haren **Sabbath**/ende vieren
desen dag soo **sozghbuldighlyck**/als de **Joden** den **Saterdagh**/ofte ande-
re den **Sondagh**.

In **peder** **Stadt** is behalven veel andere **Tempels** / een **Hoofst-kercke**;
die sy **Melkrij** noemen; in den welken sy op **Sondagh**/ende andere **hooghe**
dagen/naer den **middage** vergaderen (soo wel de **Coningen**/ende **Princen**/
als het **gemeene Volck**) om hare gebeden te doen: Als sy bidden/ hebben sy
haer seer **jammerlyck**; want sy bewegen **gedurighlyck** haer **sichaelm** en roe-
pen met **huyder stemme** sonder ophouden: Sp vasten alle **Jaren** inde **maent**
van **Februarij**/met de **nieuwe Maen** beginnende/30 dage **lanck**/met groo-
te **strengigheyt**/sonder eenige **spijse** ofte **dianck** te nuttigen / soo lange het
dagh is/marr na der **Sonnen** onder-gauck / byassen veel tot des anderen
daegs toe/ doch die onder haer voor de **heplighsten** willen **ghehouden** zijn/
sullen in dese **Maent** gheen **wijn** / ofte **stercken** **dianck** **dyncken** / ofte met
Drouwen haer **versamelen**: Sp mogen so veel **drouwen** ten **houwelijck** ne-
men/alsoe **onderhouden** konnen; ende soo sy by eenighe andere/ als by haer
eygen **Drouwen** te doen hebben / so worden sy daeromme met de **doot** ge-
straft. geen **drouwen** mogen **langens strate** gaen met **ongedeckten hoofde**/
en aengesichte: Sp brengen noch in/ dat **Godd** met **syn** **Machomet** sprekende
hem **beloofte** heeft/dat 20 vande **synen**/200 anderen sullen tegen **staen**/en
epidelijck **hondert duysent** overwinnen.

Den **Alcoraen** **beloofte** syne **Navolgers** een **Paradijs** / 't welcke **voorszien**
is met soete **wateren**/en **alderhande vruchten** / met seer **schoone supber-**
lijcke Drouwen; oock met **Rebieren** van **Wijn** ende **Woningh**: In somma
met alle 't gene/dat de **bleesschelycke** **wellust** soude **konnen menschen**; ende
voeght daer by/dat sy aldair in der **ewigheyt** het **volkomen besit** aller
goederen hebben sullen.

Daer **kercken** zijn **boven plat**/ende **laegh** by der **Werde**/ opgehouwt met
halck/en **Steen**/geplabapt/staen **gemeenlyck** op **hooge verhevene** **placet-**
sen/op dat **boven** andere **gebouwen** **uysteken** souden/welcke **hoogste**/als
mede de **binnen Zaken**/met **gladde** **scraepe steenen**/van **verscheyden** **hoken**
ren/geplabapt zijn; de **Muren** **schoon wit**/sonder eenige **Schilderijen** ofte
Oymamenten; ten ware eenige **Sacken**/met **uypgehouwe Chaldeerse** **let-**
teren;

Op een de
Sabbath-
dagh.

Maer ma-
nieren van
bidden en
de vasten.

En drouwen
welc drou-
wen.

Van haer
Temp. is/
doch sijn
dat beke.

teren/upt haren Alcoraen aen de Zuid-oost-zyde van dese Tempels (diese Meskijras heeten) staet een ghemetfelde Pzedich-stoel / met dyp trappen opgaende/daer de Molooos, ofte Leeraers hare gebeden doen/ ende op heplige dagen/den Volckeren upt haren Alcoraen pet's vooz lesen; dese Kercken ofte Tempels zijn van verschepte groote / hebbende de grootsten ordinaerlijck twee hooge Coozens/saende aen beyde de West-hoecken/ die van binnen hol zijn/en tot boven in hare toppen met trappen beklommen worden/daer in tijde van Vasten / met Lanterenen komen bidden; sy zijn omringht met een Muur van ontrent twee badem hoogh/ versien met een groote Camick/ oft Back vol waters/daer de Moozen haer aengesichte/voeten en handen in wasschen/aleerse vermogen te bidden; dese gebeden doen se bymael des daeghs/ende tweemaal des nachts/te weten 's mozzghens met Sonne opganch/2. uren na de middag/ende 2 uren vooz den donckere/ende wederom 2 uren in den avond-flont; welcke gebeden geschieden/met op haer aengesichte vallen/de aerde te kussen/ende met opslaende armen/ vele viefesavarijen te maken.

Haer gewoonte van biddē,

Dese Kercken hebben egeene/ ofte wepnig inkomsten/van aen sommighe staen klepne kamerkens/ ofte Boochjens/ diese verhuuren/van welck gelt de Kerck woxt onderhouden/ende pet's bykende/woxt dagelijck opgemaecht van de geenen/die hare gebeden daer in kamen doen, gelijc meest alle kercken/ niet dooz den Coning/ ofte Regeerders van de Steden/ maer van rijcke personen/tot gedachtenisse ghebout/ende sommighe van jaerlijckse inkomsten/om de selvige te onderhouden/versien worden.

Haer kercken hebbe geen inkomsten,

Ware Priesters (welcke sy Mola noemen) staen onder niemant / daerse eenige loon van genieten/ maer doen dicke aen de Kercken/naer haren Gods vruchtigheyt/ende goede wille; ten ware penant van die geenen/ die hare gebeden komen doen/haer eenige vereeringe debē/ doch is sonder verband: dese Molas woonen gemeenelijck met haer vrouwen in een kleyn hupken/aē de Kerck begrepen/geneeren haer met School te houden/en de jonge jeugt te leeren lesen/ende schryben;dese in sware faute verballen wesende/ wordē dooz den Gouverneur/ten oberstaen/en bywelen van hare mede-broeders/ met het Wereltlijcke recht/naer de groote haerder misdaden gestraft.

Ware Priesters ende der selve conducte,

Het xxviii. Capitael.

Maniere ende gebruyck der Mooren, in 't Trouwen ende Bruylofts-Feeften.

In houden van hare Feeften/ende Bruyloften zijn seer onderschepden in maniere/ende gebruycken/ soo dat wanneer men peder particulier soude willen beschryben/ 't eene teghens 't ander stryden soude/ sullen derhalven van de gemeenste in gebruyck wesende aenroeren/ Eerselijck/wanneer het Vrouwelijck met consent van de Ouderen/Vrienden ofte Nambaren gestaten/ende den tyt om 't selve te celebreren gekomen is; soo woxt een peert met wel-riekende bloemen ende kostelijck behangsel opgheriert/vooz des Bruydegoms deur gebracht; alwaer den Bruydegom/ vergeselschapt met sijn meeste vrienden/op gaet sitten/behangen met een Ket/ gemaecht van veel welriekende bloemen/ dat sijn geheele aengesicht bedeckt; boven sijn hooft/werden ghebragen 2 Daptoren ghemaachte Kippe-sollen, ofte Son-

Der Mooren Feeften ende Bruyloften,

nt-deckers/seer fraey geschildert/zijnde veeltijts wel heel/ofte half d'zoncken/(dat sy Maai heeten.) Soo vergeselschapt zijnde/ ryden gemeenelycken dooz alle de voornaemste straten vande Stadt/ vooz hem hebbende eenige Dangers/ende alderley Spel/van Crommels/Schalmayen/Compertten/ende diergelycke Instrumenten/werpende langhens de wegen/ ende in de Lucht veele Wper-ballen/ ende andere vermaerkelycke Wper-wercken/die sy seer constich zeten te maerken/sulcks daer inne de Nederlanders niet behoeven te wijken/op dese maniere de Stad omgereden hebbende/cont ten laetsten vooz de Wperts danc; alwaer ontrent een half ure te Paerde/met sijn geselschap vooz ghesaen/ende niet speelen/ Wper-wercken te singten/uyrecht gemaecht hebbende/gaet in huys sitten/ep een plaetse met Cappeten belegt; daer de Wperts/ met de Ouders/ende Vrienden/ van beyder zijde vergeselschapt/by hem comen/ mede byzenghende eenen ofla ofte Maosche Pape/en de siechter vande Stad/om getuygen te syn/van het Houwelijck; sonder wiens regnwooydigheyt/ofte de geene/die daer tot in sijnen plaetse volmacht heeft/geen Houwelijck soude kracht hebben; de Vrienden dus by den anderen in huys vergadert wesende / begint de Priester upt een Boeck wat vooz te lesen / ende naer dat den Wperts begon geswooren heeft/soo hy naermals syn Vrouw verstooten soude / dat gehouden sal wesen/haer Wperts gaben weder te geven/so geest haer den Paep den zegen/ende daer mede is het Houwelijck voltrocken; Dooz Wanequyt gebzupcken metel ofte andere snoepers/daer mede hem byder volghck maecht / sonder datter wijn/ofte stercken d'zanch gedzoncken word / maer gebzupcken in plaetse van dien ecnige Vollekens / ghemaecht van veelderhande stercke zaeden; waer van sy veel tijts dupsig/ende als offe d'zoncken waren : dese fceesten gedueren gemeenelycke by vier/ende sommige wel acht/ofte thien dagen/naer dat van vermogen ofte staet syn.

Ware man-
gere van
Crouwen.

En Wp-
kosten.

Den Ghe-
ten Staet
by haer
verbreec-
kelijck.

Het hou-
welijck-
gaet der
Wprouwen.

De Crouwe/en Echten-saet is by haer verbreec kelijcke/en word niet langer gehouden als de Man begeert / want vooz het houwelijcke word met kennisse/en toestemminge van beyder Ouderen/wel d'ubdelijck besprocken/dat wanneer de Man van sijn Vrouw begeert te schepden/ofte van haer een afkeer krijgt/dat hy het/mits afftant doede van't gelt/inde voozwaer den haer Ouders betaelt/wpelycke die Vrouw verlate/en een ander Crouwen mach,dan een Persoon van middelen/ mach nevens de eerste getrouwe/nach 4 andere Wrouwen / ofte so veel sijn staet een onderhouden / Crouwen / en als dan behoefte het contract van't houwelijck niet naer te comen/want volstaet met haer eerlijcke te onderhouden; de Wrouwen byzeng niet in't Houwelijcke/dan hare Cleederen / en Cleenodien/sulck van den Man moeren leue/met sodanig tractement/ en onderhout als hem te rade dinct; sijn genoegsaem geacht en gehouden als Slabonnen/sonder daer van byz gelaten te worden / ten ware by den siechter vande Stad clachtig vielen/ dat de Man haer qualijcken niet staen/en stootten tracteerden/en ghebreck ijden liet;wanneer van den Cane,van den bant des houljck soudent ontsagen worden/ alhoewel't tot groote oncere en schande van sodanige Wrouwen strekt; Om hoererij mach den Man sijn Vrouw dooden/doch de Vrouw den Man op overhel bevinde/mach daer om niet van hē schepde/wat sulck sonder blannen dagelijck geschiet; de Vrouwanden Man Wettelijck schepende/meent met haer de Dochters/laende de Doonen by de Vaders.

Wan-

Wanneer den anderen beslapen (dat den selven nacht geschieft) ende des
 Zuyts maechdom benomen wozt/so schreutse luyts keels/datmeuse veel
 hupfen verre hoozen can't welck een groote eere booz haer/ ende haer Qu-
 ders is/die daer op grootelijcx roemen; s morgens comt de Zuyts Mo-
 ders/bp het bedde vande nieuwe getrouden/ en besigtigt de slaep laeckens/
 so die dan bloedig zijn/isser groote blijtschap/ende woorden de laeckens ge-
 bracht/bp de Ouders vande Zuydegom/ die him seer wel genoeght hou-
 den/dat haer soon een Maecht genomen/ en sijn dingens wel gedaen heeft;
 in tegen deel/so den Zuydegom/ de eerste/ofte tweede nacht van sijn by-
 slape/met sijn Zuydt/geen bloet aen de slaep laeckens toont/wozt dapper
 begecht/en peder is bedroeft/besjalven dat de Vrienden vande Vrouw/(sijn
 de gemeenelijcke de Mooye/ ofte yemant vande Zuyts naeste Maechden)
 een Spinrock aen de Zuydegom seuden/ daer mede te verstaen ghevende/
 dat se Vrouwen werck doen moet / ende tot den plicht des Mans onbe-
 quaem is/dit deurt omdenaelijcke 3 ofte 4 daghen / wanneer allen schens
 verslijt/niet tegenslaende/wozt het alijt booz een schaeintc/ ende schande
 gerekent; Dit is te verstaen van Dochters/ die noyt te boozen getrouwt/
 ofte beslapen zyn; met de Weduw-Vrouwen gaet het/ghelijck in andere
 landen toe/sonder dat dese Ceremonien/op haer trouw dach/naer gebolgt
 worden.

Scitsame
 Supersti-
 tie en men-
 ende be-
 trouwe van
 der Zuyt-
 de slaeg-
 dom.

De Mooren hare Vrouwen en gaen niet upt/ van de arme hoeren/en ghe-
 meene luyde/die geen middelen hebben een Marre/ Paert/ ofte Palankin te
 houden; sy decken haer hoofden aengesichte met supers/ het hayt op de
 rugge geblochten hangende; de rijcken versieren haer met veel goude Dor-
 hangsele/Arm/en Doet Ringen/hebben oock haer Neusgaten dooz-booz/
 daer goude ringen in steken/sy baron wel so ligt als eenige andere Natie/en
 sitten selven een dach inden arbeet; hare kinderen leeren van jongs aen/
 lesen/schrijven/ende hare gebeden/ende so de Ouders van geene vermogen
 zijn/laten de kinderen (groot geworden zijnde) de rijcken booz Soldaten/
 en knechten dienen; sy vergeselschappen hare Meesters gewapent/ en dat
 te voet; haren arbeet is goeden coop/ want alle maenden kan men die son-
 der eten te geben/booz 3 ofte 4 Roojas onderhouden; sy sijn oock seer God-
 vruchtig tegens hare Ouders/also sijn liever selver van honger souden wil-
 len sterben/eer sy souden toelaten/dat sy gebreck leden.

Hare
 Vrouwen
 worde niet
 gesien.

Baren lig-
 telijck.

Godvug-
 righeyt te-
 gens haer
 Ouders.
 Der groot-
 ste haeren
 begraf-
 nissen.

De grootte Deeren maken binnen haer leden schoone Chupnen/met al-
 derley Boomen beslant/in't midden hebben een groote plaetse/contomme
 met klepne Venster/versien/en seer fraey met kalk/en Comwater glaet
 bestreucken/dat sy tot een Graf op metselen/om naer haer doot/met haer
 naercomelingen/daer inne begraven te worden; in dese graven/wozt hier
 te lande de meeste middelen/ende rijckdommen verdaen; alsoo niemant van
 vermogen sterft/sonder in sodanige sepulture begraven te worden.

In't begraven haerder dooden ghebruycken sy dese wijse / wanneer de
 Cranchen overleden is/beginnen de Vrouwen/kinderen/en Pa-buren met
 luyder keelen te schreyen/ende den gestozden te dragen waerom hy gestoz-
 ven is/ofte binnen sijn leven heeft ghebreck gehad met diergelijcke pzaet-
 jens; dit duert tot den derden dach/ wanneer het kermen begint te min-
 deren/en aen de Vriende wozt een Maeltijt gegeven/ter gedachtenisse van
 den gestozven; ondertussche wassche het doode Lichaem/en benapent in een
 schoon

Hare Cr-
 monien
 in begr-
 ven der
 dooden.

schoon linnen kleet/met alderley rieckende krupden bespreept/ende so toegenaep zynde/woyt op een Cage ofte Catel gelept / vergeselschapt met 3 ofte 4 Papen/die gestadigh lesen tot dat het doode lichaem uyt het hups/tot in 't graf gebuycht is hare doot-Baren behangen met Linnen / Fladder/ ofte ander klossen/naer dat den gestorven van vermoogen is/woyt van 6.8. ofte 12. Mannen ghebzagen/welcken met de Dienden/ende die het doode lichaem vergeselschappen/al singende ter plaetse van de begraffenisse homen/welcke gesangen een Lof/ ofte Danksegginghe tot Godt betekent; de dooden leggen sy in 't graf op de rechter zijde / met de voeten in 't Zuid/ 't hooft naer 't Noord/ende het aengesichte naer 't westen / ende werden dan met planche/ ofte ander hout bedekt/op dat de aerde het lichaem niet geraken soude middelst tijt de doode in de Aerde gelept/ende het graf gevult woyt/spieken de omstanders eenige gebeden by haer selven/en keeren dan al te samen naer des overledens huys/ alwaer de Dienden by den anderen blyven/by haer hebbende de Papen/die gestadigh lesen/ende voozde Ziele van de afgestorvene bidden;dit lesen duert alsoo 2 ofte 3. daghen/oock wel meerder/naer dat de gestorven van staet/ofte middelst is/en mach niemant binnen den tijt van treuren in 't hups daer den Persoon gestorven is/over maken/ofte eten koochen/maer woyt de spijse van buyten haer toeghebuacht.

Waar ghe-
loof.

By gelooven dat niemant buyten haer Wet kan salig worden/ende derhalven houden de Chyristen/ende alle die geenen/welcke haren geloof niet naer volgen/vooz; ketters/ende ongeloobigen/ sulck dat geen spijse van de Chyristen gedoot/ofte toeghemaeckt/ sullen nuttrighen / ofte aenvaerken/ten ware Booster/kraes/Boot/ofte eenige Confituren; ende alsoo in hare Wet van machomet scherpselich het gebuyck van de Wijn verboden is/soo vintmer veel/die onse wijnen/ende ghe-distileerde wateren ghenogghsaem slupps-wijse drincken; van de Roomsche Knelighe hebben meerder affsiens/ dan van de Gerefomezden/om dat de Papisten Weiden in hare Kercken gebuycken/daer se een afkeer van hebben.

Het xxxiv. Capittel.

Der Mooren gedaente, kledinghe, Huyfen ende Dienaren.

Der Mo-
ren geslacen.
ten sse.

DE Mooren, ende machumattien; zijn van gestaltenisse doozgaens hooghe van stature/want hier worden weynigh gebonden/die van geboorten kreupel ofte kuilt achtig zyn; sy hebben swart ende bruyt colour/wart haps/maer niet gekruist/ 't Wit/ende geluw haps houden vooz een teken van slaetsjept/van welcken aert veel onder haer zyn. Den meesten hoop/behalven de Priesters/ofte mallas scheeren/ende schappen haren Baert af/ ende houden gantsch met/ dan de Arabels / oock alle het haps van hun hooft-scheel/behalve op de krupen/daer sy een lock houden/ op dat daer mede Machmet haer soude in den Hemel halen/O blinde dwalinge!

Waar klee-
dinge ende
and e. m.
merci.

De kledinghe vande Vrouwen ende Mannen zijn schier ghemaeckt op een manier/van Cattoen/ Linnen/Goude/ende Zyde Lakenen/ peder naer syn staet/ende waerdighepdt; de Rocken/diese Cabaya noemen/ zijn boven nauw/ende om de lendenen geslooten/welcken tot de knien hangen/dragen Broeken

Boecken/ met veel frouffen op de hiel en hangende/ en haer Doeten dzagen
 Schoenen naer deses lants wijse/ gemaeckt van Leer/ ende alle kostelijcke
 stoffen/diese op de hiel en neder treden/ op dat se die te ghemackelijcher sou-
 den konnen up treden/wanneer inde Hupfen gaen/ende op de Bloeren/die
 niet witte deechens/ ofte Capjten bespreept zijn) willen sitten; op 't hooft
 dzagen groote Tulbanden/ op de Turcksche maniere/ ghemaeckt van sijn
 wit Cartoen/ook van allerlei coeluren/met zijde/ende goude dooz-woch-
 te stoffen/die sy heeten/welcken sy nimmermeer in 't groeten van den
 anderen/ ontdecken/ om den hals hebben de ghemeene Man/ende die van
 staet zijn/ in plaetse van mantel/ een Geel/ Raot/ Groen/ Wit/ ofte andere
 Coleurt kleet/dat sy Pomerijs heeten/ t welck haer dient vooz de konde/ ofte
 Riege; om den middel hebben een wel ghemaeckte Godel ofte Riem/diese
 Commerbant heeten/met Gout ende zijde dooz-wocht/over desen Comme-
 bant ofte Riem/dzagen gemeenelijck noch een kleyn wit gebouwen Godel-
 ken van sijn Linnen/ende die van vermogen zijn/ een byet kort geweer/ op
 haer sijncker zijde/tusschen den Commerbant instekende/daer van het hecht/
 ende de scheede gemaeckt is van Gout/ende sommige met gesteeften ver-
 siert;dese gheweeren noemen sy Girda ofte Caerarren, de Vrouwen vertieren
 haer met veel Juweelen/so van Goyhangfels/Arm/ende Doet Ringen/van
 goud ofte silber vergult/nadat peders staet vermacht.

De Hupfen van de Grooten/ zijn rupmende groot/ met veel Camers ende
 salen/haer dacken zijn plat/also dat sy daer 's avonts op gaen/om lucht te
 rapen/op haer plaetfen/ende Chupnen hebben sy water rancken/om de hit-
 ten af te heeren:hare mueren alleenlijck met aerde/ ofte klap/sonder kalck
 opgemaecte zijnde/ballen licht/ende konnen niet lange duren/dese mueren
 met kalck gemetselt/ende met tras van harden steen/gemengt met kalck/
 Gom ende Supcher/overstrecken met sulck een aerdigheyt/dat se glinsfelen
 als een Spiegel: Sy hebben geen hups-raet/ende wat tot de kneuken be-
 hoozt/behalven Schootels/Pannen/etc. Dat alleen in haer Vrouwen hup-
 fen/alwaer men groote menighe van Goude/ende Silbere Vaten siet:inde
 Salen van de Mans/ in sonderhepdt daer sy by malkanderen te samen sit-
 ten/zijn een groote menighe van Persiaensche Capjten gelepdt/op welc-
 ken sy sitten/als haer Volck/ende anderen oozlof geven/om haer te begroe-
 ten/desen groet hieten sy Salam. en geschiet met buyginge van het lichaem/
 ende de rechter hant op 't hooft te legghen/welcken sy van onderen oppa-
 len/daer mede te kennen gevende/dat de ghene/ wien sy dese eere bewijfen/
 macht over haer te gebieden heeft/die van gelijcken staet zijn/groeten mal-
 kanderen/met het lichaem buygende/sommige watten malkanderen by den
 Waert/seggende Grab-anemoas, dat is ich wensche u de gebeden van de ar-
 men/ende dierghelijcke meer toeghelaten zijnde;sitten op een sekere oedere/
 aen beyde de zijden/peder naer zijn waerdigheyt: in haer samen-spreken
 gebuycken sy groote zeedigheyt (ghy soudt segghen dat se Meester van de
 manieren waren) sy roepen/ nochte woelen met de handen niet/ hebben sy
 pet nootfakelijck te seggen/dat se van anderen niet willen gehoozt hebben/
 soo doen sy haer Supert vooz de mont/op dat sy geen asem van den anderen
 scheppen souden:hare antwoort vercregen hebbende/op 't gene sy versoe-
 ken/soo gaen sy wegh/behalven de bekende Vrienden/die so langhe blieden/
 tot de Heer van 't hups opstaet/ ofte wegh gaet om te eten.

Sijn ober-
machtigh
machtigh
en verqui-
stende.

De overmatige verguistinge/soo in Maeltijden/Feeften/Cleederen/als in alle andere dertelheben) van de Grooten/ te vertellen / soude swaer vallen/ dewijle sy alleen hier na trachten / dat terwijle het haer gheoorloft is/ haer lust te mogen boeten/ sy sullen geen dinck naer laten/ dat tot cieraet/ in vleeschelijche lusten dienen kunnen: in haer Maeltijden sitten op Caphten/ welcken op de aerde ghespreyt zijn / peder wordet van den Hof-meester sijn poztie voozghesteit/ 't welck lecker met veel Botter/en wepung Specerijen toebereypt is: sy en gebuycken geen Pant-doecken, noch raacken de Spijse niet aen met de vingeren/ende achten 't vooz groote oneer/ de vingheren te licken.

Ramen en
schoep
schoep van
haer ooz-
naemste
Diena: en

Sy hebben een grooten hoop van Dienst-knechten/want daer en is niemant/ die maer een wepnigh machtigh is/ ofte hy onderhouder veele/ naer sijn conditie ende staet mede bynght: desen weten peder / soo binnen als buytens Hups/ wat haer werck is / ende houden dese maniere soo stricht/ datse onbehooflich achten een hant aen ander werck te stecken/dese Dienaers ghelijck sy in namen/ alsoo zijn sy oock in Ampten ondericheyden: Selvidaers dragen alleen sozge vooz de Paerden/de Belluwaen vooz de Carren/ende Ossen/diese trecken; de Fraily, vooz de Centen/ende Caphten/die/ soo wel op den Wegh/ als in de Hupsen ghebuyckelt worden: de Verriewanij vooz de Cameelen/ende Mahouts vooz de Olyphanten: Santeles zijn loopers desen hebben een Blupm op 't Hoofst / en twee Bellen vooz haer Bozst hangen/op wiens geluyt sy weten te loopen/ ende repen alle dagen wel 25 ofte 30 Cos; de andere Dienaers van de Grooten / hier te verhalen / soude te verdrietigh vallen. Sy winnen wepnigh ter Maent/ want het hoogste is dyp/ bier/ ofte vyf Kopien, dan 't verhal van sommigen is groot/ want hoopen qualijck niet tot haer Meesters ghebuyck / ofte sy begeeren pers van de Verkoopers te hebben/ 't welke sy Tektury heeten/ ende geschiet dit met weten van de Meesters/ die ebenwel niet kunnen verstaen/ dat sy het daerom te dierder hoopen moeten.

Dese Tektury is een toe-gift/ ofte afkortinghe van het ghekoft/ volgens de eyghenschap van welke Waren/ ofte het bespreck met de Verkoopers al boozen gemaecht.

Hare groot
te macht
an haer
Dyouten
hupsen.

Hare meeste pompeusighepdt bestaet in haer Drouwen-Hups / want sy trouwendickwijlen dyp ofte bier Drouwen/ dewelcke peder in 't besonder met hare Slabinnen ende Dienst-maegden (die in groote getalle zijn/ naer de Rijckdomende waerdigheyt van de Persoon) woonen; alle Maenden krijgense van hare Mannen/ een sekere somme gelts tot onderhout als mede Hupsraet/ Cleedinge/ Juweelen/etc. naer dat sy vermogen/ ende deselve wel besint hebben.

Die haer
mannen
om seerf
trachten
te bega-

De Man naer dat hem lust/komt dan by dese / dan by een ander / peder tracht hem op 't meeste treffelijck ende minnelijck te onthalen/ met welriekende Olye te bestrijcken/ deelderley Confituren vooz te stellen/ ende alderhande caressen aen te doen; de Dienstvaeghden / ofte Slabinnen soeken op 't hoogste haren Heer te believen/ eenighe wapen met een waver de bliessen af/ andere bijben hem sijn handen ende voeten/sommige singen/dansen ende spelen op Instrumenten/de Drouw sit nevens de Man met groote zedigheyt/op alle sijn wincken acht slaende / hem niet anders als Heere noemende; ende op dat sy hem tot wellusten verwecken souden/ setten hem als

(gelijck boden gefeyt is) alderley Leckeripen/ ofte Fruyten booz/ bysonder eenige Conferben van Anber/ Bout/ Paerlen/ en Amphion ghemaect/ by byengen oock Wijn booz den dach/ en tracteren hem so lange dat hy slaep/ ofte met haer te Bedde gaet/ 't gebeurt oock dickwijls/ dat de Man op een bande Slabinnen syn oog slaende/ de Vrouw veracht hebbende/ by haer gaet slapen/ welck ongeluck / alhoewel het de Vrouw wepnich/ soo langhe als de Man daer by is/ so weet sy datter gelegener tijt wel te weecken.

Weder vande Vrouwen worden eenige besnedenen vande Mannen ghegeven/ tot wachters / hoe wel dat sy dickmaels de Wolf het Scharp bevelen/ so groot is de oneerbachtheit / ende ongetrouwicheydt van dese Vrouwen/ waer booz het geschiet dat de Vrouwen dese gelubden/ ofte nachy alsoo seer coesteren/ als haer eygen Mans: dit is de ghebrypckste / ende gheueenste maniere onder haer/ die enigins van vermogen zyn: het geene wy vande schaght-loofheyt / ende dertelicheydt van de Vrouwen geseydt hebben/ moet niet verstaen worden/ als of hier geen eerlycke Vrouwen en waren/ doch dese sijn so wepnich/ dat de anderen haer veroufferen.

Het gemeene Volck in dese Landen / heeft een ellendighe conditie/ want de Ambachts Luyden (die hier veel zyn) worden seldom tot hoogher staet berheben/ want sy leeren gemeenlycken haer kinderen dat eygen Handwerck/ dat sy selber doen, oock en gaet het hier niet / gelijck by ons/ dat een werck van een Man wert afgedaen / maer van veelen; sy winnen alle dagen seer wepnich/ te weten vyf/ ofte ses Tacken, dat is vier/ ofte vyf stuyvers naer onse reekeninghe/ waer mede sy haer hungerigen buick vollen/ met een spys die se Kuiserye noemen / 't welcke is toegemaect van gemale Boontjens/ ende een wepnich Wijn/ die t'samen gemengt zijnde/ settent niet water op 't vuer/ ende laten so lange koocken / tot dat het koozen alle het water naer hem getrocken heeft/ dese kost met wepnigh Booter over gooten/ eten sy gemeenlycke s' avonts / over dach eten sy deeltijds doorch Coozn: Hare Hupfen sijn laech/ ende meest van slich / ofte zooden/ met stroo doornengt/ gebouwt/ overdeekt met een soorte van roode Dampen/ by naer de Nederlandsche ghelijck: sy hebben wepnigh Hupstaedt / alkenelycke eenige Werde/ ende Coopere Daken / twee koozen ofte Cadels, een booz de Man/ ende een booz de Vrouw/ want Man/ en Vrouw op een Bed-stede te slapen / hier gheen manier en is; de Mannen/ wanneer sy lust tot de Vrouwen hebben / roepen die by haer: sy hebben gheen groote becrfels / maer heel licht/ ende dun goetjen; dewelcken / ghelijck by ghemackelijck sijn inde heete tijdt/ alsoo helpen se de arme Luyden wepnigh/ wanneer het cout is: dan om de koude te ghemoet te comen / koocken sy byeren booz hare hupfen van hoe front/ dat een groote stanck/ ende vuple roock inde Doopen/ ende Steden maect: bestrijcken mede de wanden van haer hupfen/ met dese hoe mist / 't welcke sy vertrouwen de lupsen/ ende ongedierte te verdriven; sy en hebben geen wetenschap / ofte ghebrypck van hier binnen haer hupfen te maecten.

De Coopluyden hebben beter conditie: behalven wanneer sy eenighe schatten gewonnen hebben/ want de selven in stilte te besitten gedwongen werden; want ander sint sijn aenbringers onderwoop/ die met waerheyt/ ofte lengenen dese arme menschen by de grootte so wete te bedijle/ dat sy als sy onsiens werde upt geparst/ ofte loopen pynckel van haer leden in 't grots

Ellendighe
conditie
des ghe-
meene
volcks.

Hare spys

Hupfen.

En Hupf-
tack.

Der Coop-
luyden
dure.

van

van wat conditie sy zijn/so wel de genaemde grooten/als mindere Personen/en zijn niet langer van hare rijkdommen/staten/ende ampten verheert/als hunne meerdere quaetwilligheden toe laet/dewelcke nimmermeer opgeponchte gelegentheden ontbeken/om haer luyden van alle middelen ende ampten te ontblooten/ende met Vrouwen ende kinderen (so men gemeenlych seght) op den dijk te setten.

Het xxxv. Capittel.

Vande verscheiden aert,ende Naturelle der Mooren,ende Mahumatisten.

De Mooren in dyp geslachten onderschept den.

De naturellen/ende conditien van de Mooren/ zijn niet alleens/want alhoe welse al t'samen Mahumatisten zijn van gheloof/ende Godsdienst/so wordense nochtans in dyp Capitale Secten/ ofte Natien onderschepten: als namentlych Pattannen, Mogolen ende Hindustanders. Van zynber noch diversche klepne Catten, waer van de voornaemste met de namen van Sayedr, Seogh, ende Leet, betekent worden: peber van haer hebbende diversche conditien/ naturellen/ superstition ende ceremonien/ 't welck bysonder principaellych te verhalen/te langh ende verduytigh valt: In 't generael zijn de Mooren een hoovaerdige/vermeetele/ende superbe Natie/waer onder de Pattannen boven anderen in kleedinge/ende onneganck uptmunten/alsoo sy haer laten doozstaen / dat niemandt in onbertsaeghepdt / kloekhepdt ende manhaftighepdt ten Oozloghe haer te boven gaet / ghelyck oock van d'andere Natien verhalben gebreeft ende grootelick ontsien zijn: Dese Pattannen, sullen haer om geringhe oozsaecke in 't ghebecht ende verthul stellen / ende haer niet lichtelick overwonnen gheben / waer dooz van geen gheslachte bemint worden/ghelyck mede behoorden/ niemant in achtighe nemen/meenende een peggelyck haer te ontsien/en dat niemant/als haer/eenige eere/ofste waardighept toe komt.

Mogolen minne sijn van staet.

De Mogolen worden geestmeert dooz de beste/ beleefste/ende gheschickste in allen haren onneganck en conversatie/want zijn seer liefstallig/ meedoogent/ende goet aerdigh/waeromme dooz 't gheheele lant in den meesten aensien ende respect gehouden werden.

Hindustanders seer en gierig.

De Hindustanders (dat zijn de ingheboornen van Guferatte, alsoewel van Religie Mahumatisten) zijn straffer ende gieriger van de Mogolen, ende mede so veel niet geacht/ oock is by haer doozgack sodanig vernuft niet als wel by de Pattannen, en Mogolen: dese worden lichtelick van de 2 andere Natien onderschepten/dooz dien gemeenlych swarter van lichaem zijn.

Blotus sterck ende stoutmoedig.

Onder mahumatisten zijn naest de Pattannen, de blotus van groote sterckte/ende kloekmoedighept/dese bewoonen de Provincie van Hja-kan, dicht by Perlen; generen haer met veel Cameelen/ende last dragende Deer/ van 't eene lant na 't ander te reysen; dese hare getrouwighept is so groot / dat sy veel liever haer leven sullen verliesen/dan toe laten dat in 't reysen met de Cassillas, vande Dieben ende Struyck-roovers hare Weesten ofte Coopmanschappen daer op gheladen/sullen beschadigt worden.

Hindouts een heersers gheslachte.

De Hindouts, de welcke het doozder quartier van Asmeer, ende de plaetsen die na Multan strecken/bewoonen/ zijn Heptenen / maer hebben andere insettinghen als de Benjanen, ende andere Secten / want sy bidden naecht/ende nuttighen (behalven van een Os/ofte Roe-Beest) vleesch ende visch/eten

eten in een ront perck/ alwaer sy niemant laten in comen; hare Vrouwen ^{Seer fupersticius} verciereu sy met Gout/hare Armen met vbooze Armringen/t welck sy insonderlyck eerlyck achten; dese Natien syn in't geheele lant van Gularatta seer versprept/ende worden tot besettinge van Steden/en Fortressen meest gebuyckht/als wesen de een stoutmoedigh/ende onberfsaecht volck/en seer goede Soldaet/ sulcx dat de Kaspouten, ende Parcannen (daer wy hier voozen ^{Ende goet de Soldaten.} van gesproochen hebben/niet behoeven te wijcken.

De Kaspouten die langen tyt te voozen Indien bewoont hebben/syn Heydenen (van wiens geloof/en Godts-dienst/ hier voozen in't beschryben van de Benjaensche Secte van samaraet geschreven is) seer vermaert dooz haer strupck rooben/ dermidt's de reysende lieden sonder onderschept af setten/ende so tegen weer bieden/wyedelijcken omvanghen: Hare Wapenen sijn Piecken/Swaerden/ende Schilden/ghemaeckt op de manier van een bykoff/also dat hare Camelen daer mede upt dincchen/en haer Paerden daer upt voeren/sy hebben stercke/en radde Paerden / dewelcken sy onbeslagen van jongs op bereyden/het is een strit-haer volck / ende bequaem tot den Oorloch/ daer de anderen Heydensche Natien sijn cleyn hartig / en seer bevreest/voerende haer Wapen inde tonghe / meer houdende van hyben/als van verchten; sulcx dat den voozleden Coning Jangier een schimp-mooydt placht te gebuycken: Wat een Portugees beter was als dry Mooren, en een Hollander, ofte Engels-man beter dan twee Portugeesen.

Het xxxvj. Capittel.

Vande Heydenen, ende haren Godts-dienst.

De Heydenen/die het Coninckryck van Golkonda bewoonen / en dooz ^{Indien} geheel Indien versprept sijn/worden ghenaemt Jentiven, seer eenbondig in hare Religie/welcke haer Priesters ^{seer inbondich in hare Religie.} Brames syn leeren/die geen andere reden van hare Godts-dienst connen geven/van dat sy die van haer Ouders ontfangen hebben/ wiens Weten en gheboden also blindelijcke naer volgen: sy gelooven datter van outs maer een Godt geweest is / dewelcke daer naer/vande Menschen/ eenige halve Goden/die dooz haer leven/ ofte wonderteechenen vermaert waren/ in syn geselschap genomen heeft: Dese bouwen sy Tempels/so't peber gelieft/leeren die op hare wijsse/sy gelooven ^{gelooven de ontfelichheyt der zielen.} de ontfelichheyt der zielen/en de verhuysinge in andere lichamen/maer over seer superstitieus sijn/van Beestente slachten/schouwen ooc het rooben/en moorden/maer tot liegen/en bedriegen sijn/ghelyck andere Indische Natien/seer genegen/sy mogen wel veel Vrouwen trouwen/maer ten is onder haer niet seer ghebuyckelijcke/ ten waer de eerste Vrouw onvrychtbaer sy/het overspel straffen sy inde Vrouwen/maer haer reys is by haer genechsaem gemeen/want sy stellen hier toe een secker gestachte/die Bagawar ^{Bagawar} ghenaemt worden/die hare lichaem een peber sonder schaynte / ofte vyese gemeen maken.

Het xxxvij. Capittel.

Van verscheide gelegentheden in't lant van Gularatta ende Indoloon.

In de landen van Gularatta ende Indoloon sijn geen verberghen/inde landen men den reysende Man geeft dat hy van nooden heeft; alleenlyck inde

In Casaba ende Noosla. 1
Sijn geen Herberg.
 inde Steden ende sommige Dorpen eenige onbewoonde Hupfen/die sy Saray noemen/dese Sarays, worden van eenige machtige luyden / uyt een goeden pber/ende om een gedachte misse naer te laten/gebouwt/ vooz de vreedeligen ende Kopers/ die daer inne logeeren/maer het is van nooden dat men Bedde/Locken/ende andere dingen/hier toe dienstig/met hem voert/de welcken sy daer ghehupcken/gelyck oock Tenten/die men op den Weg op staet/daer sulcke Hupfen niet gebonden worden.

Kepfen op Paerden/ Muplen/ ende Cameelen.
 Het Volck wert op Paerden/Muplen/ende Cameelen geboert/so wel de Mannen als de Vrouwen/ofte altemet op Karren/daer der maer twee of dyp op sitten/die van Ossen voozt ghetrocken worden/op de manier als de Paerden/ende mannen haer van jongs aen soo seer tot desen arbeijt/dat sy der wel 10 ofte 12 Mylen p een dagh mede loopen/dese Karren zijn boven met Laecken/ofte Fluweel bekleet/ten ware wanneer sy Vrouwen voeren/dan worden se rondomme beslooten / op dat men die daer binnen zijn / niet sien souden.

Doch de grootste gehupcken Olpphanten en Ballancquins.
 De Ruycken ende grooten gehupcken Olpphanten/ ofte Ballancquins/ die op de maniere van Rosbaren bpde onse / van Arbeiders op de schouderen gedragen worden, Dese Olpphanten worden met schoone kleeden verciert/ende met groote sozge opgequeecht/sulcx dat haer eten daegs 2. of 3. gulden te staen komt: sy hebben groot vermaech in 't Dlieghen ende Jagen/hare jacht-honden behalven dat se klepnder zijn/ zijn de onsen niet ongelijck: Sy maken oock Luypaerden ende Epgheren tam / om mede te jagen/derwelcken met een spjongh het Wilt verrasschen: De Vogels die hier in de Hebieren en Morassige plaetsen onthouden/vangen sy met een wonder subtylheyte/want nemen een Vogel van die soot/die sy voozghenomen hebben te vangen/ende ontwijden hem/ende pullen die dan weder op/alsoo dat het een Vogel schijnt / gaen dan in 't water bedeckt / tot dat sy komen onder de hoop van de Vogels / die sy van onder 't water bp de beenen trecken ende alsoo vangen.

Haer dierghelichhe offening.
 Daer zijn oock goede Boogh-schieters/sy maken hare Boogen seer aerdigh van Buffels-hoorn/ende de pylen van licht riet/met welcken sy oock Vogels inde lucht/ende 't Wilt inde loop konnen schieten: te hups hebben groot vermaech in 't Schaech-spel: hebben oock het Croef-spel/maer heel bereschepden van het onse:sy oeffenen haer oock in 't woxtelen/ende houden heel van Besweorders/ en die haer op d'Astronomia/ende den loop des hemels verstaen: want dey Coninck/ende generaelijck alle het gemeen volck sulck een vertrouwen op dese Sterre-rijckers stellen / dat se niet sullen bp der hant nemen/vooz ende al eer haer dat geluckigh/ ofte ongheluckigh te worden / voozsepdt is: sy zijn oock lief-hebbers van de Musyck/hebbende heel diversche Instrumenten/op de welcke sy/ ofte dooz Snaren/ ofte dooz Blasen speelen/maer de rechte Hermonia is bp haer niet.

Hebben hemisse van de schryften Aristotels ende Avicenne.
 De Mozen ende Persianen hebben eenige werken van Aristotels, inde Arabische tale overgeset die sy Apls noemen/weten oock eenige konsten van Avicenna, die te Smaranda in het gebiedt van Tamerlaen ghebozen is: Daer dichten ende schryften maken sy met groote aerdighepdt ende Eloquentie/sulcx dat geene Matien daer inne behoeven te wijcken: houden oock Chronijcke/ende beschrybinge van hare Dooden.

De gemeene tale van de Inwoonders/hoes wel geheel different/ende seer

verschapden/is wel te pronunceren/ende woꝛt op de eppen maniere geschre-
den/als by de onse te weten bande slincker hant/tot de rechter/die wat ge-
leerder zijn/gebypcken de Persiaensche ofte Arabische spꝛaech /maer dese
zijn gheheel dun onder haer ghesaeyt/dooꝛ het ghebeek van Boecken /de-
welcke sy weynigh hebben/want woꝛden alle met de hant geschreven/ also
vande loslijcke Druk-konste geen wetenschap en hebben; nochtans veel
sulcken verstant hebben/dat soo sy haer in gheleert heyt naersteijck oefen-
den/souden in alle wetenschappen veel uptrechten.

De gemecne siekten by haer / zijn den Bypck-loop ende heete Koozssen/
waer booz sy het vasten den besten raedt houden; oock de Pocken / welke
daer veel in swangh gaen/doch wert lichtelijck wegens het hette Climaet/
genesen/Daer zijn hoop-werck van Heydenische Doctoren/seer expert inde
Medicynen/dan gerne die haer inde konst vande Chirurgie verstaen: Sy
hebben menighe van Scheerders/seer gediensig om het lyf te reynighen/
dese roeren/ende verwerpen dagelijck de leden/ t welcke sy Kamasheeten/is
seer goet om het bloet te roeren/ende de lichamen die dooz arbeyp/ ofte exer-
citie ontfelt zijn/tot ruste te brengen.

Daer saken
ten.

En Mer
beginnen
Ners.

Her xxxviij. Capittel.

Van de Getyden des Iaers in Gufaratte.

In't Land van Gufaratta, ende de plaetsen aen de Indische Zee gelegen/
begint den Winter in 't eerste van Junius / ende duert tot September/
nochtans en regent het soo ghedurigh niet/ als wel in Goa; maer altemets/
voornamelijck niet den aenvangh van de nieuwe ende volle Maen/de win-
den waepen 6 Maenden Boozden/ende 6 Maenden Supden/met weynigh
veranderinge: Inde maenden van Appil/May / en het begintiel van Junia
is het geweldighe geet;welcke hette de lichamen seer schadelijck zijn/en veel
heete Koozssen/ ofte gestadighe hette/die de menschen van binnen uptieren/
vertoozaken: maer wanneer het begint te regenen/so waeyt (dooꝛ de gena-
de Gods) de wint sterck dooz/ alsoo dat sy dese onverdægelijcke hette ma-
tigt; dan dit ongebal bzengtse te weye / dat in den dzogen tyt het stof van
de aerde optreckt/ende ghelijck een Wolck doozt dzyft/dat op de menschen
vallende/groote schade ende beletsen in't reysen doet.

Van hare
tijts (ap-
sonen.

De Heydenen rekenen mede 12 maenden in 't jaer / beginnende van den
18 Maert/maer die vande Mozen-begint van den eersten/tot den thien-
den Januarius/maer den beginne van de nieuwe Maen/waer dooz dat sy der-
thien Maenden in 't Jaer hebben / deelen dagh ende nacht in acht deelen/
ende tsestigh uren booz een etmael;haer upwerck is een Copien van Co-
per/daer onder een gaetien is / setten 't selve in 't water tot dat het vol is/
ende dan kloppen op een hooper becken/soo veel slagen als het laet is/mit-
gaders de hoeveelste gedeelte van den dag/ ofte nacht.

Jaer ende
want re-
keninge
der Heyde-
nen ende
Mozen.

Inde Maenden van September ende October/wanneer de Winter ver-
loopen is/beginnen de Schepen weder toe te maken/ om jaer alle quartie-
ren te vertrecken/want/die booz dat de nieuwe mane in September gepas-
seert is / hem in zee begeeft/ ofte upt de zee / de Custen van Indien aendoet/
(vermits de groote Tempeesten/ende schrikelijcke stormwinden / die alte-
mets op den uptgang van de Winter ballen) loopen pychel van Schip en
goet te verliesen/ ghelijck de Nederlandtsche Schepen / Middelburgh ende

Wanneer
jaer sche-
pen toe-
maken.

de Duy-

de Duyve. Anno 1618 weder waren is: Inde Maenden van Februaris/ April ende May/wanneer de Rivieren droog worden/domineeren ende regereen de dieben meest / menighmael de reysende Coopluyden/ ja gheheele Voeyen ende Vlecken beroovende/ over dagh haer inde Woffebagien houdende/dwingende de naest-ghelyc gene plaetsen haer moedzucht toe te brengen: inde regen tijt geneeren haer met Zepen/ende Plaege/soe dat van de wegen wat beplijger zijn/doch evenwel niet sonder gebaert/indien men met een goet getal Soldaten niet gewapent is.

Inde Steden wort tweemaal des daegs Marcht gehouden/ den eersten een wepnigh naer Sonnen opgaanch/d' andere een wepnigh voer haeren ondergaanch, alwaer alle eetbare waren by 't ghegewichte / ende de Lijnwateren by de Hierlantsehe ellen/ verhocht worden.

Het xxxix. Capittel.

Vande Gewichte, Maten, ende Munten in *Gufaratta*.

Het gewichte van Gufaratta is eenderley/ende wort ghenaeamt Mao. dat is een hant/met welck gewichte men meegt Dooter/Drees/ Supcker/ Indigo/Salpeter/Wout/Sout/etc. ende allerhande weeghbare Waren/peder Mao weeght 40. Ceer, dat maecht 30. Hollandts/een Ceer weeght 18 Pepsen (dat Kooper gelt is/ gelijck by ons Voertjens) ende maecht 2 pont tropse gewicht.

In 't meeten gebuycken sy tweederley ellen/waer van 19. bande grootten/maecken onghewaer 23. ellen Hollandts; de klepne ellen zijn maer een dupm bheet bande onsen berichelende.

De Munte van 't landt is tweederley/als mamodij's ende Ropien; de mamodij's worden in Suratta geslagen van quaet silver/doende na onse rekening ontrent 10. stuivers; dese zijn alleen gangbaer in Broichia, Cambaya, Brodera; ende gemelte Gufaratta; voorts in Amadabar, ende geheel Gufaratta, gaen de Ropias Chagamy, zijnde van goede alope/ende doen 24 stuivers Hollandts; Voer papement gebuycken Peylen. waer van 25 ofte 26 een mamodye, ende 53 ofte 54 een Ropia (dat is 24 stuivers Hollandts) maecken; de Pepsen zijn Kooper gelt/gelijck by ons de Voertjens ende Dupten/ doch swaerder van ghewicht/doende naer de ghemeene reekinghe / ongeveer 10. Penninghen; noch gaen hier Amandelen, waer van de 36 een Koopere Pepsa maken; van ghelijcken een slach van Hoortjens/Kaurijs ghenaeamt/die men aen strant hint/doende de 80 stuicks/een ghelycke Pepsa; de Spaensche Realen / ende Rijerdaelers gelden ordinaerlijck in suratta byf / en de Leuwendaelers 4 Mandedij's/dat zijn 53. ende 42. stuivers Hollandts; Nu isser noch een Munte / dat uyt Persien veel ghebrucht wert/ ghenaeamt Lartjins/zijnde lanchwerpig/seer goet sijn silver/sonder eenig alope/ dese doen 16 stuivers Hollandts/ ofte naer dat de Wissel gaet/gelijck 't oock is met alle ander gelden: Wile het Gout ende Silber gemunt/ ofte onghemunt/dat van andere Lantschappen wort ghebrucht/wort gesmolten/ende tot gelt geslagen/ op het welcken eenige Persiaensche letteren staen/inhoudende de Naem/ende waerbighepdt van den Coninck/want ghebruycken in dese landen suyper Gout/ende sijn Silber: Hebben noch een goude munte Mooren, ofte Xeraphins genaemt/doende peder 12. Ropias/doch zijn wepnigh in 't gebuyck/ worden

wozden bande grooten meest by haer schatten bewaert/ende op geslooten:
 daer sijn andere goude munten/ghenaemt Venetiaenders, ofte Ducaten/co-
 mende van Venetien, ofte Turckijen, doende gemeenlijke 8½ tot 9. Mamoe-
 dijs Suras gelt; want 't is te weten/dat het gelt niet altyt eenen gesetten
 prijs hout/maer dickwils op/ende af slaet/na dat de wissel gaet/daer mede
 veel Benjanen haren handel bybven/ ende oock meenichte met weten te win-
 nen/met de wisselinghe van dien; coopende het Silber / ende Goudt met den
 aencomste vande Nederlantsehe en Engelsche Scheepen upt Europa, en de
 Mooysehe vaertuygen/ upt Aden, ende Persien, wanneer die op haer laechste
 prijsen sijn/en daer naer verhoogen se den wissel/ alsmen 't gelt naer andere
 plaetsen binnen slants ghelegghen/ op voert wil: Daer is een groote vals-
 cheyt inde munte ghelegghen / waerom op veel hoecken vande voornaemste
 Straten en Marckten sittten Benjaensche Wisselaers/ die men heet Paraffes,
 dese besien het gelt om cleyn prijsijt / ende sijn daer so courect op dat sp 't al
 tellende weten te onderscheyden/dat valsch is/ waeromme niemant derst
 gelt ontfangen/ sonder dese Paraffes te vertoonen/die haer verobligheren/soo
 daer perske coyt/ ofte valsch onder gebonden wort/naer dat sp dat gheltelt
 hebben/het selve goede te doen/ende betalen/doch selben gebeurt het datter
 gebreck/ ofte salicant aen gebonden is.

Geed-
 neerde
 Wisselaers
 die het
 gelt onder
 scheyden.

Op reekenen met Lacquen, welc doen hondert dupsent; een Cron, ofte Cor-
 roa doet 100 Lacquen, ende een Afeh, doet 10 Carroa: Int silber geldt doet een
 Theyl (vande welcken 20 een pont troys gewichte upt byngen) 11, 12, ende
 13. Ropias Courant/ende 11½ Massa maechen een Theyl: thien Theyl Silbers/
 maechen een Theyl Gouts/ gelijck by ons waer ghenomen is: het Cooper
 geldt/ dat reekenen sp by Lacquen, van't welke 12 ofte 13. een mamoe-
 dy, ende 26 ofte 27. een Ropia doen: Het Cooper / ende Metael dat hier in ghe-
 bracht wort / mach op den hals niet wederom upt gheboort werden:
 maer den tijdt bereyft / dat wy van de bysondere Waeren / van dit landt
 sprecken.

Dere Ma-
 neere van
 Reekenen.

Het xl. Capittel.

Beschrijvinge vande voornaemste Waren van Gufaratta.

De besonderste waren van dit landt/ sijn voort eerst Catoenen/ en Ijwa-
 ten / die daer van gemaeckt werden/ zijnde verscheyden / en in groe-
 te overvloet: vande welke de sonnige soo sijn sijn / dat se alle Europische
 Ijwaten overtreffen/ ofte ten minsten gelijck schijnen / peder heeft sijn be-
 sondere naem/ ofte van wegen hare coleuren/ ofte van haer sijnte de princi-
 paelste namen sijn desen Gamguis, Bistas, Chelas, Affamamis, Madasoe, Beronis,
 Jricandias, Chirtes, Langans, Tosochillen, Doria; dat sijn gelijck Canesaffen om
 Zeplen/ende anderen/ om saken van te maken/ende noch andere soorten/te
 lange om peder besonder te verhalen: Van zijde stoffen/ Coutoms met dibe-
 sche coleuren van strepen/ Allegias, half zijde/ende gaaren/met dibe-
 sche coleuren van streep/ Atlas, Tafia, Petola, Tulbanden, Commerbanden, Ornys, van
 Gout/ende Zijde/ die de Vrouwen draghen in plaets van sluyers / om het
 aengesichte te bedecken: ende eenige Goude Laeckenen; sp maken oock veel
 Capijten/ die men noemt Alracifas, maer sijn so goet niet/ als die van Persien
 comen: een andere soorte van slechte Capijten / die men noemt Chitenga, sijn

Namen
 vande Gu-
 farattische
 Ijwaten.
 En andere
 Waren.

by naer als de ghestrepte Laecken die uyt Schotlant komen / dienende om over kisten ende koffers te legghen; Oock Deeckens tot Beddens / die men noemt Goedrijs, ofte Nalys seer net ende fraey ghestickt / met zyde / ende oock van Catoen / van alle Derwen / ende stichfels; Paviljoenen van veelderleij coleuren; Perlintos (t welc de Mozen Neuhaer heeten) dat zyn bintfels / ofte banden daer men de Bedsteden mede bint / ende toerygt / om 't bedt op te legghen; Alderhande Indiaensche Bedsteden ofte Caech, Stroelen / ende andere diergelycke sneusteryen / seer fraey ghewoicht / ende overdeekt / ofte bekleet met Lach van alle coleuren, oock lustigge Cirkack-Bozden / ende schijven van pboozen been / ende schilden van Schilt-padden ghewoicht / ende ingelept / seer Meesterlyck ende konstig / veel fraepe Signetten / Ringen / ende andere curieuusheyt / van pbooz ende Zee-paerts tanden / oock van Alambaer / ofte Bernsteen; heeft oock Achaet-steen / en een soorte van Berg-Chrystal / waer van sp in Cambaya veel Gynck-koppen / Smijgerten / Knoppen / Paternosters / ketens / ende ander dupsent fraepe dingen van maken.

De platten Indigo in Nederlant wel bekend / waft twee nighen bupten Amadabat (de hooft-stadt van Gularatta) in een Doop Chirches waer van sp de naem voert, het kruipt waer van de Indigo gemacht wozt / is niet veel verscheelende van de geele Peen / van weynig koster / en bitter, hebbende klepne houte tackjens / gelijc de bzaemen wassende / by goede jaren wel een mans lengte hoogh / haer bloepssem is gelijc die van Distelen / ende 't saet gelijc Gheer hop / ofte Froenum Cracum, wozt gesaep in de maent Junij / en wederom gesneden in de maent November ende December.

Den Indigo Chirches eens gesaep zynde / duert dyp jaren; de eerste wozt ontrent een voet vande Werde afgesneden / ende de bladeren vande tacken afgeschepden / die een dag inde Son te droogen leggen / gedroogt wesende / worden 4 ofte 5 dagen geleght in ronde steene Tancken, ofte kuypen / (daer toe gemaakt) met schoon water / ontrent een mans lengte diep bedeckt / roerende dat somtijts om / op dat het water de kracht en coleur van het kruipt na hem trecken soude / latende dan het water / daer de kracht van den Aml in is / in een ander Tancke, of kuyp (welcke daer dicht by staet) loopen / en eē geheele nacht in staen sincken / blyvende de dicht / ofte substantie van den Indigo op de gront legghē; daer uyt gehaelt / dooz ylle doeckē geclens / en dunachtig op schoone plaetsen inde Son te droogge gelept wozt; dit is dan supber Indigo / wanneer door de Boeren / om 't gewicht te vermeerderē / niet een specie van aerde (van derwe de genaemde Indigo seer gelijc) ofte om in het water te lichter te drijvē / met olpe niet verbaist / ofte vernemngt wozt; het tweede jaer waft de Indigo wederom aen de afgesneden strupckē / die op 't velt blyvē staen / die so goet / ofte beter valt / dan den Gijnzey (dat is wilden Indigo) waer so zaet van den Indigo begaeren / om wederom te zaen / moeten de tweede reyse de strupcken eerst op het velt laten verdrooggen / en dan afsnijden / om het zaet te vergaderen; Den Indigo van het laetste gewas / wozt van de Juwoonderen veel gebuyckht tot verwen van lijwaten / also van geē uytlantche Coopluyde gekost of begeert wozt, de vooznaemste ken-tekenen zyn / haer droogte / lichtigheyt / en dat sp op het water drijft / dat speen hooge violle coleur heeft / en by so verre op brandende koolen gelept wozt / een violetten roock geeft / en weynig afsche maecht, het lant daer den Aml gesaep wozt / moet na het derde gewas / een jaer stil leggen / of met

Indigo
hoe die
waft.

Op de
vanden
Indigo.

petſ anders beplant worden/eerſe wederom Indigo daer op mogen zapē.

Salpeter komt hier van Almar; een Provintie ontrent 60 mylen van Agra Van den Salpeter.
gelegen/en wordt gemaecht vande velden die langen tyt angebout gelegen hebben/upt ſwarte/ vaelē/ en witachtige aerde; maer die van ſwarte aerde gemaecht iſ/woyt dooz de beſte/eu ſubſtantieuſte gheoozdeelt; de Salpeter woyt gemaecht op deſe maniere/ſp grabeen put tamelijck groot/gelijck eē ſout put/en vullen die met Salpeterachtige materie/met veel waters dooz een goote daer in byngende; en maken dat dooz veel arbepts met haer voeten weech/tot dat het iſ gelijck byp; wanneer dat het water alle de Salpeterachtige materie upt de klap/ofte aerde tot hem getrocken heeft/ſo nēmē ſp het weke/en doen dat in een aerde pot/ die nauwer ende klepnder iſ/alſ de eerſte/op dat wederom ſoude dick worden/ daer na koochen ſp het in een pſere van ſchupmende de vuyligheyt van het ſupber af/en ſo gietent in aerde vaten/en alſſer noch petſ van de vuyligheyt overghebleven iſ dat hem op de gront van de potten geſet heeft/ende dick begint te worden/ſo halen ſp 't allenskens upt/en leggent inde Don/ omhart ende dzoog te wozen.

Borax, het welcke de ſilverſmits beſigen/om 't gout ende ſilver te ſupber Van den Borax.
ren/balt in't gebergte van Purbet, een ſchoone Provintie/ſtaende onder Razia Biberom. ſich ſtreckende tot aen de grenſen van Cartariē; daer balt oock Muſcus/Spica/Pardi/Quicſilver/ krooper/ en een ſpecie van berwe/ daer mede ſchoone Cartarije couleur konnen maken/het welcke ſp Mi-zel heeten: den Borax woyt ghebonden in een water/ghenaemt Jankenckhaer, loopende dooz het gebergte van Purbet, komende in een engh water/dat dooz 't midden van 't laut heenen loopt/dat ſp Maleroor benamen; op de gront van dit water/waſt den Borax, eben gelijck den Cozael/ ſoo dat de Guſaratten haer den naem van het water Jankenckhaer geben; den Bozax alſoo upt ghehaelt zynde/woyt in blaſen van ſchapeſ-vellen gemaecht/bewaert/ende niet olie gebult/op dat te beter ſoude dueren.

Den Hingh, die de Doctoren en Apotecariſen in Entropa/ Aſia Feodita noemen/balt in Perſien/ende in een Provintie in Indien/ Utrad, ende deſe iſ de ſupberſte/ende woyt dooz een treſſelijcke Coopmanſchap dooz geheel Indostan geboert; de plant die deſen Hingh ofte Aſia Feodita dooyt byngt/iſ twee- Van den Hingh/ ofte re Aſia Feodita.
derlep/d' eenē iſ een hoog geboomte/ofte een ſtrupck met klepne blaetjens/ de Wijnrupt niet ongelijck; de andere gelijck Radijſ/byngt groot en klepne ſteelen dooyt/haer loof niet veel verſcheelende vande Wpgheboom; deſe plant waſt gaern in bergachtige ende ſteple plaetſen; ſp woyt gepluكت in de herſt/want in 't uytgaen vande Somer begint de Som daer upt te loopen; de Benjanen van Guſaratten gebuyckte die Gomme in alle haer ſpſe/meenende geen koſt ofte ſauſe volmaecht te zyn/ ſonder de ſelbige; ſmeeren oock alle haer dzinckvaten daer mede/ende zynder ſoo toeghewent/dat den ſtercken reuck/daer de andere Patien een walgh van hebben/ſoet ende aengenaem achten.

Amphion ofte Aſſien, in't Latijn Opium, komt upt Aden ende Cayro in Egipten/maer het meeſte deel dat hier te lande gebuyckt woyt/van Gualcor, een Provintie van Induſtan; woyt ghemaecht van opghesnede bollen/ende iſ de Gomme daer upt; daer de natien van Aſien een groote treck toe hebben/de minder-jarige en gemeene luden/gebuycken in plaetſ van deſen Amphion de bollen opgeſooden/ende om dat deſe bollen by haer Puſt ghenaemt wo- Van den Amſion of Opium.

den so noemen sp de geenen/die dese gecoocht eten Puftij; gheschick de rijken/
die de Ambion eten Affomy: De Perlianen schryben haer selven het eerste ghe-
brypck daer van toe/ende dat vande booznaemsten van't Lant/dewelcken
dooz groote zorgē niet connende slapen/ daer toe het seer dienstig is; 't welc
't gemene Volck/ende vervolgens de naest ghelegghen Landen/allenskens
hebben naer gebolcht/also dat daer weynich syer / die het niet en gebryp-
cken; sp eten dagelijcx een Erte groot / niet so seer om den slaep daer dooz te
voeden/als om het gemoet te strecken / nuttigent insonderhept ten Oorlo-
ge/ofte op verre reysen, Als de Caffis met Brieven / ende boodtschappen
van d'eene plaets op de andere ober Lant te bestellen gaen / meenen dat sp
daer dooz gehardt worden / ende niet ghevoelen eenige arbeyt/ofte onghes-
mack; maer ghebrypckent aldermeest om de onkupshept te voeden / want
't maect een Persoon sijn zaet lanch op hout/en verlangsaem comt/twelc-
ke de Indische Vrouwen gaerne hebben/om met den Man gheschicklyc haer
natuer te volbzengen; doch sietmen dat de geenen/ die het Opium dagelijcx
gebrypcken/ dom/ende slaperig worden/ende wanchelbaer in woorden/en
wercken / so dat niet haer qualijcke te handelen is; 't exempel hebben wy
gesien aen den Gurratsen Gouverneur mirmosa, en andere groote Heeren/
die gedurende onse residentie in Saratte ghekent heb/die daer aen so gewent
waren/dat wanneer sp daer van op hielden / soudē ghestorven hebben; het
is een doodelijck vergift/ten sp dat men het matelijcke / ende boozsichtigh
gebrypcken/daromme die het nuttighen / begint allenskens te cten/tot
dat sp het in gewoonte hebben /ende soo het geschiet/dat hen vier/ofte vyf
dagen daer van onthouden/vallen in een doodelijcke siechte / van gelijcke/
die het noyt gegeten hebben/sullen daer van sterben by aldien sp 10 ofte 12
greyn daer van eten.

Wan het
Lack ende
manier
van beey-
den.

Het Lack is eckere Gomme/comende upt diverse soorte van Boomen/
den Doozn/en Buppinen Boom niet ongelijck/ vast ontrent Amadabar; doch
meest in't Dozy sindikera, 16 C. ten Oosten van Brodera in Brampor, en op
veel plaetsen in Gularatta, wanneer het Lack rau is/ gelijck het vande Boo-
men comt/so is het doncker/ bryyn/ en rosachtich; sp stooten het Lack tot
poeder/ende suinctent/ als dan vermengen daer onder alderlep Berwen soo
sp willen/als stoot/Groen/Geel/ Swart/etc. ende maecten daer upt stoc-
kens/gelijck men in Europa vercoopen/om Brieven toe te zegelen; sp beklee-
den daer mede veel dingen/als Tafels/Boffetten/Dooshens/Stoels/Bed-
steden/ende alle andere gedraeyde hout-wercken / waer dooz het wondet
gemeen is/ende seer gesleten dooz gheheel Gularatta, desgelijcx gebrypcken sp
het Lack / om te vullen alle Silber/ ende Goudt-wercke te weten hechten
vande Messen/ende andere dingen/makense van buyten fraep van Goudt/
ofte Silber/en van binnen vol Lack/ sonder dat het pemandt soude connen
mercken/ten ware sp daer van verwitticht is.

Het ghe-
brypck.

Conijn/
Gemb v/
Mirabalanen
en d'andere.

Doozts wast hier veel Comijn/van tweederlep soorte/als witte/en swar-
te/menichte van groene Gember/die veel Conijten/die naer Persien, en an-
dere quartieren verwoert wert; oock diverse soorten van Mirabalanen/
seer geacht/ende gebrypckte vande Medecijnen; van hier comt oock groote
menichte van Supckeren/oock veelderhande Medecijnen/waer van apart
de eygen namen/en pryzen sullen verhalē; gelijc oock verschepte Gesteen-
ten/als Diamanten/Paerlen/Rubijnen/Spinellen; Granaden/Esmeraul-

ten etc. mede Albast/loodt Marmel/ Jaspis/ende andere/die de inwoonders seer schoon weten op te maken : Dus verre belangende de Coopmanschappen/ende vooznaemste waren in Gufaratta vallende.

Het xlj. Capittel.

Vruchtbaerheydt van Gufaratta.

Het Land is seer abundant van alle Lijf-tochten / als Coozen / Rijs/ Erweten/Boonen/Geerst/en alderlep Granen, desgelijcx van Booter/Olie/ Melck; van Buffelen/ Geyten/ Koepen: maken oock sommige klepne witte kaaftens/maer sijn seer sout / ende dzooch : Het Coozen wast op de eyghen manier als in Holland , behalven dat het hier witter/en grooter is: van't welcke de inwoonders schoon Boodt baken / gelijk by ons in O- vens/maer op dechfels van een pot/die over 't vper leyt: De schamele lupden/ende voozmannenlijcken de Benjanen , ofte Heydenen, baken haer Boodt Parne-koecks wijs/ende dat op koolen van koe-mist/die sp in plaetse van turf gebruycken; de Erweten/ ende Boonen sijn niet gelijk in Nederlandt, maer klepnder/en niet te min van goeder smaect ; onder dese is een soozte ghelijck de graeuwe Erweten / seer smaectelijcke/ wast dicht op de aerde/aen klepne strupckjens/wat kantachtigh; dese wort veel gebruyckt/om het Wee mede te boeden/ in plaetse van Haber/die hier te lande bekent is;mede wasschen hier veelderhande Zaeden / die by ons ghevonden worden: als Lijn-zaet/Boeckweyt/Moster-zaet/ etc. ende een cleyn Zactj/n't welcken sp 1 hul heeten: waer van de meeste Olie / hier te lande ghebruyckende/ van ghemaect word: Sp zaepen in de Maent van May / ende Junius/ ende halen haren Oest in de Maent van November/ ende December : Het Gras maepen sp tot geen Hop/ gelijk die van Europa, maer halent/en sijndent van't Welt/wanneer 't haer te passe comt.

De maniere van Land-bouwerpe is dese; de Boeren gaen by de Overste van de Dozen / die daer toe van den Coninck ende sijne subalterne Gouverneurs gestelt ziju/om het Landt upt te deelen / ende de incomste te ontfangen;ende verklaren/hoe veel/ ende hoedanich Land sp bezaepen willen: als nu het Coozn ryp geworden/en gesneden is/so nemen dese de helft/oste somtijts dyp parten vooz den Coninck/oste des selfs Gouverneurs / en laten de reste/by den bezaepder:also dat sp dickmaels geen voozdeel van haer moeyten/ ende arbeeyt krijgen:waer dooz men oock weynighe vermogende Landt-lupden onder haer speurt: vande Velden/ ende Venden daer sp haer Weesten op weyden/ betalen weynich/ ofte niet; alsoo der wel dupsentmael meer Lants ledich leyt/alffer bezaeyt wort.

In de Hooben/die seer vermaeckelijcken ghebouwt/ ontrent de Steden leggen;wasschen diversche Moes-kruppen / daer men hier te lande War-moes af maken:als mede Salade/Radys/Rapen/Comcommers/Looch/Ajupn/roode/en geele Peen/Beet-wortelen/Pattaten/ende ongefloten Cool/also de Coolen nimmermeer volcomen was dom connē krijgende daer sijn meenichte van Wiloenen/die seer verberschen/en soet van smaect zijn;waeromme veel naer den noene gegeten word: De Bloemē van dit Landt/bchalben de Roosen/en eenige andere/vermaken dooz haer couleur meer de oogen/dan sp dooz haer aengenaemtheyt/den neus een goeden reuck aenbrengen.

Gufaratta
vooz dejen
Weeste
reffe van
de omleg-
ghende
Landen.

Daer man
neer van
Landbouw
wen.

Berscht-
de Moes-
kruppen.

Boen-
bz. c. tell.

Hier sijn veel schoone Boom-bzuchten/en Planten / als Orangie/ende
Gramaet-appelen/Lemoenen/Lymen Citroenen ende Cyderen/Ananasse/
Banassen/Spansche Vygen/Jacca/Cocus-nooten/met groote meenig-
te; ontrent d'aratten, ende in sommige groote haer Speel-hooven / vint men
Dzuppen / dan en sijn der soo groot niet/als die van Persien, noch weynich.

Carp-
boom ende
sijn dzant.

Hier sijn menichte van wilde Boomen/in't uropia onbekent, onder anderen.
issert een waerdich gedacht/hebbe eenen slechten Stam / sonder eenige tak-
ken/beghalven boven in de top/upt welke sy (de Schors) doorgesneden) een
secker Sap tappen / Tarry genaemt; desen dzantch / by nachte uptdzuppen-
de/is gesont/ende lieflych om dzincken/ noch goet tegens de Water-sucht/
hette van Lever/ende der Bieren / want supbert de roede van etter/ende
vuple materie;maer die by daech uptdzuppt / wort dooz de hitte bedorven/
ende ontselt de Hersenen geweldich. Daer sijn oock menichte van Tama-
rind Boomen/daer vande Ducht by de G. faranten. Ambly gheset is/ dewel-
ken seer verkoelen/ende het bloet supveren / De Boomen/ende Welden sijn
hier 't geheele jaer dooz groen;maer het Gras is des Somers afgebrandt/
dooz de hitte der Sonne: de Welden hebben gansch gheen Bloemen altoos/
dan sommige bloosen/ende bloosemareyn van weynich reux: daer sijn alle

Tamarind
boomen.

Rupcken-
de Boe-
men.

2 Wolmen/diese het heele Jaer dooz hebben/met namen Mogera en Schampi.
zynde de Mogeri wit/ ende de Schampi geluwe van couleur: dese rupcken seer
wel/ende de Vrouwen dzagen se veel om den hals/ende stropense in de Bed-
den/want sijn upttermaten vziendinnen van welriekende dingen.

Het xlij. Capittel.

Van alderley wilde, ende rammle Gedierten.

Wilder-
scap wilde
Beesten.

I. De Besschen / dewelken hier veel sijn / sijn ontallijche veel wilde Bee-
sten/als Hertten/Dassen/Steen-borcken/Elanden/Werckens/ende Hasen/
die een peder mach vangen/ten sy de Coninck/afte eenige grooten met haer
Vrouwen op de Jacht waren/wanneer te voozen vereondicht/ende op den
hals / het jaeghen van particuliere Persoonen verboden is : inde vooz is
Bosgagien sijn mede veel Leeuwen/Beeren/Cypgers/Lupperts/Wolven/
Serpenten/Slangen/ende andere vergiftige/ en verslindende beesten;oock
een specie van dulle honden / diese Jack-als noemen : inde luyten selfs sijn
Scorpienen/ ende over dach een groote meenichte van Mugghen/die de
menschen seer quellen/inen vint dooz geheel Guai:atta veel tam vee/ als Os-
sen/koeven/Schapeu/Gepten/en dierghelijche/ ende dat seer goede coop:
voch sijn hier meenichte van Buffels/ die goede melch/ende Botter gheven.
wiens vlees soo goet van smaeck is/ als het Osien / hoe wel beyde de hitte
van 't Lant niet seer gesont:hier sijn veel Paerden/niet alleen/ van die in
dit Lant vallen/maer oock die van Persien ende Arabier gebracht/ ende vooz:
groot gelt vercoft werden:want houdense vooz de beste van Indien/ ende
dzagen niet alleen daer vooz groote sorghe/ peder Paert sijn eygen dienaar
bestellende / maer gheben haer oock goet eten/als een specie van boonen
(vooz inde beschybbinghe van de Granen aengheroert) die sy Danna heeten/
doch eerst gemaelen/ende gecoocht : voozts gheven de vooz is Paerden alle
dagen eenmael des abonts / ende inde mazghenstont/twee pondt gersten
mel/gemengt met $\frac{1}{2}$ pont Botter/ende 1 pondt slechte supcker : hebben ooc

Cock. Os-
sen/ koe-
pen ende
and. c. tam
vee.

Paerden.

veel

veel Ezels/ende sommige Camceelen / Muplen/ende Olpphanten/die de ^{Ezels/} ^{Muplen/} ^{Camceelen/} ^{ende Olpphanten.}
 grooten onderhouden / peder naer synen staet: en alhoewel dese landen vol
 sijn van granen/ also dat alle dingh goede coop is / nochtans om dat dese
 Beesten veel nae haer nemen / soo costen sy veel van onderhouden: de Of-
 sen verscheiden met veel van de onsen / behalven dat op haer seijouderen
 een buldt hebben / worden wepnigh gheslaght: om te eten / ofte ten is
 vooz 't arme volck: het Schapen vlees van Gulara: is niet gheacht / ende
 mozt wepnigh ghebruyck / als wesende slymerigh ende ongesondt: men
 winter oock Schapen van verben, hebbende groote bzeede staeten / ende
 soo goedt vlees als de onsen / maer gheen soo goede wolle/ worden niet dan
 van de grooten ghegeten/ op eenighe Banketten / ende Maectijden/maer
 in plaets van't Schapen vlees/ slachten menichte van jonghe Bocken/
 van seer goeden smaech/ die sy met Rijjs / Amandelen ende Rosshnen ghe-
 bondt/ op den/ ofte met Rijjs/ Booter / ende specteren (t welck sy brenghje
 noemen) cooken/ is seer voedende ende smaechelijcke cost. De Ralbouten,
 een hepdensche natie/ (meermael ghemelt) jagen/ ende eten veel Derckens/
 daer de Mooren een afkeer af hebben / alsoo sy naer de Wet van den val-
 schen Propheet machomet, geen Derckens vlees eten / nochte aenraecken
 moghen/ hoe wel veel haer Paerden / ende Cameelen wanneer sieck wor-
 den/ ofte tot te hooghe ouderdomsomen/ slachten/ ende het vlees vooz een
 delicate/ ende aenghename spijse ghebruycken/ daer is noch een geslachte/
 gheheeten Tceers, sijnde noch hepdens/ nochte Moozs/maer leven op haer
 selven/sonder eenich gheloof ofte Godts-dienst / haer behelpende met het
 doode Wee te willen/ de hupfen/ ende straten te beeghen / ende alle gooten/
 ende andere stinckende poelen te reynighen / ghelijck by ons de nacht-
 werckers/ ofte Beersteekers: dienen oock om de justitie over misdadigers
 uyt te voeren/ in plaetse van Scherp-richters: dese eten alle verstorvene
 Paerden/ Ossen/ Roepen/ Buffels/ Ezels/ Camceelen/ Honden/ Catten/ende
 alderlep doode krengen/ die sy om't vlees willen/ waer vooz by een peder so
 veracht sijn/ dat soo wanneer pemandt aen't lijf raecken / hem selven ter-
 stondt vande hoofde tot de voete maet wasschen/ reynighen / ende schoone
 cleederen aen trecken/ aleer pemandt anders derven ghenaecken/ ofte eeni-
 ge dinghen aen tasten/ waerom dese natien dese Alchores heeten/ inde Doz-
 pen/ende voozsteden apart moeten woonen/ sonder eenigh ander volck by/
 ofte ontrent haer/ sulck een meer-sin hebben de Mooren, ende Heydenen van
 dit onreyn volck: In Gularatta sijn wonder veel Sleermupfen/ ende sommi-
 gen so groot/ dat het ongheloosigh te vertellen is: oock uptermaten veel
 swarte Krappen/ die dickmaels comen vliegen vooz de Depnsters/ ende ha-
 len 't eten uyt de schotelen/ die op de Tafel staen/ daer 't volck by sitten / sy
 sitten gemeenlijck op de Buffels/ ende picken haer alle het hapt uyt/ soo dat
 men om hier oofsaecke wepnigh Buffels met hapt vint / ende om haer daer
 van te vryden / soo loopense ghemeenlijck inde Mozaassen ende modder-
 achtige plaetsen tot den hals toe/ want konnen haer anders niet weeren.
 De Ratten zynder oock in groote menichte/ ende sommige so groot/ dat
 het te verwonderen is/ soo dat haer geen Ratten derven aen doen; graben
 de Muren/ en de Fundamenten dickmaels om/ so dat se de Mupfen doen val-
 len/ en bederven/ doen oock groote schade int belt/ ende aen de aert bruct.
 Van tamme Doghels zynder Poenderen/ Capoenen/ Pauwen/ Gansen/

Ralbouten
 jagen. ende
 et. in Derck-
 hens.

Tceers is
 veracht
 volck.

Mooren
 afgeson-
 dert woon-
 nen.

Sleerm-
 mupfen
 en Krappen.

Wel groot
 te Ratten.

Tam ghe-
 doghte.

Mer-
katten.

Entboogels/Celingen/ende Duppkers/die by meenichte inde Tanqueuen, en Rebieren haer onthouden: daer sijn oock veel Patrysen/Dupven/Dalcken/Sperwers/Arenden/Reygers/Wulpen/Papegapen/Musschen/ende andere Vogelen in Europa niet bekendt: daer sijn oock wonder veel Mer-katten/ene soommige Beesten/ by naest gelijk de Fretten/ daer men de Konijnen mede upt de hollen jaeght en vangt / hebbende een staert als een Cuc-jozenken/en fraey graeu besprenckelt harp / dese doen groote schade in de Fruyt-boomen/ende Aert-vrucht/sulcr dat de Bocren/wanneer het Coorn op't Welt staet/ende ryp begint te worden/des daegs in't Welt moeten waken/ende comen die qualijcken weeren.

Barmherticheit der Benjanen tegen't gebogelte en gediecke.

De Heydenen hebben outrent haer Doppen / seer groote Boomen/daer eenige witte Daentjens boven upt steeken: in welke Boomen / het gebogelte des nachts comt rusten / sonder datse sullen lijden / dat yemandt die verjaecht/veel min daer van schietet/ seggende dat daer mede de sekerheyt van haer Doppen beteeckent wort/ om daer by te moghen rusten/ende ghe-looben/dat toe stonden/dat men haer op de Boomen quaet deden / dat het haer oock qualijcken gaen soude: Ja de Benjanen van Gularatta sijn so tot het gheboghelte/ende ghedierte met meedogen genegen/ datse dickmaels van de Mooren/ende Christenen eenige Vogels/ende andere gebiertten/diese int sijn hebben te dooden/sullen coopen/ende gegheest zijnde/met groote opsicht en naerstigheyt genesen / ende dan laten sy die weder bliegen/ofte loopen: Sy hebben dooz een manier/op de wegen ende in de Wildernissen te setten bac-ken met water / en werpende Coorn/en andere grepen in / om de Vogels te spijzen/t welke onder haer/ dooz een groot werck van barmhertigheyt geschadt wort/ hebben oock dooz't geheele Lant van Gularatta, Gast-huy-sen/daer toe geordoneert/daer men alle Vogels / ende gebiertten in cureert/ende nemen se waer/of het menschen waren, seggende dat sy't doen om haer even nascken / daer sy nocht anders weynigh sorghe dooz dragen/so een Lups/ ofte Blope(die hier/ dooz diense niet ghedoodt worden/ in groote meenigte zijn) vanghen / setten se op een lapjen peters in eenich gaetjen inde Muur/ende laten se also loopen, men mach haer geen meerder quellinge aen doen/ als pets te dooden in haer presentie: sy en sullen niet af laten te bidden/en smecken ootmoedigheyt/dat men soo groote sonden niet doen/te benemen/ dat God met ziel/ende lijf geschapen heeft: Den Mieren/en Motten zijnder so veel dooz geheel Indien/ende soo schadelijcke/ dat men gheen dinck/wat het oock sy/ van tetbare spijse/ Cleederen/Akwaet/ofte Papieren hand bewaren/of het is terstont vol dupsende/dat het kriet.

Schadelijcke
Afwesen.

Het xliij. Capittel.

Vande Visschen, ende Zee-gedierten in *Indien*.

Van hare
Rebier
Dissen.

Daer Zee
Dissen.

De Rebieren van de Landden sijn oock een treffelijcke Visschen ge-breck/als harpers/Steen-Brasen/Rel/Spieling/Tongen/Garnaet/en-veel anderen/die in Nederlandt mede bekendt sijn, in Suratta, ende de Zee Ste-den/ heeft men abundantie/ende menigerley goede /ende smaeckelijcke Zee-Visch/ende seer goede coop/om dat de Heydenen niet eeten van pets/dat le-ven ontfanghen heeft/ waer dooz't meest onder de arme luden gheconsumert

meert woort; de Mooren mede daer toe soo seer / als tot vlees niet geneghen
 zijnde/men heeft oock Mosselen/en ander Vis in schelpen/ende de grootste
 Garniet / dienick opt ghesien hebbe / want met een dosijn Garniet/een Grootte
Garniet,
Creeft
ende Crab-
ben.
 Maeltijt kan gedaen worden; de Creeften ende Crabben zijnder seer goet/
 ende sonderlingh groot/ende dat noch meer is / dat wanneer de Maen vol
 is/t welck men in onse landen booz een teecken hout / dat alle Crabben/en-
 de Creeften vol/goet/ende thdigh zijn/is het hier ter contrarie / want dan
 sijn deselvigen ydel/en leech/ende nergens naer so vol/goet ende thdigh/dan
 met het afgaen van de Maen: Ende Zee op alle de Custen van Indien/sijn
 veel Jubarens ofte Hapen / die seer veel quaet doen/ ende meenich mensch in Hapen.
 't water al levendich op eten/waer dooz men niet veel durft swemmen: men
 vindt in de Rivieren Cocodryllen/ ofte Caymans / Slanghen/ ende andere
 schadelijcke Dissen: hieromme baaden haer veel in backen/ ofte Tancquen Crocodyllen
en ofte
Caymans.
 in haer buisen/ende Hooften gemaect/als op een ander geseyt is.

Het xliij. Capittel.

Schip-vaert van de Mooren van Gufaratten.

De Schepen die jaerlijcx van Suratte na Mocha int Rooode-meer varen/
 sijn wel groot/maer slojdich gebout / ende hoe welse veel geschut voe-
 ren/so en sijn sy nochtans daer booz niet bevyjd/ om dat het op de bovenste
 over-loop staet/sonder eenige beschuttinge/ oock weten daer mede niet om
 te gaen : op yeder van dese Schepen sijn altemets wel 1000 menschen/die
 niet so seer niede varen om Coopmanschap te doen / als wel om te Medina,
 ofte mocha het Graf van Machomet te besoeken:want die reys eens ghe- De Mo-
oren besoe-
ken Ma-
chomets
Graf.
 daen hebben/worden daer naer Hoggoi (dat is heylighen) ghenaemt : Dese
 Schepen varen ghemeenlijcke daer nae toe / met de Nieuwe Maen / in de
 Maent van Maert/ende inde volghende Maent September soo keeren sy
 weder; sy connen de reys veel korter / en in 2 maenden wel af leggen/maer
 inde regen maenden/so vallender sulcke storm-winden inde Indische Zee/
 dat men dan niet vaert/dan met groot pijnckel.

De Coopmanschappen die naer Mocha,ende de Custe van Aden bzingen/
 sijn meest Catoenen/ende alderlep soeteringe van Catoene Aijwaten/Ca-
 bacco/Alupn/Campher/Indigo/Swabel/Benjuin/eenighe Specerpen/al-
 derhande Confituren/ ende Mirobalanen / weder comende/bzingen wep- Wat waer-
naer Mo-
cha en A-
den voert.
 nich last/dan partp Bloet-Cozael/Warn-steen/ Nissept/ (een goet om root
 mede te verwen) Mirrekiser, ofte Kohouwa, daer de Mooren swart water van
 maken/ende heet dzincken/gelijck by de Chinelen en Japanders de thee; doozts
 eenige dzoogen/ende Als mede
naer Per-
sien.
 de de reste van haer retour/bestaet in Silber/ende Gouwe Ducaten. Mede
 vieren van Suratta, Brochia, en Cambaya jaerlijcx/ andere mindere Schepen
 naer Persien/mede nemende/ende in retour bzingende / soodanige Waren/
 als bozen van de Zeebaert op Arabien, ende Aden gheseydt is/ behalven veel
 Goude/ende Zyde Lakenen/Stoffen/Camelotten/Fluweren/Perlen/veel
 Fruyten/als Amandelen/Rosijnen/Pooten/Vadels/eenighe cassien Roos-
 waters/ende andere Goederen in 'e sien vallende : Dese Schepen vertrek-
 ken in de Maent Januarij/ende Febuario/ en keeren weder inde Maent
 eee 5. April/

**Dock naer
Nepul.** April/ofte het beginfel van May, daer baren oock Jaerlijcx eenige Schepen van 50. 60. 100. 150. Laften naer Achin, ende Qulda, mede nemende vooz Carga/oen/Amfion/ Cattoen/ ende allerhande soeteringe van Gufarattische kleeden/haer retour is Swavel/Benjupn/ Campher/ Porceleyn/ Tin/ ende soo veel Peper/ende andere Specerijen als becomen comen: Dese vertrecken inde Maent van May/vermits de Portugesen gheen Paspoorden wülen verleenen / om Peper ofte Specerijen van eenighe plaetsen anders/ dan in haer Steden te halen/op pene van den hals/ende verbeurte van soodanige goederen; om welck ongemack te ontgaen/dese Moosche Schepen so lange hertochden/dat de Portugese Armade/ende Rusten(die Jaerlijcx tot bejijdinghe van de Cust van Indien/teghens 't groot ghewelt van de Malabaerse Zee-roovers/ hare doot vanden/ tot ghelepe de ende bescherminge vande gaende ende komende Schepen in Zee/ende langhens de Indische kust houden/wederom in hare Havenen op leggen/ om te verwin-
**Goa, Diu/
Daman.** ren;ende maken 't naeste Mouson in 't begin vande maent October / al eer de Portugese macht in Zee is/wederom binnen te wesen. Doozts varender noch veel kleyne Scheepjens ende Fregatten van 30.40. tot 50. lasten/naer Goa, Diu, Oaman, etc.ende andere Portugese plaetsen/met Carwe/ Rijn/ gesmolte Boter in potten/daer men mede koocht/ ende andere eetbare waren ofte lijftochten; wederkeerende / bzingen in 't ghemeen grof Sout van Ormus,ende oude Petten/dienstigh vooz de Papier-makers/als mede aedg, 't welck seer ghebruyckt wort/ om Petten mede te wasschen/ waer toe seer bequaem is: Dus verre kostelijck van de voornaemste trasiquen der Indes woonders van Gufaratta/ soo heydenen/als Moozen.

Het xlv. Capittel,

Den Malabaren handel op Gufaratta.

**Malabari
gebiedt.** **D**E Malabaren, dewelcke besitten een goede ghedeelte van de Indische Custe/beginnende van Cabo di Rama, 't welcke de hoofst-Stadt is van Goa, ofte Metropolis der Portugesen van gheheel Indien/Supd-waerts thien Mijlen/ende voer-eynt aen Cabo de Comerin, 't welcke zyn hondert ende seiven/ofte acht Mijlen/waer in legghen de Steden van Onor, Bacalor, Cananor, Mangalor, Cananor, Cranganor, drijven met hare Fregatten eenen grooten handel op suratta, Cambaya ende Brochia, hare Coopmanschappen zijn Cayro, ofte basten van Cocus boomen/ daer touw werck van ghemaecht wort; Copera 't pit vande voorsz Cocus-Rooten/upt de basten/doch veel in haer geheel; Digaga, dat is swarte Dupcher / komende meest upt de Eplan-den Maldives; Axeca,ofte Betelle in Malaps Dinang ghenaeint; eenigh root hout om te werven/dat sy in dese landen Parang heeten;ende Harpus/waer mede de Schepen Calfaten / ende smeerren/ 't welck een courante waer is/ oock veel Rijn ende andere lijftochten. Dooz retour mede nemende/ veel Amfion/ Saffraen ende Bloet-cozalen / oock van de grooffte kleeden / als Bastas/swart Candakijns/etc. nevens partije Cattoen/ ende Garen van het selve/sy komen inde maent December/ en vertrecken wederom ontrent half April.

Het xlvj. Capittel.

Der Portugesen handel op Gufaratta.

De Portugesen hebben langhe jaren den handel op Gufaratta ende Indostan alleen geposseedeert/ende daer van groote winsten genooten/gelijck upt de treffelijcke Colonien/ Steden/ ende Fortressen van Daman, Diu, Goa, ende andere/diese met groote kosten ghebout/en tegens de Malabaren, ende haer andere vbanden/moeten onderhouden/as te meten is; brachten vooz Coopmanschappen alderley Europische waren/als Looz/Cin/Dermiloezen/Quicksilver/veele grove/ende sijne Lakens / Iken Oliphants-tanden/Sandelhout/Peper/Cardamon/weynigh Bagelen/Posscypn/Chineze yde stoffen/Caneel/Cocos-Pooten/ende Cairo/ ofte de touwen van de Basten vande Cocos-boomen gemaect/ vooz allehande varieteyten/van goude koppen/Beekers/Schalen/etc. met ghesteente/ ende Peerlen seer konstigh ingelept/ veel Diamanten/ende andere Ringhen/met allerley kostelijcke steenen seer fraep ingeset:vooz retournamen mede / en verboerden naer Goa,tot ladinghe van de Caracken/die Jaerlijckx in de maenden van Januario ofte Febuario ten langsten naer Portugael vertrecken/alderley soeteringe van kleeden/Catoene Lijndwaen/partije Aml/ Salpeter/Lacq/Supcker/ menighe van Confituren/ende Mirabolanen/allerhande fraye/gestichte deechens ende behangfels van Bedsteden/Schijstoyen/ende Comtooykens seer net/ende erkiez gemaect, koste mede in Cambaya, ende Suratta veel gesmolte Botter in leere Potten/ ofte Balen/ Ringh/ Amfion/ Comijn/ Mostert- Zaedt/ menighe van Catoen / ende gaeren daer van ghesponnen/diese wederom naer Malacca, Maccau, ende China verboeren / ende niet minder/ als met dyp/ ofte twee winsten omnesetten/ waer dooz in rye doen ende vermogen (niet tegenstaende veel verlies van Schepen/ en groote schaden/tot verschepe tyden; voornamelijck op de kusten van China, ende in lappan geleden hebben) seer hebben toegenomen: Waer zedert/dat ongebuer 20. ofte 30. jaren geleden/de Engelschen/ende Nederlantische Compagnie met hare Comptoyen/ende handel inde Landen van Gufaratta, Indostan, ende Perlien gheweest hebben/so is de Negotie van de Portugesen (dooz het goet beleydt vande Dienaren vande ghemeide Engelsehe ende Nederlantische Compagnie) t'eenemaal vermindert/ende upt byeele vande selfs Schepen/diese tot verschepe malen met haer schande / ende niet weynigh schade/maer al te wel hebben beyyset/genoegsaem van selfs verlaten;komende jaerlijck alleen met eenige Fusten ende Fregatten-tot noodigh vervolgh van haren handel en Traffiquen/inde Zuyder gedeelte van Indien/in Cambaya ende Suratta, mede bryngende tot Cargasoen/ sodanige waren/ als hier voozen vande Malabaren gheseyt is; vooz retour hoopen eenighe grove ende sijne soeteringe van kleeden/yde stoffen / ende andere goederen van kleynder waerde/waer mede inde maenden van Januario en Febuario naer Diu, Daman, Chaul, Malacca ende Goa, keeren; dus veel kostelijcken van den teghentwoozdigen handel der Portugesen inde Landen van Gufaratta, ende Indostan.

Der Portugesen handel op Gufaratta.

Wat wa-
ren daer
bryngen en
halen.

Dit des-
tinael
dooz de
Engelse-
ende Ne-
derlandse
te waken.

Aenwijfinge van meest alle Custen ; Drooghten ende Reden, om door *Indien* te seylen.

*Aenwijfinghe van de Courssen , om te seylen van Bantam naer Ambo-
na, ende Banda.*

Bantam,
Coemede
Besar
Coemede
Kitchie.

Pulo Pan-
san,

Vertreckende van Bantam, doende uwen cours vooz eerst *N. Oost*/
ende laten twee klepne Eplandekens ghenacmt Coemede Besar,
ende Coemede Kitchie aen bagboort leggen / loopende by't Ooste-
lychste Coemede Besar langens / op een klepne gotelings / schoot-
diepte 5 a 6 badem. ~~Modder~~ grondt ; want de hoek van't wate-
lant streckt verde vlack af ; of men mach dese twee ~~hoofz~~ Eplandekens
wel aenstierboort laten leggen / ende Pulo Panlan aen bagboort / diep 5 va-
dem/gront als bozen/wyt een half myle/so de cours *N. Oost* wel soo booz-
delijcke 1½ Myl/ ofte twee Mylen.

2. Van Coemede Besar, tot een Eplandeken 't welken aen stierboort
blijt liggen *O. ende O. ten Supden 4 Mylen* / diep 9; 10. 12. Vadem; van
't vooz Eplandeken / tot de twee Eplandekens vooz de versche Rivier
O. ende O. ten Supden 3½ Mylen; dese Eplandekens latende aen bagboort
leggen/een Musquet schoot daer af/diepte 10 a 12 badem; bande hoeck lava
streckt een lange dzoogte/ ofte Rif af/gelegen aen de *W. syde* bande Rivier;
men mach die dzooghte niet na der komen als 8 badem ; die begeert vooz
de Rivier te ankeren/ sal't settten op 9 a 10 Vadem/ 't gadt van de Eplan-
den *N. van u/soo* sal de Rivier *Z. Z. W. van u* zijn/ 't is daer ; Myle wyt.

Ongtong
Java.

3. Als men vertreckt / bande Rivier Ongtongh lava, om t' Zeewaert
bande Eplanden te seplen/gelegen vooz Iaccatra, so is den cours *N. O. ten*
Woozden 1½ Myl / diep 12. 16 18. Vadem / tot een klepn Eplandeken met
witte sant-strant/ 't welcke aen stierboort sal blyven leggen; van't Eplan-
deken met witte sant-strant tot *Z. ende* Woozden met de schadelijcke hoeck
1 Myl bupten't lant/ diep 6 badem/ *O. ende* Woozden 5 Mylen ; daer bly-
ven noch eenige Eplanden aen de boort-zyde leggen / van zijn ghelegghen
bupten dit vaer-water.

4. Om te seplen bande derfche Riviere tot de Riede van Iaccatra, bin-
nen de Eplandekens deur/soo salmen by de Eplandekens langens loopen/
latense al t'samen aen bagboort leggen/diep 8. 7. 6. Vadem klep gront/daer
sal een klepn Eplandeken aen stier boort blyven leggen / upt het vaer-wa-
ter dicht by't vaste landt is een bocht: als 't vooz Eplandeken *Z. W. ten*
Z. van u is / soo leyter een dzooghte van ontrent 2 badem klep gront/ghe-
legen midden in't water : daerom sult ghy by de Eplandekens langhens
seplen/die aen bagboort blyven legghen/ een roer schoot daer van/diepte 6
a 7 Vadem/dan blijft de vooz dzoogte aen stier boort legghen: van de Ri-
vier tot Iaccatra *Z. O. 3. Mylen*: men seyt ten anker op de Riede in 5 badem
klep gront/de Stadt *Z. Z. Oost* van u ½ / ofte ½ myle: van't lant van Bantam,
tot Iaccatra, zijn 12 mylen.

5. Item/ vertreckende bande Riede Iaccatra , salmen alle de Eplande-
kens aen bag-boort laten leggen/ende is den cours *N. O. ten Oosten* een
groot

groot myl tot Oostelyckste Eplandeken/daer men op een Godelings schoot
 vooz by sepl / diep 6 badem: van't vooz Eplandeken tot Z. ende Pooz-
 den met de schadelijcke hoeck 1½ mijle bupten lant / diep 6 badem / P. Oost
 dyp groote mylen: komt dese hoeck niet naerders als 6 badem/ de gront is
 oneffen op 5 badem.

6. Van Supden / en Posyden 1½ Mijle bupten de schadelijcken hoeck/
 Pulo Rakir, ofte Pul Sarbon, O. en O. ten Supden 18 Mijlen/gelegen 4 mijle
 van't vaste lant/aen de Poozt zijde/ ofte P. Oost van't Eplandeken/ is ge-
 legen een dzoogte/½ mijl vande dzoogte/diep 20 badem/ so men begeert tus-
 schen Pulo Rakir en't vaste lant deur te loopen/ diep 20 badem/so is de cours
 Oost ten Supden.

Rakir.

7. Van't Eplant Rakir, tot dat Eplandeken Mandalique O. ten Z. 36.
 Mijlen/gelegen by den hoeck van Calibon, is een upthoeck by't landt van
 Java, vande Mandalique tot Japara. W. Z. W. 3 Mijlen/daer naer Z. W. ten Z.
 2 Mijlen: nevens Japara zijn 2 lage Eplandekens vol geboomte: het lande-
 lyckste is gelegen een half Mijle van't vaste lant / het Poozdelijckste Ep-
 landeken daer is de Reede vooz de Westelycke winden / op 5 a 6 badem wa-
 ter/modder gront: dese twee vooz Eplandekens/ zijn gelegen een klepne
 Mijle van den anderen: ende bezupden dese Eplandekens/ daer leyd noch
 een klepne Eplandeken/ daer staet een hoogen Boom op: van Japara tot het
 lant inden inwijck Z. W. 4 Mijlen daer van't Eplandeken Mandalique, tot
 de Supdelijckste van Criman Java, N. W. ten P. 6 Mijlen/ diep 32 a 35 ba-
 dem: Japara is gelegen op de hoogte van 6 graden 40 minuten.

Mandalique.
Calibon
Javan
Japara.Criman
Java.

8. Van't Eplandeken Mandalique, tot aen't Eplandeken aen't West-
 eynde Madura, O. ten Z. ende O. Z. Oost 24 Mijlen/ leggende op de hoogte
 van 6 graden 50 minuten: van daer tot Griseck Z. ten W. 4 Mijlen van de
 zupdelijcke Eplanden Criman Java, tot het Eplant Luboc, O. wel so Poozde-
 lycke 26 Mijlen: van Luboc tot aen't Eplandeken aen't West-eynde Madu-
 ra, Z. 11 Mijlen/ men leyt gemeenlijke ten anchor op 5 badem/ het Eplandt
 Z. O. van u; Mijl/modder gront.

Madura.

Griseck.
Luboc.

9. Van't West eynde Madura, tot dyp Eplandekens O. ten P. en O. N.
 O. 73 Mijlen: van die Eplanden tot de W. hoeck Celebis O. Z. 14 Mijlen/
 hoorchte 5 graden 50 minuten / vant West eynde Madura, tot een dzoochte
 lanch 2 Mijlen/diepte 15, 12, 9, 8. Badem/ op Z. eynde 5 Badem/ de grondt
 met swarte steen/ O. ten P. Wel so Oostelyck 72 Mijlen: van't midden van
 de dzoochte tot de hoeck Celebis, O. P. O. 14 mijlen: vande vooz dzoogte/
 tot een ander dzoogte ontrent 1 mijl lanch/diep 8, 7, 6. Badem/ de grant met
 swarte steenen W. Z. W. wel so westelyck 11 mijlen/ is gelegen op de hoog-
 te van 6 graden 25 minuten: dan zijt gewaerschoot / de stroomen loopen in
 de maent December/ Januarius/ Februarius met de P. W. ende W. P. W.
 Winden naer den O. Z. O. ende Z. O. Van den hoeck Celebis tot een laech
 Eplandeken vol geboomte / daer sijn gelegen noch twee Eplandekens/ by
 Westen ten Poozden dyp Mijlen/ diep 6, 9, 12, 8. Badem: vande vooz hoeck
 tot de Macassar, ofte Saloppe N. ten O. 8 Mijlen: zijt veradverteert/ als
 men de rede genaecht op een half Mijl/ isser gheleghen een dzoochte van 3
 Badem/ leyt van't Lant; Mijl.

Celebis.

Macassar
Saloppe.

10. Item vande West hoeck Celebis, tot de twee Eplandekens roequero-
 nis Oost 13 mylen: dese Eplandekens sijn gelegen meest Z. ende P. van den
 ande

Ro. quero-
nis.

anderen een clepne *Mijle* / men zept ghemeenlijcke daer tusschen dooz; latende twee aen de *Boort* zyde leggen (als clepnste) 't welke is 't middelste vande dyp *Oost* van u leyt dyp *Mjlen* / so is men op een dooichte van vier *Badem* de gront met swarte steenen; *Mijl* lanc; leyt van *Celebis* 2 *Mjlen* een spits *Berchjen* *N. W.* ten *N.* van u.

Ambona.

11. Vande *Bocquironis*, tot aen't *Z.* eynde van't *Eplant* l' *Ambana* 't middellant *O.* ten *N.* wel so *Oostelijck*: 20 *Mjlen* / is een hooch *Eplandt*: van middellant l' *Ambana* tot de *Westhoeck* van *Botton* *O. Z. O.* 8 *Mjlen*; vande dooz; hoeck tot een *Eplant* / 't welke aen de zuyt zyde blijft leggen. *Z. Z. O.* 6 *Mjlen*.

Botton.

12. Vande *Westhoeck* *Botton* strecht het *Lant* *O.* 5 *Mjlen* / daer ontvalt hem *Botton*, strecht *N. O.* 10 *Mjlen* / tot den *Canael* vande *Eplanden* *Bellecambig*; ofte *Cadiepe* genaemt; tusschen 't *Boort* eynde *Botton*, ende *Boort* l' *lycke Eplanden* *Cadiepe*. ist wyt 4 clepne *Mjlen*: ghy sul u *Mjlen* dooz de dooz; *Eplanden* / want het isser seer buyl / aen de *Custe* van *Botton* is geen anchor gront; dese *Canael* is gelegen op de hoogte van 5 graden.

Bellecambig / *Cadiepe*.

Eplandt *Blau* / *Bu* / *bo* / *Ambona*.

13. Vande *Canael* *Bellecambig*, tot 't *Eplandt* *Blau*, gelegen aen't *Oost* eynde *Buro*, aen de *Z.* zyde. *N. O.* ten *Oosten* 48 *mjlen*; van *Blau*, tot den mont ofte *incomen* vande *Wap* *Amboyna*, wijdt twee clepne *mjlen* *O.* ten *N.* 10 *mjlen*; van daer tot het *Casteel* *N. O.* ten *Oosten* ontrent dyp *mjlen* / men leyd ten anchor dooz 't *Casteel* op 30. a 32. *badem* / ende 't achter *Schip* op 18 a 16 *badem* / met een touw aen de palen vast / ofte een anchor op de dooichte met laech water; 't *Casteel* *Amboyna* is gheleghen op dyp graden 38 minuten besupden den *Equinoctiael* / wassende *Boort* doosteringhe vier graden.

Eplandt *Orfelau* / *Banda*.

14. Vande *Oost* hoeck vande *Wap* *Amboyna*, tot 't *Eplandt* *Orfelau* 10 *mjlen*; van't dooz; *Eplant* / tot banda *Z. O.* ten *Oosten* 18 *mjlen*; men sal verstaen op een *Compass* gelegen vier graden *Boort* doosteringe: als *Orfelau* *Boort* den van u leyt 3 a 4. *mjlen* / moet men *O. Z. O.* aengaen / latende *Pulo*, *Swangy*, aen bagboort leggen / ende *Pulo* *Way*, ende *Pulo* *Kon* aen stierboort.

Pulo *Swangy* / *Pulo* *Wap* / *Pulo* *Kon* / *Guinapis* / *Mont*.

15. Om't gadt *Banda* in te zepleyn / salmen den *Guinapis* langens loopen / alst stedecken *Lontor*, 't welck aen stierboort blijft leggen (streckt een dooz; te af / tot midden waerts) *Z.* ende *Oost* van u is / diep 22 *badem* / so leyt *Pulo* *Way*, *N.* ten *Z.* twee clepne *mjlen* : tusschen *Lontor* en *Guinapis* ist wyt 1 *mijl* / so dat het gad wyt is 1 part van een *mijl* schaers / streckt in *O. Z. O.* is een half *mijl* lanc: comt de *Guinapis* niet naerder als 6 a 7. *badem* / dan 7.8. *badem* is de bequaemste diepte / dese dooichte is gheleghen met laech water boven / alsmen binnen is leytmen ten anchor op 8.9. *badem* / ontrent mit waters.

16. *Banda* is gelegen op de hoogte van 4 graden / de westelijcke winden / ofte *Mousson* / syn verwaeyt in't uytgaen van *Meert* / so heestmen *stijcke* / en *variable* winden / tot het uytgaen van den maent *April* toe / dan beginnen de *Oostelijcke* winden te waepen / met harde regen / ende stercke *Windt*: de *Schepen* vertrecken ghemeenlijcke van *Banda* in't laest van *Julius* / ofte eerste van *Augustus* ten langsten / loopende 't selve gadt wederom upt: buygaets zynde / doende de *cours* *N. W.* verby *Pulo* *Swangy*. gelegen 4 *mjlen* van *Guinapis*. de stroom loopt dan om den *West* / daerom ist gheraden 't *Eplandt* *Orfelau* in't ghesicht te loopen / dooz de gene die wederom begeert in

Amboyna

Amboyna in te comen: van 't Eplant Banda tot 't Eplandeken / ofte Eplant Rosalagette, gelegen op 8 graden Z. W. ten Westen ende W. Z. W. 116 duys-
sche Mylen.

Eplandt
Rosalage-
tette.

17. Alsmen vertreckt van Amboyna, ende zijt gheresolveert de Canael Bellecambique, ofte Cadiepe dooz te seple/so is de cours vande Baep Amboyna tot de 2 lage Eplandekens/genaemt S. Mattheus Z. W. ten Westen 47 Mylen: van dese 2 voorsz Eplandekens / ghenaeamt S. Mattheus, tot de Canael Bellecambique, W. ten Noorden 10 Mylen/gelegen op 57 graedt.

S. Mat-
theus.

18. Vertreckende vande Oost-hoec van de Bap van Amboyna, naer Rosalagette, so is de cours vande voorsz hoec / tot dat Supdelickste Eplandt gelegen op 6 graden Z. W. ende Z. W. ten Westen 53 Mylen / daer zyn gelegen 7 Eplandekens / met 2 Clippen / inde distantie van 7 Mylen / waer van de Noordelickste twee zyn gelegen op 57 graet: van S. Mattheus, tot het Supdelickste Eplant / zynde het grootste / Z. ten W. 7 Mylen

19. Item van 't Eplant gelegen op 6 graden / tot het Eplant Rosalagette, soo is de cours Z. W. ende Z. W. ten Westen / 47 Mylen / soo dat van den hoec Amboyna tot Rosalagette is S. West ende S. W. ten Westen / 100 Mylen: Rosalagette is een rondt Eplant / ghelegen op de hoogte van 8 graden: ghy sult aen de O. zyde om loopen / want aen de W. zyde van 't voorsz Eplant 1 1/2 Myle / ist vol dzooghten ende ondiepten : de Cust kan men sien op 7 1/2 graet.

Rosalage-
tette.

20. Van Rosalagette tot Luzarie, W. S. West. 6 Mylen / als ghy tusschen beyden zyt/en gaet niet naer 't Lant van Luzarie, want daer zyn dzoogten / ende ondiepte: van Rosalagette tot de Noortzyde van Guinapij West 36 Mylen: van den Guinapis tot den Berg Aram, W. 14 mylen: van Aram W. 3 Mylen is gelegen een effen Black Eplandeken inde Bape Dumbana, en nienicht tusschen 't Black Eplandeken / en 't vaste lant wel deur seplen op een Myl naer / so wel van binnen / als van buuten: van 't voorsz Eplant / tot de Paternosters Noorden 5. Mylen.

Luzarie.

21. Van den Berg Aram, tot Caep de Bonbra West 13. Mylen: van Bonbra tot dat zuyd eynde vande Paternosters N. O. ten N. 5 Mylen: van Bonbra tot 't Noort eynde van Baly West ten Noorden 13 Mylen: van 't Noort eynde Baly tot den hoec d' Aprafada W. N. W. 12 mylen: den Bergh d' Aprafada is gelegen in Java Major op de Water cant : als den Berg voorsz W. N. West van ulept 7 Mylen / dan gelijck een rout Eplant te sijn.

Aram/
berg.
Bap Sum-
bana.
Paternos-
ters Eplanden.
Caep de
Bonbra.
Baly.
d' Aprafada op Java Major.

22. Om tusschen 't Noort eynde Madura, ende de Westelickste Eplanden vande Paternosters deur te loopen / van den hoec d' Aprafada tot het oost-ende Madura, N. N. W. 10 Mylen: vande zuyt hoec Madura O. Z. N. 1/2 Myl / is gelegen een cleyn Eplandeken genaemt Pude.

Eplanden
ken Pude

Van Pude, O. S. Oost 1 1/2 Myl / tot dat Eplandt Galion. 't Eplant Galion is lanch S. W. en N. O. 1 1/2 Myle / en S. O. ende N. W. lanch 2 1/2 myle: tusschen dese 2 voorsz Eplandekens ist diep 28, 29, 30. Vadem steck gront: 1/2 myl van 't Eplandeken Pude. ist 20. Vadem diep.

Galion-
Eplants.

23. Tusschen Galion, ende Pude ist wijt 1/2 myl / hier setment ghemeenselick deur / Galion latende aen stier boort / en Pude aen Bagboort: Galion heeft noch meer Eplanden aen de oost zyde van hem leggen: van den hoec d' Aprafada, tot 't West eynde van 't Eplant Galion N. ten Westen 8 mylen / dyp Mylen: hesupden Galion diep 50 Vadem : desen Canael ghepasseert zynde / docn-
de H.

de uwen Cours langens Madura, diep 28, 30. Nadem steck gront 1½ Mijl
bupten lant nae n believen/ strecht meest Oost/ende West/ lanch 18 mijlen;
aende Zuyt-zyde van Madura, op de vlackte met hoog water ende springh-
stroom/diep 3 Nadem/ende met laegh water 2 Nadem.

Aenwijfinge van de Coursen, om te seylen van *Amboyna* naer *Ternaten*; voorts aende Noort-zyde van *Celebis*, ende aende Zuyt-zyde van *Borneo* om, naer *Patana*.

Manipe
Eplant.

24 V Ertreckende bande West-hoek bande Sap Amboyna, so is de cours tot het Eplant Manipe N. West 12 mijlen/ghp sult tusschen 8 ure ende Manipe dooz loopen/ 't is daer 3 mijlen wijt; van 't Eplant Manipe (gheleggen op de hoogte van 3 grad. 10 minuten) tot 3 Clippen die men aen merdoozt laet leggen op de hoogte van 10 minuten bezuppen de Linie Equinoctiael. Noort-West/wel soo Noordelijck 46 mijlen; in desen weg heeft men 4 grad. Noort-oosteringe.

Goeritius
Eplanden.

25 Bande 3 Clippen/tot de Noordelijckste /ende Westelijckste Eplanden Goeritius Noort ten Oosten 5 mijlen/van daer tot Eensteen, ghelegghen onder water West ten Noorden 1½ mijl; ghp mocht tusschen den steen ende de Westelijckste Eplandekens Goeritius wel deur passeeren; van Goeritius tot dat middel-lant van 't Eplant Machian N. Oost 4 mijlen/ 't zupd-eynde Machian is gelegen op 10 minuten by Noorden.

Machian.

Ternate/
Tidoor/
Machian.

26 Ternate, Tidoor, ende Machian zijn alle 3 hooge Eplanden/ waer van Tidoor 't spitsste is/de steen van dese 3 voozt Eplanden zijn ghelegghen aen de Oost-zyde; voozt Machian leyt men ten anchor op 35 a 40 Nadem met een tou aen 't lant vast; voozt 't Fozt Nossokia; 't Noort-eynde Machian ende 't zuyt-eynde van het Eplant Morier (ofte Timor) is wijt een clepne mijle/ghp mocht tusschen beyden wel dooz loopen/geen anchor gront: Tusschen het Noort-eynde van Machian, ende 't zupd-eynde Palo Cavili, is wijdt ontrent een Mijl/geen anchor gront.

Gnosso-
quar Fozt
Morier.
Pulo Ca-
vili.

Giloloe.

27 Tusschen 't Noort-eynde van Pul Cavalis, ende 't zupd-eynde van Tidoor, wijt een klepne halve mijl/ghp mocht wel dooz loopen/van zijt gewaerschoot van 't zupd-eynde Tidoor Oost aen een mijle/is gelegen een dzoogte (met laeg water boven)midden in 't vaer-water; 't is tusschen Tidoor, ende 't lant van Giloloe ontrent 2 mijlen wijdt/sulcx dat aen weder zyde van die dzoogte wel moget onloopen.

Dooz de Stadt Tidoor leyt men ten anchor op de dzooghte/ ofte Reciffe; de dzooghte is gelegen mit waters, S. O. ten Supden van u een klepne mijle aen de Cufte Giloloe is anchor gront/so langh alst middel-lant Pulo Cavalis, West van u leyt; ½ part mijle/benoozden de Stadt Tidoro, is ghelegghen het oude Casteel/daer is de beste plaets om te anchoreren op 36 a 32 badem; aen de Noort-zyde van 't Eplant Tidoor is gelegen een klepne Eplandeken/ghp moghet daer wel tusschen dooz loopen/diep 36 a 28 badem/wijt ½ part van een Mijl.

't Fozt Or-
angie.
Talin-
gamma.

29 Ternate, voozt 't Fozt Orangie, leyd men ten anchor op 22 a 20 badem/ een musquet-schoot van 't lant: een derde part mijls Supdelijck/is de Reede van Talingamma, diep 12 a 14 badem; van Talingamma tot Tidoreel halve mijl

mijl noyt/ghp mooght tusschen 't Eplant Ternate, 't welke het Westelijckste is/ende Tidoor wel dooz loopen: 't middel sant van Ternate, ende 't nooyt epnde van Tidoor sijn ghelegghen oost ende west van den anderen: 't nooyt epnde van Ternate, ofte het Eplandt Ternate, leyt op 1 graet / benoozden de linie/wassende nooytwesteringe 4 graden/lenghte 168; graden/naer den Catholicum uptwijst.

Daer Eplant.

30. Als men vertreckt van Ternate, nae Patana, in 't eerste van Junius/ten langsten half Juny, van 't nooyt epnde Ternaten, tot het Eplant Manjau, w. n. w. 15 mijlen: Van het Eplant Manjau, tot 't Eplant Taffora, Z. w. ten 2, 5 mijlen; om dees tijdt wapen hier de zuydelijcke winden / de stroomen loopen om de nooyt/darom moet men de hoochte houden/om de Custe van Celebis aen te loopen: Van 't nooyt epnde van Machian tot het Eplant raffo-ten n. w. 20 mijlen.

Patana/
Manjau
Eplant.
Taffora/
Eplant.

Celebis.

31. Van Manjau tot dat costelijck Eplant Pangieker, die oost hoeck w. n. 16 mijlen / vande booschzehen hoeck tot dat westelijckste Pangieker, de west hoeck n. w. by 2 mijlen/ hooghte 2. graden: Van het westelijckste Eplant Pangieker, tot 't Eplant Bayare n. o. ten oosten 4 mijlen/tusschen Celebis, ende 2 Eplanden Pangieker, ist wijdt op 't nausten een clepne mijl / diep 20 badem / daer loopt harde stroom / als men dooz 't nauste is/ geen anchor gront; dan 't beste is aen de nooyt 3pde vande twee Eplanden Pangieker om te loopen.

Pangieker
Eplant.

Bayare/
Eplant.

32. Van de west hoeck van 't westelijckste Eplandt Pangieker, tot een Eplandeken / strecht een booghte af/ aen de nooyt 3pde / west ten Zuydt 5 mijlen; van 't booschzehen Eplandeken / tot een hoogh rondt Eplandt Manada Zuyt west / ten zuyden 3 mijlen / leydt op de hooghte van 1 graet 40 minuten.

Manada
Eplant.

33. Of 't ghebeurde / dat ghp niet aen de nooyt 3pde van 't Eplandeken Manada coude passeeren / overmits de stroomen daer loopen naer den nooyt oost/so ist geraden aen de oost 3pde van 't Eplandeken/daer 't rif affstrecht in te zeplen naer Celebis toe / ende binnen Manada/op 't nauste; mijls wijdt/ gheen anchor gront; dan de bequaemste wegh / is byn ten Manada om: 't Eplandeken met dat rif/is ghelegghen 2; myle van Celebis; doende utwen Cours West-waerts aen langhens Celebis, sult aen stierbooyt twee blacke Eplandekens laten legghen / soo dat het daer wijdt is; mijl/ als boven verhaelt.

34. Inde Bape van Manada leyt men ten anchor op 36 a 40 badem / schone grondt/ende 't achter Schip in 15 a 16. Badem/ een Contw aen 't landt dast; 't Eplandt Manada n. west / ende n. w. ten nooyden van u 2; mijle: een n. w. windt is upter zee: Van 't Eplandt Manada, tot het Eplant Ziau u. n. o. wel soo Costelijck 19. mijlen; ghelegghen op de hooghte van 2 graden 48 Minuten.

Ziau/
Eplant.

35. Van Manada, tot het Eplant Panglare, nooyt oost/wel soo nooydelijcke 15 mijlen/hooghte 2 graden 26 Minuten; van 't zuydt epnde Panglare, tot 't nooyt epnde van 't Eplandt Nofa, 't welke is een ront Eplandt/ontrent een mijl. Ziau, en Panglare, sijn beyde hooge Eplanden, dese Eplanden passeert men alsmen de cours na Manilla neemt: Van 't Eplant Manada, tot den hoeck Mindanaw n. n. w. 80 mijlen/ gheleggen op de hooghte van 6 graden 37 Minuten / by nooyden de Linie: Van de West hoeck vande Bap Manada, tot een

Panglare/
Eplant.
Nofa/
Eplant.

Manilla/
Mindanaw.

Eplandeken/strekt een djoochte af; aen de Oost zijde 1 mijl lanck/sagen de grondt op 8 badem / W. S. W. 16 mijlen; van't voozschzeven Eplandeken/tot een ront Eplandeken / leggende aende West hoeck bande groote Bap/ ofte Inwijck W. 7 Mylen; van't eplant manada. tot dat rondt Eplandeken W. S. W. 23 Mylen / gelegen op de hoochte van 1 graedt 8 minuten; Van't voozschzeven ront eplandeken / tot een djoogte W. D. W. 2 Mylen/ gelegen van't lant een clepne mijl / strekt langens de wal ½ mijl lanck/diep aen de N. O. zijde 4. 5. 6. 7. 8. 10. 15. 20 badem/krael gront.

Calo de
Blanco.

36. Van't ront eplandeken/tot den bonten hoeck / ofte Calo de blanco w. ten noozden 15 mijlen/ men cruyt hier altemets harde rabelingē van stroomen; dese hoeck is gelegen aen de West 3pde van een grooten Bap / aende oost 3pde van die Bap sijn gelegen 2 eplandekens.

Clær
grondt/
djoochte.

37. Item bande djoochte Clær-grondt, tot de twee Eplandekens ghelegen aende oost-3pde bande Bap / 't westelijckste west acht Mylen van't westelijckste eplandeken tot den bonten hoeck/West Noozdt West 5 mijlen.

Hoeck van
Stroomen.

38. Bande Capo de Blanco, tot den hoeck van de stroomen, is een laech black eplandt/ west/ wel soo Noozdelijck seven mijlen/ leydt op ½ graedt; van't eplandeken Manada tot den voozschzeven hoeck / West ten Supden/ wel soo westelijck 42 mylen; Van't black eplant west Supd west/ een groote nijle/sijn gheleghen twee Clippen / ofte holmen. Bande twee holmen/ tot twee djoochten / leggen met laech water boven/ Supdt west/ ten Supden twee mylen/ghelegghen inde inwijck/ ofte groote Bap; daer is ghelegghen het Stedeken Tottoley, hier beginnen de Stroomen om den Supdt te loopen.

Tottoley
Stedeken.

39. Van den hoeck bande Stroomen, tot een eplandeken / legghende dicht by de Custe van Celebis. S. w. ten westen 9 Mylen/men laet noch meer eplanden inden inwijck leggen; Van't voozschzeven eplant / tot een eplandeken/strekt een Rifs af aende west zijde/ een mijl lanck tot de west punct van 't Rifs 3 clepne mylen/ leggende op de hoochte van een graedt by noozden de Linie Equinoctiael; Bande voozschzeven punct tot de 2 eplandekens Noorder-wachters Z. w. 7 mylen / hier loopt de stroom om de zuyt; bande 2 Noorder-wachters, tot Bonne w. 7 mylen.

Noorder
wachters/
Epla. tot
Bonne/
Epland.
Zuyder-
wachters/
Epland.

40. De twee Noorder-Wachters, leggen van den anderen Z. o. ende n. w. een Mijl/ ghy moogt wel tusschen beyden dooz passeren/ geen grondt niet 50 badem; Van de twee Noorder-wachters, tot dat eplandeken ghenaeemt/ Zuyder-wachter Z. w. 7 mylen/ gelegen op 7 minuten by noozden; tusschen 't voozsch eplandeken/ ende Celebis, ist wijt een Mijle; ick ben daer dooz ghesepit; aen de Landt 3pde bande Suyder-wachters, leydt een clip boven water/ als een soncke..

Graef-
Willems
Hoeck.

41. Bande Linie streckt/ de custe Celebis Z. ten w. 16 Mylen: van daer tot 2 ½ graet S. ten w. ende S. S. W. 21 Mylen/ van daer tot Graet-Willems Hoeck S. w. ten Supden 9 Mylen; de voozsch-hoeck is getegen op 2 graden 52 minuten/ men siet hier gemueelijcke des avonts vierkens/ twelcke sijn visschers Praukens; van desen hoeck/ tot een djoochte leggende onder water w. 12 ofte 13 mijlen; so 't gebeurde dat ghy saecht 3 heubelen op Celebis, in't geberchte/ waer van het zuydelijckste/ het grootste is/ als die heubelen oost van u sijn/ hoochte 2 ½ graet by supden de Linie.

Noord-
hoek.

42. Item van Graef-Willems Hoeck, tot de Noort-hoeck van de groote Bap

Bay/S. ten Oosten 10 mijlen/hoochte 3 graden 32 minuten: banden boorz/ hoeck/tot dat Eplandeken Sphera Mundi, ofte de zupdt-hoeck vande Bay S. O. 9 mijlen/is ghelegghen op 4 graden: van 't Eplandeken Sphera Mundi, tot de Gde Macasser, legghende op de hoogte van 5½ graden by zupden 20 mijlen: dese weg is vol dzoogten/ende ondiepten/met clepne Eplandekens/ seer buyl/streckt van Celebis West 4. 5. 6. mijlen.

Sphera/
Mundi/
Eplande-
ken.
Macasser.

43. Van Graef-Willems Hoeck tot 5 Eplandekens Nusalima S. W. ten S. 38 mijlen: vande Noort-hoeck vande groote Bay daer men ghemeenlijck oversteekt naer Nusalima 3. w. ende S. w. ten Westen 36 mijlen: dese boorz/ Eplandekens sijn gelegen op 5 graden 't Compass/Z. ende Noorden.

Nusalima
Eplande-
kens.

44. Van Nusalima tot 2 ofte 3 Eplandekens genaemt Ravatis o. ende Z. 8 a 9 mijlen/ghy meucht hier wel dooz passeeren: Doo 't gebeurde dat men met een Z. Oosten wint de Nusalimas N. W. van hem sage 3 mijlen/ soo ist geraden/aen de noort zijde om te loopen / overmits dat van 't zupdelijcke Eplant S. w. ten Westen 3 mijlen een dzoochte is ghelegen van 5 Vadem/ groen water/met swarte steenen: van Nusalima, tot het eplandeken leggende aen 't West eynde madura op 6½ graden w. S. w. wel soo zupdelijcke 64 mijlen/ van 't boorz/ Eplandeken / tot het Eplandt Lubock N. ten Westen 10 mijlen.

Ravatis/
Eplande-
kens.

Lubock.

45. Als men oversteekt vande noozdt-hoeck des Grooten Bays, ende be- geert naer Parana, so ist geraden dat men de Nusalimas in 't gesichte loopt: of- te op 4½ graden/want op de kust van Barneo op 4 graden / sijn ghelegen veel dzoochten/ende ondiepten.

Parana.

Barneo.

46. Van de Nusalimas tot dyp hooge Eplanden genaemt Pulos Laut, 't zup- delijcke/w. 22 mijlen / diep 35 a 40 vadem/sijn ghelegghen meest in een dyp hoeck: vant zupdelijcke Eplant/lept op 5 graden / tot den zupdelijcksten hoeck van Barneo, gelegen op 4 gra. 10 minut. N. w. ende N. w. ten Westen 20 mijlen: desen boorz/ hoeck is genaemt Jonsolaet. streckt een dzoogte/ ofte blachte af aen de w. zijde, om desen hoeck Noortwaerts aen 8 ofte 9 mijlen lept mandermassin, van Jonsolaet tot de slijck-Hoeck w. N. w. 33 mijlen/hog- te 3 graden 24 minuten/diepte 14. 12. 10 Vadem/twee ende 3 mijlen bupten Lants, hier heeft Barneo een grooten inwijck.

Pulos
Laut.

Jonsolaet/
een hoeck.
Mander-
massin.
Slijck-
borck.

47. Item van 't zupdelijcke Eplant Pulo Laut, is de cours w. ten N. en w. N. w. 100 mijlen tot 3½ graet / in desen wech sult het Loot wel gebruy- ken/diepte 25. 20: 15 vadem: van 3½ graden ontrent n. o. 5 a 6 mijlen/is ge- legen 't Eplant Mancop, van 't Eplant Mancop, tot het Eplant Cremata, sijn gelegen noch meer clepne Eplandekens: by n. w. ten Westen 30 mijlen van 3½ graden tot Cremata is een laech Eplant/lept 1½ graden n. w. 32 mijlen: van Cremata tot Zuccadana. o. ten n. 15 mijlen: van Cremata Z. o. ten oosten/ 22 mylen/lept een dzoochte/ 1½ myl van die dzoochte diep 25 vadem sierten geen Lant.

Pulo
Laut.

Mancop/
Eplant.
Cremata/
Eplant.
Zuccada-
na een
Stadt.

48. Oversteekende by Cremata, tot de oostelijcke Eplandekens van 't Eplant Buntam n. w. wel so westelijcke 54 mylen/hoochte een graet by nooz- den de Linie/diep in desen wech 25 a 28 vadem.

Buntam/
Eplant.

49. Van Cremata tot Pulo Timaon n. w. ten noorden 76 graden: Timaon is een hooch Eplandt / lept op de hoochte van 2½ graden: van Timaon Z. o. 6 a 8 mijlen sijn ghelegghen twee Eplandekens tamelijck hoogh/ 't is ghe- raden dat men de 2 boorz/ Eplandekens / ofte Pulo Timaon in 't gesichte

Pulo Ti-
maon.

- Pulo Gelongh- Pulo Capas.** loopt/om de cours te stellen/buyten de Eplandekens Pulo Redong, om.
50. Van Pulo Limaon, tot 2 Eplandekens ghenaemt Pulo Capas n. ten w. 16 mijlen, van Pulo Capas tot de zupdelijchste Eplandekens Lantanga Redang n. w. ten n. 14 mijlen/5 graden 30 minutē; bande zupdelijchste Eplandekens Lantanga Redang tot de noordeliche Redon n. w. ten. w. 12 mijlē/sijn gelegē op de hoogte van 5 graden 56 minuten/ sult dat lant aen doen op 6 graden.
- Lantanga Redang- Patana.** 51. Bande voorsz noordelijchte Eplanden/tot den hoeck Patana, leyt op 7 graden/n. w. ten w 28 mijlen; Bande voorsz hoeck/tot de Riede/3. w. ten w. 2 groote mijlen/diep 9. 8. 7. 6 vadem / ankeren op 4½ oft 4 vadem modder gront; mijl van't lant/eenen hoogen Berg 3 w. ten 3. van u/en't zuyt eyn de van't Rief o. ten 2. 1½ mijl: Patana, ofte de Riede is ghelegen op 6 graden 53 minuten/afgaende nootwesteringe 5 graden.
- Delapio/ Eplandekens.** 52. Alsinen verreckt bande Patana in de maent October/dan in Novem- ber ist bequamer/overmits de westeliche winden dooz wapen:vanden hoeck van Patana leyt op 7 graden/om binnen de Eplanden deurt te zeplen; van den voorsz hoeck/tot 't Eplandeken Lapi. 3. o. 10 mijle n (dit Eplandeken is gelegen dicht by't vaste Lant van de Lar ij) tot de noordelijchste bay Pulo Redon: 3. o. 17 mijlen/diep 16. 18. 20 vadem/buyten de Eplanden om.
- Capas/ Eplandekens.** 53. Bande noordelijchste Eplanden Redong, tot de zupdelijchste Latanga Redang. 3. o. ten oosten 10 mijlen/di. pte tusschen de Eplanden / ende 't vaste Lant/18. 16. 13 vadem steck gront/2 ende 1 mijl van't Lant: men laet hier twee dzoogten aen sterboort leggen: van't zupdelijchte Lantanga Redang, tot de twee Eplandekens Capas (leggen dyp Clippen by/aen de noort 3pde) 3. o. ten Zuyden/12 mijlen/diep 22. 24. vadem/ hoogte 4½ graden/sijn ge- legen dyp mplen van't vaste Lant.
- Pahangh- Pulo Limaon- Pulo Baly.** 54. Van Pulo Capas, tot Pahang 3. ten w. 19 mplen/diep 22. 20. 15. 12. 10 vadem: Pahang leyt op 3½ graedt: Van P. hang tot de west 3pde Pulo Limaon, 3. o. ten zuyden 14 mijlen/diep 22. 20 vadem/ 't middellant is gelegen op 2 gra- den 45 minuten: van Limaon tot Pulo Baly 3. 3. w. 5 mijlen.
- Pulo Tinga.** 55. Van Limaon, tot Pulo Tinga zuyden 8 mijlen/is een hoog Eplant/leyt op 2 graden 12 minuten: Van Pulo Tinga, tot de oostelijchte Eplandekens/ van't Eplant Bintam, hceete een graet 12 minuten/ S. ten oosten/ende zuyt/ 23 mijlen/diep 28. 26. 25 vadem/ 't zyn lege Eplandekens: van een graet 12 minuten/ S. o. 4 mijlen/is gelegen een Clip boven water.
- Blanc/ Eplant.** 56. Van een graet/12 minuten by noorden/oft die Eplandekens by oo- sten Bintam tot Blanco, op 2 graden/by zuyden de Linie/3. 3. o. 5. mijlen/diep 20. 18. 16 vadem; bande voorsz. hoogte streckt Blanco 3. o. ten Zuyden/ende 3. 3. oost/17 mijlen/tot op 2 graden 57 minuten/ diep 1. 1. 15. 17 vadem steek gront/2 mijlen buyten 't lant: Van daer/ tot de Zuydt hoeck blanco 3. ten oosten/ende S. 9 mplen/die 30. 33. 25. 22. 24. 12 vadem vuple gront: de zup- delijcken hoeck van't Epland Blanco is ghelegghen op 3½ graden: van dese voorsz hoeck Oost 3 mijlen/ legghen eenige Eplandekens: n. oost. 6 mplen by dese Eplandekens ist vol dzoochten / en ondiepten/so dat het een straet maect/ende is dyp mplen wylt/ te weten aen de oost 3pde van Blanco; daer- harde stroom deur.
- Banca Eplant- Sunarra.** 57. Om te zeplen aen de noort 3pde van a w ca om/ende voort bande west 3pde/tusschen Sunarra, ende Blanco deur/ bande Clippen/ghelegghen eben bo- ven water S. S. Oost/en Zuyt ten Oosten 23 mijlen/ tot een halve graedt bezuyt.

byzupden de Linie/ ende sullen 't Eplant Linge komen te sien / van; graedt Z. ten Westen naer 't Nooxt eynde van Banca, verby eenighe Eplandekens passierende ontrent 20 mijlen: komende by 't Nooxt eynde / kringhtmen altemet niet meer als 4 Vadem diepte/ghy sult alle naerstigheyt doen/ om by de Cust van samatra te komen op 6 Vadem/overmits aende west-zijde van 't Eplant Banca oneffen gront is.

58 Vande zuyt. hoeck Banca leyt op $3\frac{1}{2}$ graet / te weten die oost-zyde / Z. 10.6 mijlen/oneffen gront/14.8.12. Vadem/ daer na effen gront/ 11.12. Vadem klep gront. Van den boozsz hoeck tot Sumatra ofte het Eplant/ met dat Rif/ de oost-punct W. Z. W. 14 Mijlen. 't Rif streckt van 't Eplant af zee waerts O. N. O. twee groote Mijlen.

59 Van den Zuyt-hoeck Banca tot Bantam Z. ten Westen/ ende Z. Z. West 40 mijlen/ men sal dan een dzoogte gepasseert hebbē/ leyt van Bantam Nooxt ten Oosten 13 mijlen: dese dzoogte is stepl/ comt niet naerder als 10 vadem/ is onder water gelegen. Ofte pēmant vande Supd-hoeck over stach naer Samatra, soo ist gheraden Z. W. aen te loopen 30 mijlen/ tot twee Eplandekens/ zijn gelegen 3 mijlen van Sumatra; van die 2 Eplandekens tot Bantam Zuyd ten Oosten 15 mijlen.

Aenwijsinghe om te zeylen van Bantam door de Strate Balimban, ende Zabon, voor by Malacca tot Achin toe.

60 V Ertreckende van Bantam na Achin den 15 Octobet/ so raechtmen gemeenlijck noch wat boozspoedig boozt/ in 6 weken: van Bantam tot twee Eplandekens/ N. ten W. 15. mijlen/ ghy meugt tusschen Sumatra ende de boozsz Eplandekens wel deur passeren: als de twee Eplandekens/ oost van u leggen een groot mijl/ diepte 5 Vadem harde grondt. Vande boozsz Eplandekens/ tot den hoeck van Sumatra. ofte het Eplant/ gelegen dicht by de Cust/ dat men 't qualijck booz een Eplant kennen kan/ streckt een groot Rif af O. N. O. twee groote mijlen/ soo dat men van de twee Eplandekens/ tot de Oost-punct van 't Rif is N. ten Oosten 18 mijlen/ niet nader als vijf Vadem harde gront/ 6.7.8. vadem steek gront/ van Bantam tot het Rif noozden 33 mijlen/ leyt op de 3 graden 48 minuten.

61. Van de Oost-punct van 't rif/ tot 't Eplant Lazapara, N. ten O. 8 a 9. Mijlen/ dan men moet Noozden aengaen op de diepte van 7. $6\frac{1}{2}$. 6. Vadem steek gront. Lazapara is gelegen 3 mijlen van Sumatra; ghy sult by Sumatra langens loopen/ op de diepte van 7 vadem/ $1\frac{1}{2}$ mijle van 't lant/ want aen de zijde van Lazapara. ist oneffen gront en dzooghte/ daerom zyt gewaerschoot andermael / niet berder van Sumatra als; Mijl te gaen / 't loot altoos inde hant.

62. Van Lazapara tot den hoeck A. N. W. ten Noozden 4 Mijlen/ diep 6.7. 8. Vadem/ gront als boozen/ van A. tot den hoeck B. N. W. 7 mijlen/ diep 10. 12.8. Vadem: een mijl bupen Sumatra; tusschen Sumatra ende Banca ist wjt 3 Mijlen/ men sal hem wachten booz die zijde van Banca. want 't is daer oneffen gront: van B. tot een Riviere C. N. W. ten Noozden 6 Mijlen/ van die boozsz Riviere tot Z. ende Noozden/ met die Riviere Palboam, diep 7 Vadem/ N. N. W. 7 mijlen: dit is een grooten inwijck/ met laeg booz lant/ dat men qualijck 't Lant kan sien.

Lazapara
Eplant.

Palboam
Rivier.

63. Die begeert aen de **Boort** 3de van Banca om te zeplen/ die sette den bergh **Monopijn** op't **Boort** eynde van't **Eplant** banca. **Z.** Oost van hem/lopende van **P.** ten Oosten/sult comen te sien 7 **Eplandekens** by den anderen leggen/genaemt **Pulo Tayo**. **Sijn** gelegen ontrent 12 mijlen van **Monopijn**; dese **boort** 3 **Eplandekens** sullen blijven aen de **P.** 3de; als **Monopijn** 3. o. van u is/so streckt een **Rijf** af van Banca **Z.** W. ontrent een mijl laech.

64. Van **Supdan** ende **Boorden** met de **Rebier** palinboam 3 mijlen/diep 7 badem; tot de hoeck van **Tamianbon**, **P.** West ten **Boorden** 20 mijlen/diep 7 badem modder gront: desen hoeck is gelegen op een graet/bezupden de **Linie**; van **Tamianbon**, **P.** **P.** O. 2 mijlen/is gelegen/t **Eplandeken** **Varella**, lant aen stier-boort leggen/lept op 52 minuten by **Supdan** den **Equinoctiael**, als men 't **boort** schreyen **Eplant** begint te genaechen op 2 ende 3 mijlen/soo krechtmen dieper water/10: 12 badem / in desen werch regheleertmen hem zelven meer naer de diepten als naer de cours / overmidt; dat daer harde stroomen loopen.

65. Van't **Eplandt** **Varella**. tot de **zupdelijcxte** **Eplandekens** **Calatingas**, **P.** W. ten Westen 6 mijlen/diep 14, 15, 12, 10 badem/ gront als **boorten**; van **Calatingas**, tot den hoeck **Taynambassa**, hier heeft **Sumatra** een grooten inwijch/ dat men geen lant sien en can tot **Taynambassa**, te weten de zeelijckste punt van't **Rijf**/ofte **broochte**/ **P.** W. ten **P.** 15 mijlen.

66. Item van den hoeck **Taynambassa**, hier heeft **Sumatra** mede een diepen inwijch/tot den hoeck **Tamianbon**, **P.** ten Oosten 7 mijlen in desen wegh diep 12, 14, 16 badem : soo ghy hier int Oost **Supdan** Oosten/ende **Z.** O. ten oosten hoogh landt siet/sult weten dattet **Eplandt** **linga** is: Vanden hoeck **Tamianbon** tot **Pulo Duray** **Boorden** 7 mijlen diep 10: 8: 7: 6. badem klep gront; tusschen **Sumatra**, ende 't **Eplandt** **Duray** ist wydt ontrent twee mijlen/diep 6. a 7 badem/t **Eplandt** laten aen stier-boort leggen.

67. Van **Pulo Duraj**, tot de twee **Clippen** **Baratinga** **P.** W. ten Westen 6 mijlen/diep 6 a 7 badem/ **Sijn** ghelegghen op 50 minuten venoorden de **Linie**; ghy sult dese 2 **boort** 3 **Clippen** aen stier-boort laten leggen / diep 6 a 7 badem; tusschen **Sumatra** ende **Baratinga** ist wydt een clepplmijlen/**Sijn** ghelegghen met hoogh water onder/ende laech water boven van **Sumatra** comt een **Rebier** wylt loopen/ghenaemt **Camper**, die stroom halbt naer die twee **Clippen** toe.

68. Van **Sumatra** tot **Sabon** ist wijt 2^e mijle : **Sabon** ist **Landt** datmen aen stier-boort laet legghen; van de **Westelijckste** **Clippe** **Baratinga**, tot den **Eplandt** nael van't **Geramp** meerde **Eplant** **P.** 3 mijlen/latende een **Eplandeken** met een boom/ende noch een gant seyl sonder geboomten aen bag-boort leggen/ diep 6, 7, 8, 7, 6 badem; aen **Sabon** crichtmen harde gront: van't **Geramp** ceerde **Eplant** tot **Sabon** ist wijt een clepue mijle / in 't midden van't daer water is gelegen een steen van 3 badem onessen gront/ so dat daer niet wyder is als : vande in **Wijl** int rechte daer water diep 7 badem streck gront/ ghy sult 't **Geramp** meer **Eplant** aen **Bagboort** laten leggen/ende loopen by **Sabon** langens op 7 badem als **boorten**.

69. Van't **Canal** van't **Geramp** oncert **Eplant** tot **Alonalon**, 't welke aen stier-boort blijft leggen/**Boort** ten Westen by **Wijlen**/diep 9 badem streck gront: van **Alonalon** tot **Sumatra** West 2^e mijlen.

70. Van **Alonalon** tot **Malacca** **P.** W. 22 mijlen / diep 12, 15, 20, 25, 26, 28. badem;

Badem: Malacca is ghelegghen op de hoogte van 2½ graden by Noorden de Linie: van daer tot Sumatra 2. W. 7 mijlen: aen de West zijde van Malacca, ontrent 3 mijlen/leggen 2 droogten / 1½ mijl van't landt: van Malacca, tot de Caep de Rochado 2. W. 9 mijlen/ een mijl vande droogtz Caep diep 20 **Badem/** leyt op 2½ graden: vande Caep de Rochado, tot Sumatra 2. W. 5 mijlen.

Caep de
Rochado.

71. Vande Caep de Rochado gediept 22, 20, 18, 16, 14, 12 **Badem/** t'fabont ten thien uren geanchert op 12 **Badem** zant grondt / 't Noordelijckste **Ep-**lant aen West Nooyt West van u so lange als Pulo Parielar, sien cont: ontrent half wegen zijnde/ blijft Pulo Parielar, int Oosten/ ende wat naerder de **Ep-**landen comende / in 't Oost ten Zuiden/ soo zyt ghy by van de drooghten/ Pulo Parielar, is een hoek/ gelegen aen de Custe van Malacca, van ghelijck van derde een ront **Eplandt** te wesen; alsinen buyten 't daer water is/ soo crijgt men de grondt van grof zand/ ende swarte schelpen / ende moeten van weder om soecken/ cleyn dupn swart zant/ ofte modder gront/ daer loopen harde stroomen.

W. / Ep-
lant:
Pulo Pa-
rielar.

62. Vande Caep de Rochado, tot het Noordelijckste **Eplandt** aen West Nooyt West 14 mijlen/ leyt op de hoogte van by graden/ diep (1½ mijl) droog- gaens af/ 18 **Badem/** latent aen bagbooyt leggen: vant noordelijckste **Ep-**lant aen, tot het **Eplandt** pulverre nooyt W. ten W. 20 mijlen leyt op 3½ graden/ diep 35, 36, 34, 32 **Badem:** van Pulverre, tot Pot: ebackers **Eplant** Oost ten noorden 7 mijlen.

Pulverre/
Eplant:
Pot: eback-
ers Ep-
lant.

73. Van't **Eplant** pulverre, tot Sumatra, op de hoogte van 5½ graden nooyt West 31 mijlen: vande booytz hoogte Sumatra, nooyt West ten noorden/ ende West nooyt west 26 mijlen/ tot een hoek gelegen een mijl vande Riede Achin: de Riede van Achin is gelegen op de hoogte van 5½ grad. by noorden de Li- nie Equinoctial. afgaende nooyt- weeringe 7 graden/ men leyt ten anchor op 9 **Badem** clep grondt/; parbt mijl vant **Eplant/** de bovenste hoek nooyt Oost: van u een clepne mijlen/ **Clip/** leggende boven water nooyt Oost ten noorden/ ist wijdt; mijl/ diep 7, 8 **Badem** zant grondt / ghy meucht wel tus- schen deur passeeren: inde maanden December/ Januarij/ Februarij/ waepen hier n. O. ende a. n. oosten winden.

W. /
Achin.

Aenwijfinge vande Courssen, om te seylen van *Achin* naer *Zey-*lon, voorts naer *Pando Gallo*, tot *Mosulipatan* toe.

74. I Geert 't meester gadt upt te loopen / soo is het vande Riede. / tot het booytz gadt 5 mijlen strecht upt West Zuidt West lanch 2 mijlen/ diep 18, 20, 25 **Badem** duple grondt / daer loopen harde stroomen deur/ in dit booytz gadt is gelegen een steen onder water/ de zee sietmen daer op byanden/ ghy sult die steen aen stierbooyt laten leggen/ ende een Rief aen bagbooyt/ 't welc strecht van een **Eplant** af/ gelegen dircht by Sumatra: van dese steen/ tot dat Rief nooyt West een clepne mijle: hier moeten men tusschen booyt passeren/ latende de Gomes Poels aen stierbooyt leggen / ghelijck als die steen/ dan't is beter tusschen de Gomes Poels, ende Pulo Way, deur te seplen/ overnijd; dat het daer 3 mijlen wijt is / geen anchor grondt/ soo laetmen de Gomes Poels aen bagbooyt leggen/ ende Pul Way aen stierbooyt.

Gomes
Poels.
Pulo Way

Riede.

75. Van desen booytz-steen/ tot dat zuidelijckste **Eplant** Niobaris nooyt Epant.

Bocht van
Bengala.

Poozt West twee-en-twintigh mijlen / dit is te verstaen op een Compas ghelegen op 8 graden afgaende Poozt-westeringe: van't Eplant Niobaris, tot Seylon, op de hoochte van 7 graden/128 duptsche mijlen : in dit overzeplen/om dees tijdt des jaers/loopende harde stroomen / om den Zupdt/ overmids dat de N. O. ende O. N. O. winden upt de Bocht van Bengale wapen.

Puncto
Gallo/
Fapt.

76. Int gesicht van Puncto Gallo, so kringense den 14 Martius de eerste westelycke winden / te weten W. Z. West/daer naer Z. West / dan in't laetste van Meert wapen die vooz3 ghestadich deur/ de stroom hardt om den Poozt/dat duert tot den eersten October toe/dan beginnen de O. N. Ooste ende Poozt Ooste winden te wapen / upt de Bocht van Bengala de stroomen upt de Zupt; geduerende wederom tot in't laetste van Martius / als voozen verhaelt; t' gebeurt somtijts wel dat de winden 14 dagen vroege/ ofte later deur wapen.

Canada:
na Bap.

77. Van Puncto Gallo, tot de Bape Tanadara, Oost 5 mijlen/heeft tot een teecken eenige roode aerde/ in desen wech diepte 33. 30 badem zant gront: ontrent een mijl bupten lant / daer zijn ghelegen eenige groote stegen/soo dat de gront niet schoon is.

78. Item van Puncto Gallo, tot den hoeck O. ten Z. ende Z. Oost 7 mijlen; van desen hoeck streckt Ceylon Oost ten N. 6 mijlen/ in desen wech heeft men geen laeg vooz-landt; van daer streckt de Oost O. N. O. 15 mijlen/tot op de hoochte van 6½ graet; in dit waer-water / 2 mijlen buptens lant diepte 35. 40 badem zant gront/20 badem is krael gront.

Mataca:
la Stadt.

79. Bande 6½ graden/tot een dwooch N. O. ten O. 7 mijlen / gelegen op 6 graden 37 minuten/een mijl van't lant; bande vooz3 dwoogte/tot een andere dwoogte/N. O. wel so Oostelycke/ 6 mijlen/ is ghelegen twee mijlen van't lant/op 6 graden 50 minuten; bande tweede dwoogte/tot Matacalo. Poozden 10 mijlen; Maracalo is gelegen op 7½ graden / de beste Riede op 11. 12 badem zant gront/½ part smjl van't lant; Cabode Frille, ofte Munnicx-cap. W. van u bebonden/daer 13 graden Pooztwesteringe 11½ graden/een streec op't Compas; Die van Achin gaen't zepl/den 20 Januaris / ofte den 10 Februarij; die begheert naer Puncto Gallo / sal Ceylon aendoen op 7 graden/ 1½ mijl buptens lant diep 24 badem zant gront/ofte op 7½ graden.

Cabo de
Frille/ ofte
Munnicx
Cap.

Pulo
Gamma.

80. Van Matacalo tot de Riebiere Poel: Gamma. N. ten W. 5 mijlen/in't in-comen bande Riebiere/met hooch water/en spring-stroom/diep 9 voeten/aen de Poozt 3½ de lept een Clippe ontrent ½ mijl van't landt; Van de Riebiere Poel Gamma tot de Riebiere Triquamalo. N. ten W. 13 mijlen/ ghelegen op 8½ graden/ontrent 2 mijlen aen de Zupd zijde/ende 2 mijlen aen de Poozt zijde van Triquamalo, zijn gelegen eenige Ruitzen / ofte Clippen boven water; een half mijl van't lant.

Triqua:
malis, Rie:
biere.

Mataba:
ra Riebiere.

81. Van Triquamalo tot de Riebiere Matabara (is gelegen een Banck vooz/ streckt in Zee een mijl) N. N. W. 11 mijl/ te weten de zeelichste punct van't Riff/lept op 9 graden 26 minuten; inde distantie van 11 mijlen ist diep 30 a 32 badem/1½ mijl bupten lant.

82. Bande Zeelichste punct / tot't Poozt eynde Celon, Poozt West/ 10 mijlen/20. 15. 10 9. 8 badem schoone zandt grondt 1½ mijl van't Landt; de Poozdelichste hoeck van Celon is gelegen op de hoochte van 9 graden/ 55 minuten.

83. Item den 4 April 's abonts/de Nooxt hoeck van Celon Z. West van mp/7 mijlen/diep 15 badem/hoochte 10½ graden/met den zupdelicke wint/ deden cours West ten Zupden aen/lieten gestadig het loot gaen / dzoogden op van 15/14/12/10/7/6 badem/meest steck gront; inacht ten 12 uren sagen 't vaste lant van Coromandel, deden doen cours langens de wal N. ten Oosten op 6 badem/met cleyn sepl/den 5 des smorgens sagen Negapatan, N.N. West leggen.

84. Vande nooxt hoeck Celon, tot Negapatan, is inde ghemeene pascart ^{Negapa-} w.n.w. 30 mijlen; ende naer mijn opinie/en gissinge na de stroom gemaeckt/ ^{lant/ Stadt-} gesepit te hebben 21 mijlen: so dat vande nooxt hoeck Celon tot Negapatan behoorden te sijn n.w. 21 mijl; overmits daer harde stroomen loopen/ is niet veel sekerheyt af te schijven; dan is geraden/die van den vooz3 hoeck oversteecht naer 't vaste lant Coromandel/ 't loot gestadigh te ghebypcken: 't welcke sal maerschouwen.

85. De Stadt Negapatan is kenbaer/overmits datter in staen veel witte hupen/sept op 10 graden 55 minuten: men mach anchoren op de Reede/op 5 baden/schoone zant grondt/ een gotelings sehoot van't lant: die na Negenampatuam begeert/moet Negapatan in't gesichte loopen.

86. Van Negapatan tot Negenampatuam nooxt ten Oosten 12 mijlen/men leyt ten anchor op de Reede in 7½ badem sant gront:; mijl van't lant/hoogte 11½ graden afgaende nooxt westeringe 15 graden: 5 mijlen aen de Zupt zijde Negenampatuam, leyt een dzoochte van wit sant/met laegh water boven/streckende van't lant een mijl 't Zeewaerts.

87. Van Negenampatuam tot de Stadt Tome, (is kenbaer ghelijck Negapatan)n. 19 mijlen/daer leyt een cleyn baxterken vooz/½ mijl van't landt: van S. tomt Palicatte, n. 6 mijl/men leyt op de Reede van Palicatte in 8 badem schoone sant gront/met clep daer onder gemengt/½ mijl van't lant Palicatte is gelegen op de hoochte van 13 graden 24 Minuten: heeft een Reeder met hoog water/ende spring-stroom 10 boeten diep 1½ mijl aende nooxt zpde van Palicatte, leyt een banck/streckt Zeewaert 2/ofte 3 mijlen.

88. Item van Palicate, tot Arregon-Noorden 12 mijlen / van Arregon-Noorden 5 mijlen/is gelegen een banck / streckt langens de wal ½ mijl lanc: en een mijl 't Zeewaerts: hier begint een bocht te comen/en deurt tot een langen hoeck lants/daer een Rifs affstreckt dyp mijlen 't Zeewaerts.

89. Van Palicatte tot den lage hoec/streckt 1 Rifs af 3 mijlen 't Zeewaerts/diep 3.4 badem on-ffen gront/noorden 38 mijlen: desen vooz3 hoeck is gelegen op 15 graden 45 minuten: als men op't Rifs is/ so leyt 't hooge Landt van Moupein, W. ten noorden/ende w.n.w. van u.

90. Van't Zeelijckste punt van't Rifs tot de Reede Petapoely n.o. ten noorden/wel soo noozdelijcke 10 mijlen: om dese vooz3 Reede te kennen/ heeft eenige Cocos, ofte Deterij boomen/ als die o. ende o. ten zupden / van u staen 1½ mijle van't Landt Petapoely, soo is men op de vooz3 Reede/ anchoren in 7 badem zant gront ½ mijl van't Landt: Petapoely, leyt op 16½ graden.

91. Van Petapoely, tot ee Rifs/de Zeelijckste punt O.Z.O. 8 mijlen/ voozt langens 't Rifs O.n.O. dyp mijlen/ so is men om't Rifs: en is de cours nae de Reede van Malipatan n. 3 ofte 4 mijlen/ settent op dyp badem modder-gront een grooten boom rondt/west van h/ een mijl van't Landt: die begeert op 16 boeten waters te setten met een schip dat 12 boeten diep gaet/ can ½ mijl

nader komen/gront als vooren: Malulipatan is ghelegen op de hooghte van 16½ graet by Noornden den Equinoctiael; afgaende Noortwesterlinge 17 graden.

Mataca-
11.

92. Alsoo te Matacalo is 13 graden noordt-westtringe/ende te Malulipatan 17 graden; differentie 4 graden/soo addeert 2 tot 13/maken 15 t'samen; om te weten dat dese courssen van Puncto Gallo tot Malulipatan toe / beschyden zijn op een Compas/dat de naelde moet leggen op 15 graden noortwesterlinge; t welcke 1½ streckt op 't Compas is; dan ist geraden de Compasse Z. ende noornden te laten leggen/een peder kan daer na facit maechen: Dit achte genoegh te zijn tot behulp.

Achm.

93. Item in 't eerste van Junius begint in Malulipatan de landelijken wint te waepen/gedurende ontrent 14 daghen/soo vertrecken de Schepen vande vereenighe Oost-Indische Compagnie na Achin, ofte nae Bantam, bukten Sumatro om/ doende haren cours by den wint ober/om oorsake/dat dese tijts jaers in Zee de winden Z. W. ende W. Z. W. waepen/ die stromen loopen hart om de Noort; hebben altemet genoegh te doen Achin aen te seplen: Van Malulipatan tot Achin Z. O. wel so zupdelijck 224 mylen,

Aenwijfinge vande Courssen, om te zeylen van Ternaten laaghens de Caste Gilole, ende Bachian deur, voorts naer 't West eynde Borneo, tot de Cadiepes toe.

Ternaten,

Gilole,
Gnos-
quia.
Bachian

94. V. Utreckende van Ternaten in 't laetste van Julio / dan ist bequamer als in 't beginsel van Augusto/ overmits de zupdelijcke winden soo hart niet en waepen als in de maent van Julio: Van Ternaten tot de Caste Gilole, O. 3. mylen; van daer tot de Rееde Gnosquia Z. ten W. 7 mylen; van Machian, ofte de Rееde Gnosquia, tot Gilole wydt 2 mylen; van daer mitswaerters/tot de eerste engte/oste gat Z. ten O. wel soo oostelijck 10 mylen; daer leggen by Eplandekens / waer van dat men twee aende Oost-3yde laten leggen/by 't ronde Eplandeken langens; diep 30/40 badem/½ myl wydt/van 't lant valt harde stroom deur/ leyt op de hooghte van 23 minuten bezupden de Linie: oost-waerts dicht by de twee voorsz Eplandekens/lept e groot Eplant: ¾ myl vande Oost Gilole, leggen 3 klepne Eplandekens by / aen de Oost 3yde/so dat het mede een gat maecht.

Bachian/
ofte Bat-
ian.
Obpeen
gast.

95. Vande eerste engte/tot een Eplant Z. O. 7 mylen/tusschen 't zupde eynde van Bachian, ende 't Eplant/ist wydt twee groote myle, van 't gat Bachian, tot het Ooster gat Oby, Z. Z. O. 12 mylen/wyt 2 mylen/is ghelegen op de hooghte van een graet 30 minuten: 't Eplant dat aen backdoort blijft leggen/is een lanck effen lant/aen de Oost 3yde leggen 2 Eplandekens/by zupden noch 2 Eplanden/gelegen bukten 't waer-water; 't Eplant dat aen stier-boort blijft leggen/is mede een lanck effen landt/streicht meerder zupwaert: Van 't gat Oby, tot een Eplant west zupd west/ende Z. W. ten westen 8, mylen.

Boure Ep-
landt Ca-
diepes.
Boule Ep-
lant,

96. Van 't Oost gat Oby, tot het west-eynde van Bour (lept op 3½ grad.) Z. W. ten zupden/ende 3. W. 39. mylen; van het west-eynde Bour, tot de Eplanden/oste Canael Cadiepes Zupd West ten Zupden 24 mylen/ hooghte 5½ graet; Van het west-eynde Bour, tot het Zupd-eynde Sela Noornden thien mylen;

mijlen; 't gebeurt wel als de winden zupdelijck wapen/dat men de Canael van de Cadiepes niet wel bezeplen kan/komende op Bortonte verballen/sult Bortont
Epland.
 veradverteert zyn daer een groote bocht/ ofte inwijck te wesen/ daer de Joncken wel inghezept zyn/eenige daer van ghebleven: van 't west epnde Bour tot de hoeck Cromij, ofte 't Noozer gat van Botton, west zupd west 33. mijlen. Cromp/
een hoeck

97. 't Noozer gat van Botton is wijt $1\frac{1}{2}$ mijl / is gelegen op de hooghte van 4 graden 18 minuten/streckt booz eerst een mijl west/daer naer altemet zupdelijckes/tot het Z. westen 2 mijlen / latende dan een kleyn Eplandeken met 2 klippen aen bagboozt leggen/ van daer streckt Botton Z. ten westen 7 mijlen/diepte 25. 22. 28. 30. 33. 24. badem goede anchor gront/ hier begint de eerste engte/ is wijt een half mijl: aen bagboozt laet men leggen een Eplandeken/daer een rif af streckt van wit zant/aen stierboozt een dzooghte/ 't welck een enghte maecht/diep 8. 9. 10. 11. 12. badem harde gront; van de enghte tot een dzooghte Z. ten westen 5 mijlen / een musquet-schoot vande dzooghte aen de west zijde/diep 25 badem zant gront/in dese weg van 5 mijlen/ist wijt 1. 2. 3. mijlen; vande booz dzooghte tot het naufte/wijt een musquet/schoot/latende een kleyn Eplandeken aen bagboozt leggen/'t welck met laeg water aen 't lant balt is/Z. ten westen 3 mijlen; van het naufte een musquet schoot wijt/diep 50. 60. 70. badem buple gront daer naer $1\frac{1}{2}$ /so dat 't gat op 't naufte lanch is $\frac{1}{2}$ mijl/daer balt harde stroom deur. . . tot Botton Z. ten westen/en Z. Z. W. 2 kleyn mplen/diep 50. 45. 40. 35. badem cleyn gront/de oostelijcke wal naest: van daer tot Botton, zupden een mijl/sept op de hooghte van 5 graden 33 minuten: van Botton latende een Eplandt aen bagboozt leggen/daer een rif aen streckt/van wit zant/tot dat zup epnde van 't Eplant Cambona, 't Middellant w. z. w. wel so westelijck 10 mplen. Cambona:
Bougero-
nis.
Cernacel-
Celebis.

98. Als men de Bogueronis passeert inde maent December ende Januarij/en begeert met contrarie ofte noozdelijcke winden te zeplen naer Ternaten, soo is 't geraden tusschen Celebis ende de noozt zpde van 't Eplandt Cambona deur te loopen: van de Bogueronis, tot dat gat N. O. 22 mijlen/ wijt op 't naufte $1\frac{1}{2}$ mijl/dan sal u gemoeten een banck van 7. 10. 12. badem buple gront/Celebis naest gelegen vande booz banck tot het Eplant sael N. O. 3 mplen/latende twee dzoogten aen stierboozt leggen/ groen water/ ende dicht by Celebis eenige Eplandekens/wijt een half mijl/diep 25. 26. 28. 26. 30. badem: van sael tot een rond Eplandeken dat aen baghboozt blyft leggen w. ten zupden $\frac{1}{2}$ mijl/diep 30 badem: van sael tot 4. Eplandekens/die aen stierboozt bleven leggen N. ten O. 5 mijlen/diep 28. 24. 17. 16. 15. 14. 13. badem goede anchor gront, daer zyn gelegen veel laghe Eplandekens met dzoogten/ leggen bupen dit vaer-water om de oost: van 't westelijck Eplandeken vande hier/tot 6. a dzooghten met groen water/te weten de oostelijcke dzooghte W. ten N. $\frac{1}{2}$ mijl/diepte 13 badem: van 't westelijckste Eplandeken booz eerst de cours N. N. O. naer N. O. 3 mplen/daer naer N. O. 5 mplen/diep 14/15/20/24/20. badem schoone gront/een mijl van Celebis tot een Eplant dat aen stierboozt blyft leggen; tusschen Celebis en 't booz Eplant ist wijt $\frac{1}{2}$ mijl/diep 12 badem/streckt oost $\frac{1}{2}$ mijl/ dan siet men N. O. te O. in zee 't noozer gat van Botton upt/ ofte de hoer kromt; vande O. zijde $\frac{1}{2}$ mijls wijt noozt oost ten oosten 2 mplen/ diep 13. 18. 38. badem/ latende een Bap aen Celebis leggen; aen de O. zpde vande Bap streckt een rif af. Sael/Epl-
lant.

99. Item van Celebris Noorden/wel so westelijck 4 mijlen/diep 28. 30. 20. 18. 15. badem/ latende 3 klipkens/ daer na Eplandekens met 3 klipkens aen bagboort leggen/met een groot Eplant aen stierboort/wijt op 't nauwste een klepne Mijl/van de 3 Eplandekens tot een Eplandeken *P. P.* West 3 mijlen/latent aen de Oost zijde leggē/met 2 aen de west-zijde; ½ mijle/van 't Eplandeken *P. P.* W. 6 mijlen geen gront/ nien laet veel dzooghten aen stierboort/en aen stierboort wijt ½ mijl/diep 30 badem schoone gront; van 't gat een half mijl wijt/tot den ruppen hoeck/streckt een langhe dzooghte af *P. O.* twee mylen/diep 28. 9. 7. badem/lept op de hoogte van 3 graden 8 minuten; van de boort tot een Eplandeken *W. P. W.* ½ mijl/aen de *Z. Z. W.* zijde van 't Eplandeken/diep 10. 13. badem/schoone gront.

Ruppen
back.

100. Van de Ruppen hoeck/tot 4 a 5 Eplandekens/zijn gelgen in den inwyck van Celebis *P.* ten westen 2 mijlen/diep 30. 36. badem schoone gront; in desen weg laetmen veel Eplandekens/ende dzoogten aen stierboort leggen/wijt op 't nauste een Goteling-schoor/diep 9. 10. badem Cozael gront; van daer Noorden een mijl/diep 30 badem/lept een dzoogte aen bagboort/met die 4 a 5 Eplanden; van 't nieuwe/tot een Eplandeken leggen 3 klippen by/aen 't zupd-eynde *P.* ten Oosten/wel so Oostelijck 12 mijlen; hoogte 2 graden 10 minuten: Als men de boort Eplanden aen de West-zijde laet leggen/van passeertmen 5 dzoogten/daer van 2 aen de Oost-zijde blijven leggen/loopen noch over een Banck van 3 badem/Cozael gront; van *P. P. W.* aen 2 mijlen/seylten noch dooz 7 Eplandekens/diep 8. 9. badem hier laetmen aen de Oost-zijde; van 't nausten tot een Eplandeken/Noorden ten Oosten 17 mijlen; van dat boort Eplant/tot een ander Eplant *P. P.* Oost 2 mijlen; dese Eplanden al te mael aen de *O.* zijde/is de bequaemste wegh; van daer *P. O.* Oost 4 mijlen/tot den jagas; valt harde stroom upt/ende is wijt ½ mijls/streckt Celebis Noorden ten Oosten 40 mijlen/schoone rust/tot een graet by noorden de Linie; van een graet/tot dat noord-eynde van Ternaten *O.* 26 mpen.

Cromp.

Xula/Obp

Bathian.

101. Van 't noorder gat totten wijdt twee mijlen/ofte den hoeck Cromp. tot het zupd eynde van Zoela. Noort Oost ten Noorden/wel so noordelijck 38 mijlen/hoogte 2 graden 50 minuten; van 't zupd eynde Xula tot Oost gat van Oby noort oost/ende n. o. ten oosten 32 Mijlen; van 't ooster gat van Bathian, tot het zupder gat van Bathian, wijdt twee groote mijlen n. n. West 12 Mijlen; in dit vaerwater is gelegen een steen onder water: van 't gat Bathian, tot de enghete/dat ½ mijls wijt is. *P. P.* West 7 mijlen/lept op de hoogte van 25 minuten by zupden de Linie; van dese lenghte tot het Eplant Macquian, de Reede Noffquia mit swater noord ten westen/wel soo westelijck 10 mijlen; Cusphen Gile, ende dese boort Reede ist wijt 2 mijlen; achte dese wegh bequaemer naer Ternaten te seplen/obermits weynigh dzooghten zijn gelegen/als dooz de dzooghten/ende ondiepten langens Celebes.

Aenwysinghe van de Coursen, om te seylen van Iaccatra vaer Iapan, tot inde haven van Firando.

A Anno 1620. den 14 Junius/Sondaeghs s' moorgdens/daeghs boort de volle Maen/met de Oostelijck Mouson van Iaccatra 't sepl ghegaen/lieten 5 Eplandekens aen stierboort leggen/zijn gelegen van Iaccatra *P.* ten Oosten

Oosten 4 mijlen / waer van is 't noozdelijck 't grootst / 't sabonts een Eplandeken / Oost van ons $\frac{1}{2}$ mijl / diep 20 badem van Jaccatra, tot de voozst Eplandeken n. ten Westen 10 mijlen / diep 18, 15, 20, 24, 26. badem moddergront / van is geraden 't Eplandeken aen de West zijde te laten leggen, om redenen (dat de stroom hart om den West loopt) met springstroomen / ende so veel hooger boven de andere Eplanden te zeplen / die daer veel in 't ghetal om den West blyven leggen.

103. Den 15 dito s' nacht de wint Oost / ende S. Z. Oost met een doozgaende coelte / diepte 23, 18, 20. badem / lieten alle de Eplanden aen bagboozt leggen / 't naeste Eplandeken een mijl / behouden cours n. ten Oosten / 9 mijlen: so dat wy van Jaccatra sijn 18 mijlen / sagen in 't west n. westen een Eplanden 3 mijlen: en Z. noch een Eplandeken 4 mijlen; dit Eplandeken sepot op 5 graden 8 minuten: alst voozsejde Eplandeken W. Z. W. van u leyt 3 groote mijlen / ist diep 12 badem clep gront.

104. Den 16 dito dingsdaegs / den wint S. Z. O. hoochte aen de Sonne $3\frac{1}{2}$ graedt / gesien Banca n. o. 4 mijlen van daer / deden onse cours W. n. W. twee mijlen / doen gesien het Eplant Luzapara n. w. ten Westen 3 mijlen van 't Eplandeken / gekken op 5 graden 8 minuten: tot Luzapara n. ten Westen 27 mijlen / diepte 12, 13, 14, 13, 10, 8: badem / altemet groen water / ofte het doochten waren: van Jaccatra tot het Eplant Luzapara. leyt op $3\frac{1}{2}$ graden / noozden ten Westen 47 mijlen / van moet u wel wachten voozde stroomen / die dees tyt van 't Jaer om den West loopen.

105. Den 17 dito s' moorgens / den wint Z. oost: als ghy Luzapara n. o. van u begint te krijgen / so ist diep 4 badem: so lange Luzapara oost van ons lach 2 mijlen diep $\frac{1}{2}$ badem / op dese diepte van 4 badem ende een voet / en 4 badem min een buet / gedurende twee groote mijlen weersch: latende 2 derde waters aen de 3jde van Luzapara, ende een derde deel aen de zijde van Sumatra 't is van 't voozschyden Eplant Luzapara tot de vaste Cusse van Sumatra wijdt 3 clepne mijlen: om u vooz een doochte te wachten die aen de oost zijde blyft leggen / is groen water: Sumatra streckt tot den eersten hoeen noozden / wel soo Oostelijck dyp mijlen / diep 7, 6, 7, 8, 9. badem: nevens den voozschyden hoeck ist diep 9 a 10. badem: van den eersten hoeck / tot den tweeden hoeck noozt West 7 mijlen / diep 10, 12, 15, 18. badem / clep gront.

106. Bahde tweede hoeck / tot den derden / n. west ten noozden 6 mijlen / is een lage punt / diep daer nevens seken badem: Bahde derde / ofte langhe punt / tot de vierden hoeck / west ten noozden 7 mijlen / latende een doogte aende 3jde 3jde van Sumatra. ende een aen de ande zijde van Banca, diep in 't daer water 14, 15, 16 badem steek gront: van den vierden hoeck / tot den Berg Morapij gelegen op dat noozt eynde van 't Eplant Banca n. ten oosten 5 mijlen: desen voozschyden Berg n. o. ten noozden / een mijl buiten 't boozlant diep 15 badem / ende 't noozt eynde van Banca noozden van ons 2 mijlen: Op den 18 des abonts / van 't noozt eynde Banca, tot de seken Eplanden / ofte Poulay. te weten aen de oost zijde / n. n. oost 12 mijlen / diep 12, 15, 18, 20 badem, de seplen Eplanden sijn gelegen op een graed 8 minuten: als dese voozst Eplanden west van u leggen een mijl / diep 10 badem: van 't noozdelijcke van de seken Eplanden / tot eerwader Eplant om oost 5 mijlen: van Poulay tot Poulepon, sijn ghelegghen twee clepne Eplandeken Poulepon. aende n. oost zijde: is n. west 7 mijlen van 't noozt eynde Pancka tot Poulepon. leydte

Baileer
Eplande.

Luzapara
Eplant.

Montapij
een Bergh.

Poulepon.

lept op 48 minuten zuydelijcker breedte / daer is mede vaer water op / is
 noorden 17 mylen / sult in dit vaer water binden 18/17/16/15/14/12/10/8/9/
 10/11, badem.

107. Item bande Eplanden / tot Pulo Timaon, als 't west van u leydt 8
 Mylen / is de cours noorden 58 Mylen / diep in desen weg 17/18/23/24/27/
 30, badem; 't Middel-lant van Pulo Timaon is gelegen op de noozdelijcker
 breedte 24 graden; heeft aen de noozdt ende west-zyde versch water: Van
 Pulo Timaon, tot Pulo Candor, noozt noozdt oost 98 mylen / diep 32/36/40/38/
 35/32/30, badem kley-gront: als Candor, noozt ten oosten / ende noozt noozt
 oost van u lept 27 mylen / soo krygt men zant gront 27/26/24/27, badem / wy
 hadden hier 4 a 5 daghen harde Eken / met regen upt den west noozt we-
 sten / altemet's noozd west / sepiden daer mede om den oost / kregen diep wa-
 ter / te weten 22 a 23 badem / grof zant-gront.

108. Den 27 dito Saterdaeghs naer noen ten 3 uren / ist wat opghe-
 klaert / gesien Pulo Candor, west ten noorden van ons 6 mylen / diep 24 badem
 zant gront / een upt daer naer weder doncker gheweest: daerom ist ghera-
 den als men de lenghte van Pulo Timaon heeft / 8 mylen daer van / (als boven
 verhaelt) dat men cours sal stellen Noozt ten Oosten: overmits de Caec-
 ken / die dees tijts Jaers met ongestadigh weer / upt den west noozt westen /
 ende noozt westen komen / met kleyne zeplen moeten loopen; Pulo Candor, is
 een hoogh Berghachtig Eplant / heeft aen de noozt oost zijde 5 a 6 kleyne
 Eplandekens / lept op de hooghte van 8 graden 40 minuten / verscheyden
 bande Custe Champa ontrent 14 mylen; als Pulo Candor oost van u leydt / ist
 diep 18 badem 3 Myl daer af.

109. Van Picolander, tot de Banck de Brutte Noozdt Oost seventhien
 mylen / ghy sult dese Banck niet naerder komen als 16 badem / is ghelegen
 op 4 Mylen 't Zeewaerts bande Custe van Camboya: bande noozscheyden
 Banck tot de Caep de Cecir Noozt Oost ende Noozdt Oost ten Oosten 32
 Mylen / diep 19/21/20, badem / eerst wit sandt / daer naer schelp grondt:
 Bande Caep Cecir de terre, tot Pulo Cecir de Mare, Zupt ende Zupt ten We-
 sten 10 Mylen: Caep de Cecir is ghelegghen aen de Cust van Champa, op de
 hooghte van 10 graden 53 Minuten; 't is tot Averbella Noozdt Oost / ende
 Noozt Noozt Oost / langens de Zee 33 Mylen / geen anchor gront / 2 a 3 my-
 len bupten lants.

110. Primo Julij, van d'Avarella, ghelegghen op de hooghte van dertien
 graden / is een Steen-Rots / staet boven op eenen Bergh / ghelyck een Caep
 Baecke / ofte Coorn / tot Pulo Canton, Noorden / ende Noorden ten Westen
 21 Mylen; als de Avarella Noozdt Noozdt West van u leydt / ende zyt d'yp
 Mylen van het vaste Landt / daer legghen eenighe Clippen / niet diep on-
 der water; soo my veradverteert is / mooghter wel dooz / ofte tusschen Ca-
 ton, ende tusschen het vaste Landt deur; het is daer wijdt twee en een hal-
 ve Myl / diep 30/35, badem / half zandt / half kley grondt: Van Pulo Canton
 tot de Noozdt Oost punct Aymaon, ofte twee hooge Eplandekens Noozdt
 Noozd Oost 45 Mylen.

111. Van de Noozt Oost punct van 't Eplant Aymaon, ghelegen op 18
 en een halve graedt / tot Ihas de Lemo, zyn vler Eplanden / strecken aen de
 binnen ofte Noozdt zijde Noozdt Oost ten Oosten / 4 Mylen / diep inde Ca-
 nael / d' Eplanden naest / 10/14/15, badem kley-grondt: dit Canael is wijt
 twee

Wijlen/daer seplstmen dooz / als men van Japan komt naer Maccau, van het
 voorszeyden Canael/ tot Pedro Blanco. Oost Nooyd Oost 10 Wijlen/een myl
 daer af diep 18 a 19 Vadern/gront als vooren: Blanco is ghelegghen van het
 vaste Lant 5 a 6 Wijlen: Pedro Blanco leyt op 22 graden 24 Minuten/vooyt
 eerst oost nooydt oost 11 Wijlen/daer naer nooyd oost ten oosten 12 Wijlen/
 tot het Rys/oste 3 klippen/die op de Zuyd Oost zijde van het Eplandt Ay- Japan/
Pedro
Blanco.
 maon legghen; soo dat van de Nooyt Oost punct van Aymaon tot het vooy-
 schzeven Rys is 't Nooydt Oost: ende Nooyd Oost ten Oosten/een weynigh
 oostelijcker 120 Wijlen/diep 35/38/40/35/30/27. Vadern klep gront, als men
 het Rys begint te gynaeccken / diep 24/22. Vadern wit / ende swart sant
 gront.

112. Item het Eplandt Aymaon, doet het van berde op als twee Eplan-
 den/dan als men daer by komt/ ist een Eplandt niet een Zael; van de Zee-
 lyckste Eplanden/oste by Clippen Aymaon, syn ghelegghen op 23 graden 6
 minuten tot de by Eplandekens Kyrobo, waer van dat nooydelijckste het Kyrobo-
Eplandekens.
 klepnt is/ wende de anderen een weynigh groter: nooyd oost 10 Wij-
 len van Kyrobo, tot een rondt Eplandeken/ dat aende zuydt zijde vande Re- Chynchon-
Revier.
 vier Chynchon nooydt oost/ wel soo Nooydelijcken acht Wijlen; leydt op de
 hooghte van 24 graden: vande ronde Eplandekens tot de Riviere Chyn-
 chon Nooyd Nooyd West 2 en een halve Myl/ heeft Eplandekens in 't inko-
 men/ een groot/ met noch eenighe kleppen / doch meught aen beyde zijden
 wel in zeilen; van Chynchon tot de Disschers Eplanden Zuyd oost ten Oo-
 sten 18 Wijlen/hooghte 23 graden. Van 't Rys Aymaon tot de Zuydelijck-
 ste Piscadoers Oost 24 Wijlen: van het voorszeyden Rys Chinchio sult op Piscadoers-
Chinchio.
 de grondt vinden kleyn sant / met sommighe schelpkens vermengt / ende
 tegens Chinchio ober klep gront de diepte van 18 tot 22 Vadern: van Chin-
 chio ghelegghen op 24 graden 20 minuten/ tot Cabo de Cumbor Nooydt Oost Cabo de-
Cumbor.
 87 Wijlen/ langens dese Cust is 't al vol Eplanden; ontrent Chinchio sult
 daer sandt grondt vinden/die ghy te vooren niet ghehadt hebt/ op 18/20/21
 Vadern: van het ronde Eplandt vooyt Chinchio tot Cabo de Cumbor Nooydt
 Oost/ende Nooyd oost ten nooyden 85 Wijlen/ langhens dese Cust ist al vol
 Eplanden.

113. Caep de Cumbor is gelegen op de hooghte van 28 grad./ tot gebroke
 Eplanden van maxima, waer van 7 in 't getal sijn / n. o. ten oosten 84 my- Maxima-
Eplanden.
 len/ontrent half wegen sult een modder bauck vinden van 35/36/40 vadern:
 van Cumbor tot dese voorsz/ ende ober de Banck/diep 52/54/58 vadern aen-
 de oost zijde van maxima geen gront/ aende West zijde wel.

114. Vande oost hoeck Leque Perco gelegen op 25 graden tot maxima Leque Per-
co.
 Nooyd oost ende nooyd oost ten nooyden hondert ende dertigh mylen; dan
 met de zuydelijcke winden die ghemeneelicken inde maent van Julio ende
 Augusto upt den Z. oosten waepen/ ist gheraden een streck oostelijcker/
 aen te gaen.

115. 't Middel-lant vande Eplanden maxima, op de hooghte van 21 gra- Middel-
lant.
 den 50 minuten/4 graden wassende nooyd oosteringhe/ tot Nangefackque n.
 o. ten oosten 20 mylen; in desen weg geen ancker gront/ als by de Cust van
 Nangefackque; tot vier Eplandekens/waer van het zuydelijckste spits/ heeft
 het fatsoen van een Toorn/daer is vers water op / men laetse alle vier aen
 stierboort leggen/ nooyd nooyd West 4 Wijlen vande voorsz Eplanden/ tot
 een

een rondt Eplandt/ende noch een lanch-werpigh Eplandt / nooydt west
 ten noozden byn mylen; alst ront Eplandeken nooydt nooyt west/van u leyt
 ist diep 26 badem Schelp grondt / dat wy aen bagbooydt lieten legghen:
 Firando. 't Eplant Firando is seer kenbaer/ heeft aen de Zuyt ende Z. oost sijde eenen
 Croesima
 Eplant. scharpen Dieck staen; dan looyt het met een Sadel af; dan comender twee
 vande Bergen van't ronde Eplandeken / tot 't Eplandt Croesima, strecht
 een clepne dzooychte af; aen't nooydt eynde ontrent een myl nooytlijcker/sijn
 gelegen twee Eplandekens d'een grooter als d'ander / is nooydt / ten oo-
 sten 4 mylen/diep 27. 28. 24 badem/latense aen stierbooyt leggen/op't nau-
 ste een groot myle wjdt; vande twee laetste Eplandekens / tot vooz de Wa-
 pe Coetche. nooyt ten oosten 3 mylen/ soo dat van Nangefackque is tot Coet-
 che 14 mylen. Item/ men mach't ronde Eplandeken / ende lanchwerpigh
 Coetche. Eplandeken wel aen stierbooyt laten leggen / en eenige Eplandekens aen-
 bagbooyt; daer mede een goet Canael is/wjdt een myl/diep 23 a 24 badem;
 van dit Canael/ tot een Clip/ die effen boven water leydt nooyt ten westen
 een myl/22 badem; vande booysepde Clippe/tot het tweede Canael nooydt
 ten oosten twee mylen/wjdt een groot half myl; vande laetste Canael/tot
 de Wape van Coetche: nooydt oost / ten oosten/ wel soo oostelijcke vier my-
 len/diep buyten de Wape 24. 26 badem inde Wape van Coetche leyt men ten
 Ancker op 10 a 12 badem vaste clep grondt / is gelegen op de nooyder byee-
 van 33 graden 20 minuten/ men leydt beschudt vooz alle winden/ behalven
 vooz een Oost / ende Zuyt oosten windt; oost Zuydt ooste cours recht de
 Wape in/ is wjdt ontrent een myl van't landt / dat oost Zuydt oost van u
 leydt; vande Wape Coetche. tot een Clippe/ die men aen Bagbooyt laet leg-
 gen/nooyt nooyt oost/ een clepne myle.
 Vande Clippe/tot de Logie/ ofte Hollants Hups nooyt west/ een goteling
 schoots; men sal hem wel wachten voozt tant aen Bagbooyt/ also de hoeck
 black afftrecht/in het obersteken vallen harde stroomen/ men wert ghe-
 meenlijck daer met Bercken in ghewicht / 't is al vuple grondt.
 Alst hoogh water is/ soo valt de stroom de Haven van Firando
 in, daer meugen in leggen 5 a 6 Schepen/ alwaer wy op
 den 4 Augusti sijn ghearriveert; van Jaccatra tot
 Firando in Jappan sijn seken honderdt
 vijftigh mylen.

F I N I S.

Cat.
V.R. 17/9/76

